

geo dimitrescu

1064

geo dimitrescu
versuri

„...trăind situațiile cele mai tipice
ale lui Geo Dumitrescu, vom ră-
mîne cu imaginea generală a omului
în stare de veghe, aflat în permanen-
ță la postul său, imaginea unui
„cineva” implicat într-o confruntare,
pe care izbutește să o domine, obser-
vind-o ironic, capabil să o judece de
la distanță.”

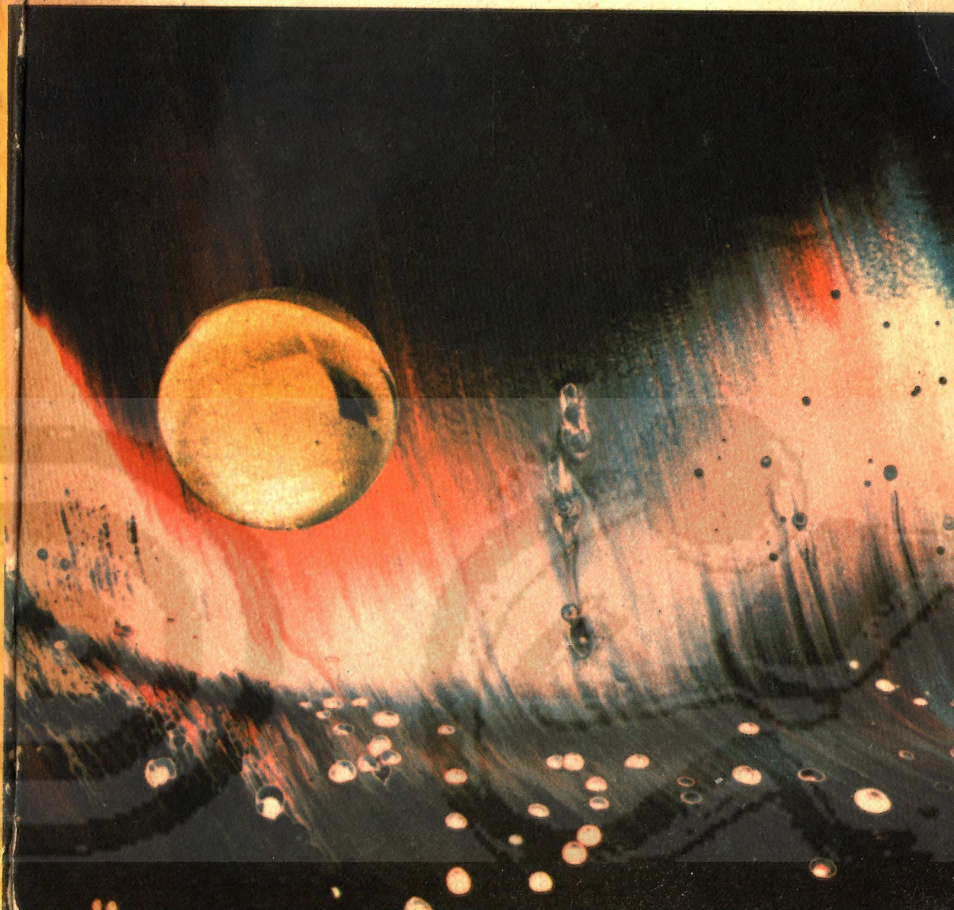
LUCIAN RAICU

geo dimitrescu

Lei 5

editura minerva

Ilustrația copertei : *Done Stan*

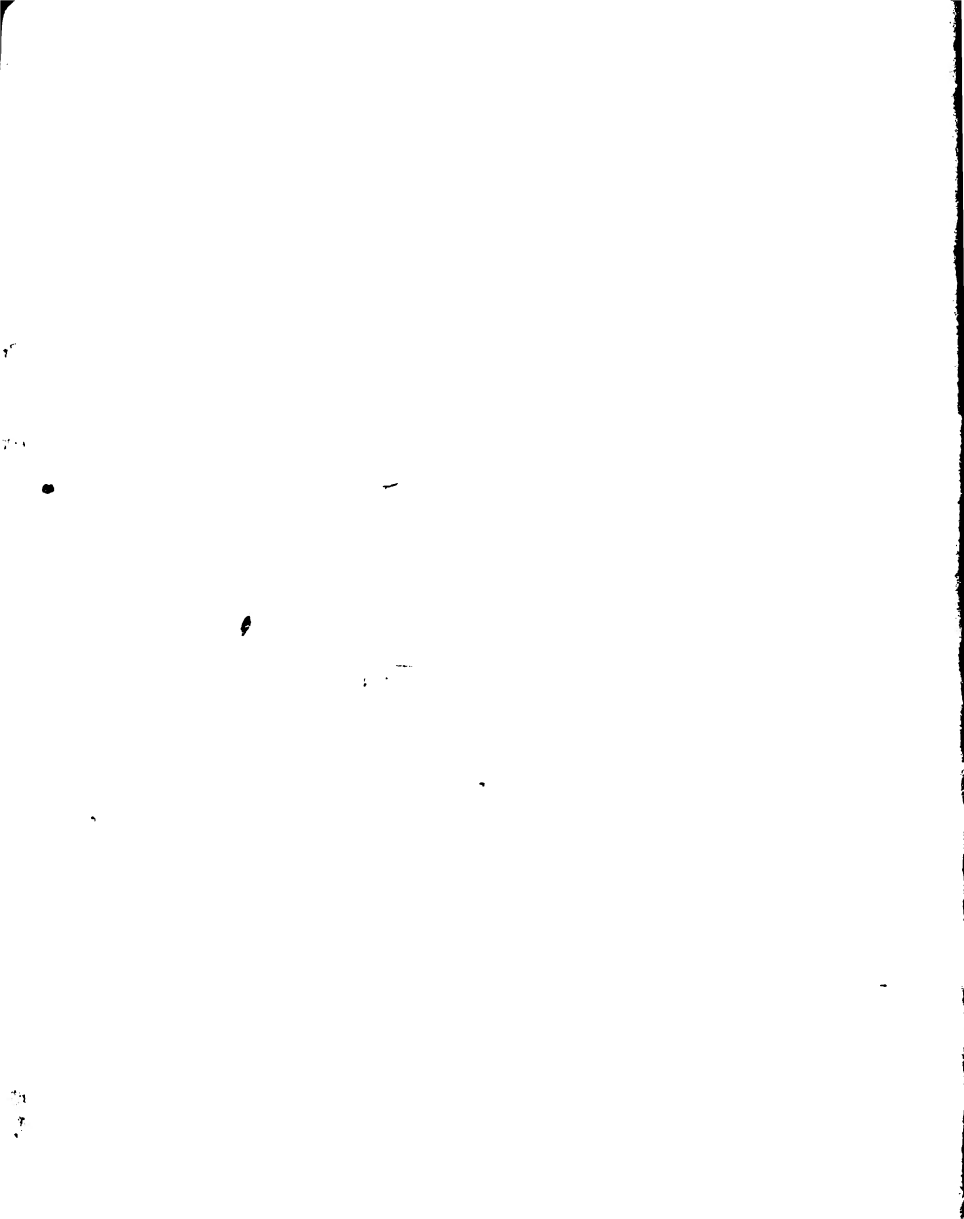
geo dimitrescu

versuri

PREFAȚA DE LUCIAN RAICU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI ● 1981

EDITURA MINERVA ● BUCUREȘTI

PREFAȚĂ

Poezia lui Geo Dumitrescu, cea veche și deopotrivă cea nouă, dezvăluie o strategie și o tactică, programate în egală măsură pentru asediu și pentru apărare, pentru înaintare și pentru rezistență, în toate cazurile obiectul „campaniei“ fiind același : un fond stabil și ireductibil, un sîmbure de omenesc — prea omenesc, mereu cucerit, mereu pierdut, mereu recucerit. Transcrierea unei lupte meticuloase și orgolioase, de fiecare clipă, în care nimic nu e cîștigat pentru totdeauna, nici un rezultat nu se ivește în afara riscului, constituie substanța acestei poezii de considerabilă rezonanță, care a educat la noi mai mult decît o generație de cititori. Piesa caracteristică ar fi excepționalul poem *Cîinele de lingă pod*, metaforă îndelung explicată a precarității și gloriei spiritului uman, veritabil manifest al priorității suflului neliniștit asupra echilibrului mediocru, a bunei conștiințe și a satisfacției de sine.

Firește, Geo Dumitrescu nu se dezmințe, procedează și aici în maniera sa obișnuită, sarcastică și paradoxală, acordînd punctului de vedere pe care-l contestă toate drepturile, lăsîndu-se asaltat și aproape învins, pentru a renaște, cu mai mare energie, dintr-un foarte posibil eșec. Toate acestea se asociază cu un gust al insistențelor și al refrenului nutrit dintr-o ademenitoare acomodare cu formele expresiei vorbite :

„Așa mergeam, pedalind liniștit, / inundat de bucuria mișcării, / surizător și tanțos, / petrecut de cîntecul gardurilor — / cînd, deodată, la cîțiva pași în față, / aproape de capătul podului, / l-am zărit așteptîndu-mă, / eram sigur că pe mine mă aștepta // negreșit, numai pe mine putea să mă aștepte /.../ — Pleacă ! i-am spus cuprins de o bruscă minie, / că niciodată n-am putut suferi să se țină cineva după mine /.../ pleacă / — i-am strigat totuși scos din fire — / du-te dracului, dulău nesuferit, / voi, haimanale, potăi vagabonde, căzături, / ce tulburați sufletele oamenilor cumsecade, / voi, pribegi, scăpătați, lepădături, ce stîrniți / fel de fel de conflagrații sfișietoare / în sufletele oamenilor de treabă, / strămutîndu-le capitala conștiinței, de sus / de sub frunte, / tocmai jos, în stînga pieptului / acolo unde se adună, / în vaste străchini filantropice, / aberații periculoase / ale sfîntului instinct de conservare, / mila, înduioșarea, sentimentalismul, / hrana voastră dulceagă, precară — / pleacă, milogule, javră, fricosule, hoțule /—/ i-am mai strigat furios la culme /.../ Ce vrei ? /.../ i-am spus / așezîndu-mă pe o piatră în fața lui / de ce nu vrei să fii un cîine cumsecade, / de ce nu te duci să-ți vezi de treaba ta ?... / Dar era cu totul vădit / că întrebările mele sînt de prisos, / că trista vietate din fața mea / tocmai de asta ducea lipsă, / de ceea ce se cheamă o treabă, un rost...”

Natură deliberativă, sceptică, greu de convertit, poetul își poate îngădui, tocmai de aceea, momente de mare vibrație, de patos afirmativ, care capătă greutate și accent credibil și se sus-trag bănuielii de retorică, într-un context de sinceritate, de loialitate, Geo Dumitrescu fiind un poet care merită să fie crezut pe cuvînt :

„Îl priveam prostiț de mirare, înmărmurit, / căci desigur acestea nu sînt lucruri / pe care să le poți citi în privirea unui cîine, / cînd, deodată / zării în ochii lui limpezi, strălucitori, / chipul meu oglindit, / chipul meu care seamănă atît de bine / cu o veche coajă de piine neagră, / fruntea mea plină de dungi, / ca aprinzătoarea unei cutii de chibrituri, / în care n-au mai rămas / prea multe bețe /.../ /.../ — Lasă-mă ! i-am răspuns gîn-

dului stăruitor ca o muscă, / dă-mi pace, știu bine ce fac, înțeleptul avea dreptate, / pleacă ! i-am spus, / oamenii nu trăiesc ca săbiile, / în teci de oțel, / fiecare-ntr-o teacă, / pleacă, / i-am spus cuprins de furie /.../ Pedalam îndirjit, cotropit de furie, / prin dimineața însorită / pedalam din greu, gîfîind, și-n jurul meu / nu mai vedeam nimic, nu mai vedeam / decît blana roșcată, peticită a ciinelui, / salturile lui mari, atletice, ochii lui umezi, afectuoși, / în care strălucea limpede marea încredințare umană / care spune că mizeria nu e zestrea fatală a vieții, / care spune că nepăsarea / nu e legea firească a vieții“.

Senzația de înaintare înceată, prudentă, anevoioasă, de tenacitate neînvinsă, în care fiecare pas avansat reprezintă o înfrîngere de sine, această senzație de „marș greu“ (asemănătoare celeia din poeziile de front ale lui Camil Petrescu) este definitorie pentru structura poeziei lui Geo Dumitrescu, pentru „suprafața“ oricărui poem al său.

Structură eminent activă, obsedată de propriul ei „mers“ din care izbutește să facă o emblemă a specificului uman, poezia conține un autoportret ironic și mîndru, care dăfăimează și exaltă în același timp obiectul ei, care discreditează și preamărește.

Traversînd foarte repede (și cu atît mai concludent, într-un sens) situațiile cele mai tipice poeziei lui Geo Dumitrescu, vom rămîne cu imaginea generală a omului în stare de veghe, aflat în permanență la postul său, imaginea unui „cineva“ implicat într-o confruntare, pe care izbutește totuși să o domine, observînd-o ironic, capabil să o judece de la distanță. Elementul (fals sau real) de ridicol asumat cu bună știință este menit îndeobște să reveleze opțiunea, să sublinieze o secretă identificare, nota unei participări, a unei sfîșieri lăuntrice :

„— Dar însă totuși ! răcni colonelul — / sîntem oameni ! Nu vă lăsați ! Vă ordon / treceți gîrla, treceți gîrla amară — / oameni sîntem, vă ordon tuturor, fără excepție /.../ vă ordon : faceți cum vreți ! / Și îngropat pînă la genunchi / adormi răcnind bravul colonel / îngropat pînă la brîu, pînă la gît, / în malul ce urca mereu văzînd cu ochii, / în malul de cartușe trase,

fumegînde, fierbînti, / cartușele lumii, măi frate.“ (*Jurnal de campanie*)

Este, dealtfel, o normă a acestei poezii, că ori de cîte ori scoate la iveală un element de deriziune, de grotesc, etc. ne obligă să fim atenți la adevărata intenție. Înțelegem că este vorba de o emoție prea vie, de o tulburare (uneori cu substrat tragic) care se exteriorizează sub altă formă, în alt registru decît ne-am aștepta. Un elogiu paradoxal adus dialogului, spiritului dialectic, nevoii de comunicare și, într-un sens mai larg, vorbirii umane, funcției ei democratice. Elogiu care nu ezită să se materializeze în formule de aparentă bagatelizare. Efectul este (o știm de multă vreme) deosebit de puternic :

„Și uite-așa — zicea domnu-nvățător — / discutînd, iese adevărul !...“ / și discutam, și ziceam, și vorbeam, / și eu ziceam *dacă*, și tu spuneai *poate*, / și el zicea *cît de cît*. Și-apoi / a mai zis cineva ceva, un cuvînt tremurat, / ori un cuvînd obligatoriu, / *mîine*, ori *pîine* sau așa ceva /.../ Și discutam mereu, și ziceam, și vorbeam — / „dar fiți atenți“ / — spunea domnu-nvățător /.../ și eu ziceam *oare*, și tu spuneai *însă*, / și el zicea *una-alta* și vorbele / se-mbrînceau unele pe altele /.../ Și cine nu știe, mă crede năuc / și gîrbov, ori poate chiar înfrînt... / Dar eu spun mereu *totuși*, și pe tine / veșnic te-aud zicînd *poate*, / și el zice întruna *oare*...”

Poezia se intitulează *Dar eu spun mereu* și ea singură ar fi de-ajuns spre a face din Geo Dumitrescu ceea ce știm că este, un redutabil exponent liric al spiritului democrației și al voinței de comunicare, în formele tipice, pline de pondere, savoare și spirit ale limbii române de toate zilele.

Libertatea de a trage cu pușca (1946) se deschide cu bine-cunoscutul autoportret, peste care s-au așternut exact patru decenii, s-au așternut îndeosebi lecturile seriilor literare succesive, amenințînd să-l banalizeze prin firească uzură, totuși el rezistă, păstrîndu-și prospețimea amară ; puține lucruri în același gen scrise de atunci încoace se mențin în limitele interesului,

puțini tineri ambițioși au izbutit să reediteze performanța din epocă, sinteză de dezinvoltură și emoție reală, a șefului de promoție Geo Dumitrescu :

„Undeva vor fi neapărat nasul, gura, / n-are nici un sens să omit ochii — două semne de întrebare, / aici în colț o să-mi pictez gîndurile — / o claie informă de rufe murdare, // Pieptul — o oglindă cu poleiul zgîriat — / va lăsa să se vadă interiorul. / (cu totul neinteresant, în definitiv), / sus, sprincenele își vor schița zborul. // Două aripi vor fi probabil și urechile, / fruntea cutată — o scară către infinit, / buzele, arc perfect, vor reprezenta pentru eternitate / obsesia roșie a sărutului-mit. // Un ochi atent va mai putea zări, în fine, / cicatricea unei găuri în frunte, / sau, în maldărul recuzitelor inutile, / ceva ce ar putea să semene a ideal sau a munte...” (*Portret*)

Condiția unei astfel de compuneri, juvenile sau de aparență juvenilă, în stilul căreia mulți s-au încercat prea siguri dinainte de succes, este una foarte simplă, și totuși cît de inaccesibilă îndemînării comune, aceea ca masa locuțiunilor prozaice să înceapă să se miște, parcă vrînd să-și ia zborul spre zările adevăratei poezii, și chiar să și-l ia, nu se știe prea exact cum și de ce.

Există în poezia lui Geo Dumitrescu o anumită oroare de risipă și divagație, o concentrare dusă pînă la pedanterie, un cult al *atenției*; dar și atenția este de două feluri, o falsă atenție și una adevărată, sfredelitoare. Relația dintre ele construiește poemul, îl ordonează. Prima înregistrează cu aparentă seriozitate tot ce intră în raza ei, elementele prezentului — un soi de decor indiferent : „Femeia avea ochi obosiți și buze de anilină ; / îi număram indiferent degetele mîinii reci. / Era frig, tîrziu, minunile defilau seci...” ; „Grădina publică era tristă și goală ; toamna beată își pierduse toate vanitățile. / Liceanul cu coșuri și elanuri pesimiste / se uita la cer și concepea cine știe ce poezie banală”. (*Dramă în parc*) Ea își face conștiincios și cu plictiseală *datoria* (simțul datoriei nu lipsește niciodată poetului), dar într-un plan mai adînc funcționează a doua atenție, cea reală, fixată asupra unor obsesii unice, îndărătnice („Mă gîndeam tot

mai încăpăținat la Violaine — / eră atît de departe de București...“). Reprezentarea seacă a raporturilor dintre ele formează tot conținutul poeziei.

Vorbirea în sine trebuie totdeauna suspectată la Geo Dumitrescu, întrucît scopul ei este să ne atragă pe o falsă pistă ; cît despre cea adevărată, abia dacă ne dă o indicație. Elocvența, fie și atunci cînd nu este exagerată, dă de veste celui inițiat că obiectul de referință, tema însăși a discursului rostit cu toată grija, în fraze bine încheiate, de o imperturbabilă seriozitate, reprezintă un domeniu al deriziunii, care — ce merită în defini-tiv ? decît să fie exprimat în fraze, în vorbe, în patos :

„Omul care păzea luneta părea să fie filozof, / părea să știe multe din tainele cerului — / i-am dat doi lei să mă lase să privesc luna / și să pătrund în țările misterului. // N-aș fi putut să-mi închipui vreodată / că ce-am văzut există în realitate !“ etc. „Era o lume de panopticum, / totul era clar și straniu ca în fundurile de mare — / n-aș fi crezut că există în realitate / ceea ce priveam acum cu stupeoare.“ (*Aventură în cer*) Aici este evident ceea ce în alte locuri ale poeziei lui Geo Dumitrescu este mai puțin evident, intenția de *discredita*re acolo unde aparențele pledează împotriva, acolo unde frazele pline de „convingere“ curg într-un debit rapid, suspect de bine legate ; că poetul își rîde „de-aste vorbe îngînîndu-le pe ele“, că refuză orice credit obiectului *uimirilor* sale, că ori de cîte ori spune (sau lasă să se înțeleagă) „n-aș fi crezut“, „nu mi-aș fi putut închipui“ etc., ori de cîte ori *se ambalează* într-o direcție, e foarte departe de-a merge în sensul ei. Este în obiceiul său să-și trimită vorbele înainte, nu pentru a explora terenul și a-și anticipa pașii reali, făcuți cu precauție, ci pentru a semnala că nu este și nu va fi niciodată acolo unde credeam că este, la ținta spre care credeam (cu naivitate) că se îndreaptă.

Simularea participării, de o parte, simularea neparticipării de altă parte, sînt cele două atitudini tipice, rareori lăsîndu-se descoperite în stare pură, savoarea poemului stînd de obicei într-un joc subtil de interferențe, de treceri, un *joc al variantelor* schimbate sau un joc măsluit ; se poate spune că poetul este profund

indiferent în implicările sale și profund implicat în ceea ce pare a-l lăsa cu desăvîrșire rece.

Dar se mai poate întîmpla ceva, ca după ce ne-a instruit în felul amintit mai înainte, poetul să schimbe brusc tactica jocului și să-și reveleze *prezența* exact acolo unde ne-a obișnuit să credem că nu este și nu poate fi, adică în punctul unei angajări *excesive*, al unei gesticulații lirice cu totul exagerate, al unei agitații febrile, neobișnuite. Cum ar putea fi el în acest punct, poetul care ride de cuvinte, care disprețuiește retorica? Chiar aici se întîmplă să fie, cu adevărat, unde ne-a avertizat de zeci de ori că nu este și nu poate fi. Inflamația verbală din unele poeme trebuie de aceea luată în serios, citită și înțeleasă *literal*, poetul folosind *convenția* discursului de astă dată nu pentru a se ascunde, ci pentru a se abandona pe de-a întregul. Personajul agitat, caricatural de pătimăș, implicat pînă la pierderea controlului logic este poetul însuși. Și tocmai pierderea controlului vorbirii sugerează aceasta, nemaideosebindu-se de obișnuita ei simulare: „Și așa apăru deodată pe ordinea de zi, / ca un lucru urgent, ce nu mai poate suferi amînare, / problema spinoasă a nopților /.../ Fapt e că discuția izbucnise / ca o furtună de primăvară și, deodată, / prin valuri torențiale și descărcări electrice, / m-am pomenit însumi strigînd: / — Cer cuvîntul! — ziceam — dați-mi voie, / am studiat problema, vă pot prezenta un raport / cam lung, dar, în schimb, foarte amănunțit... / Dă-i drumul / săriră glasuri...” etc.

Acest patos excesiv nu e mai puțin caracteristic decît stilul deriziunii (și chiar îl explică). Lecturile noi, cum remarcă Eugen Simion, regăsesc „latura gravă, patetică a acestui ironist... Dacă dăm la o parte spuma acestui lirism inteligent și caustic, descoperim un suflet însetat de adevăruri mari.”

Ironia nu lipsește nici de aici, perorația bate vizibil spre beția de cuvinte; dar „sufletul” din cuvintele pline de exagerare rezistă încercărilor la care e supus, intenției ironice, demistificatoare, emoția e mai reală decît ea, izbutind să răzbată prin torentul de cuvinte uzate, prin frazeologia de ședință, prin însuflețirea repetitivă:

„Fraților ! — strigai sugrumat de emoție — / trebuie să găsim o soluție, așa nu mai merge ! Noptile sînt prea mici /.../ Trebuie să fie o cale, la naiba ! — / noptile sînt prea mici, prea puține, / nu ne mai ajung /.../ Trebuie să fie o ieșire — nu mai e chip ! /.../ Ah, dar vă spun, la dracu', noaptea / ne-a rămas mică, strîmă, caraghioasă, / ca o căciulă din copilărie ! / Nici n-apuci să-ți descarci carul pe jumătate — / și cîntă cocoșii și nu știu cine naiba azvîrle / un afurisit de dovleac aprins deasupra casei, / sculînd lumea din somn“.

Dincolo de aceste subtilități, acceptabile pentru unii, discutabile pentru alții, Geo Dumitrescu este creatorul unui *stil* în poezia română modernă, atît de bine precizat și cu atîtea urmări în lirica tinerilor de astăzi, încît s-a putut spune că este „mai important decît opera“. (Alex. Ștefănescu, *Preludiu*)

Stilul și opera, în cazul său, se confundă, afirmînd o realitate și deopotrivă începutul unui mit, al poetului fără vîrstă.

Surprinde, la un poet atît de puțin „spontan“ ca Geo Dumitrescu, mereu parcă în pericol de a se dezintegra, continuitatea unei structuri. Nu pămăi că nu afectează a avea, cum se zice și cum alții țin să aibă chiar și în somn, o personalitate, dar face tot ce-i stă în putință spre a o distruge ; o chinuiește, o torturează, o ia în deridere, o umilește.

Dar personalitatea sa este chiar acest demon lăuntric, refractar cu un fel de ingenuitate, posomorît și copilăros, sceptic și naiv, un mod de a fi prea tînăr sau prea bătrîn, nu se știe precis. Cert este că Geo Dumitrescu ocolește momentul maturității, păzindu-se de el înfricoșat. Dar asta e foarte obositor, tensiunea tinerii acestei distanțe poate duce la exasperare și poate naște, cum se și întîmplă, nostalgii inverse, gustul liniștii și al armoniei geometrice, nesatisfăcuta nevoie de cercuri, proiectată într-un energic simbol — semnificativ fiind și faptul că acest nărvit distrugător de mituri tinjește în secret după ele, și se pomește zicînd :

„Ar fi bun Arhimede... / Vino, bătrîne, e mult de lucru, nicio dată n-a fost atîta nevoie de cercuri. /.../ Poți să vii fără teamă. / Vino, bătrîne, avem de lucru / cercuri, cercuri, elipse, spirale, / toate drumurile văzute și nevăzute ale oamenilor / urmează calea dulce, boltită a orizontului. /.../ Vino, Arhimede! e șubred / vechiul briu nevăzut al planetei — vino, ajută-ne să pregătim / marele cerc al oamenilor, noul ecuator! / Vino, Arhimede“.

De aici linia duce, de-a dreptul și mult îndărăt, la anii debutului, cu amestecul lor de răceală și pasionalitate, dezgust și elanuri, agitați de nostalgiile și clamările unui tînăr furios.

A trăit prea mult sau prea puțin? Dar e, oare, între o ipoteză și cealaltă, o deosebire hotărîită? Există, la urma urmelor, ceea ce se numește experiență? Este întrebarea de abisul căreia poetul s-a simțit mereu atras. La 20 de ani, cînd scria *Libertatea de a trage cu pușca*, era foarte sincer dezabuzat. Senzația de a fi trăit totul, de a fi experimentat totul, de a fi văzut prea multe, nu era artificială, nu era poza unui adolescent teribil, ea trebuia și trebuie să fie luată în serios, fără clipiri amuzate și fără a-i suspecta, din pricina expresiei teatrale, autenticitatea, dramatica intensitate. Teatralitatea gesticulației era un indiciu al preaomenescului ei. Niciodată un conținut puternic nu nimește nota „firească“. Dealtfel, în această încercare neizbutită de a găsi firescul stă orice poezie.

Geo Dumitrescu și-a subminat încă de la început orice posibilitate de a fi patetic, dar acest refuz, ca și respingerea înverșunată a oricărui *dat*, dinlăuntru sau dinafara sa, naște un patos tenace. Cineva, fără să-l întrebe, a hotărît că este adolescent, că este tînăr, că este poet. Furia și dezgustul din *Libertatea de a trage cu pușca* au ca prim obiectiv aceste determinări, neconținut hărțuite, pînă aproape de punctul cînd ele își pierd caracterul implacabil, revoltătoarea autonomie — și pentru a exista, în cît de mică măsură, cer să fie autorizate de conștiința liberă a celui ce le suportă. Abia după ce i s-a demonstrat imposibilitatea și ridicolul, abia de la acest punct în sus poezia poate începe să ființeze.

Totul aici e străbătut de un elan al cunoașterii, al reexaminării critice, violent polemice. Privirea se ațintește definitiv într-o singură direcție, totul se învîrtește în jurul unei întrebări reluate cu eroică monotonie, de unde impresia că ne aflăm mereu în punctul de pornire, cu sentimentul înșelător de a nu putea avansa. Întrebarea, mereu aceeași, tinde la o reconstrucție a speranței, la o îndreptățire a ei lucidă, care să nu ignore existența răului și să fie în stare să înfrunte de pe poziții cel puțin egale asaltul deznădejdiei, sugestiile acaparatoare, prezente în fiecare clipă, ale neputinței și zădărniceii. Toate puterile sufletului, toate brațele spiritului se ncordează să găsească o tehnică (a speranței, a eficienței), un sistem de fortificații, capabil să asigure, împotriva valurilor distructive, ruinătoare, dăinuirea certitudinii.

Ar fi însă să dăm o imagine greșită insistind numai asupra acestui aspect; ar fi să ignorăm farmecul, latura vie și spectaculoasă a poeziei lui Geo Dumitrescu. Cine s-ar pregăti să asculte, astfel avertizat, o declamație crîncenă, cu dinadinsul „dramatică“, plină de patetice interogații, de sumbre meditații, nimește în cea mai neașteptată realitate, trezindu-se, împotriva așteptărilor, luat în primire cu gesturi destinse, uneori aproape amabile. În chip paradoxal, climatul este, mai curînd, unul generos, de relaxare, de jovialitate și de umor terestru, fără urmă de ostentație „problematică“.

Deșteptăciunea nativă, un mare bun-simț de cea mai curată sorginte muntenească și bucureșteană, puternica vînă „populară“, o natură plebee, refractară complicațiilor fastidios intelectualiste, împiedică pe Geo Dumitrescu să procedeze altfel. Se înțelege ce efect aparte, cu totul personal, rezultă din această împerechere de idei și materie, intransigență și umor, elevație și spirit lumesc. Victorioasă pînă la urmă iese „ideea“, după ce a acceptat, fără a ceda din acuitate, să se încorporeze, să se travestească într-o expresie orală, familiară, capabilă să-i dea un spor de vitalitate.

Sinteza se înfăptuiește convingător în cutezătoarea și foarte solida interpretare a zicalei cu Ieremia „care a nimerit-o cu oștea în gard“. Într-o tentativă de nou mit autohton, descoperim

permanențele poeziei lui Geo Dumitrescu, dispoziția polemică, pornirea de a întoarce lucrurile și pe fața cealaltă, sfidarea simțului „comun“, oroarea de stabilitatea filistină, persiflarea platitudinii și gustul, în schimb, de a lua în serios ceea ce îndeobște pare hilar :

„De mult mi-era drag Ieremia. Toată lumea spunea : / ah, Ieremia, oiștea, Ieremia ! / Toată lumea striga : ajunge, Ieremia ! / Dar mie mi-era drag, căci neconținut / în mine creștea încredințarea / că așa apăruse în lume, datorită lui, / cea dintîi căruță fără oiște, / că așa va fi să apară în lume / cea dintîi ogradă fără garduri“.

Rece la emoțiile comune, poetul vibrează însă foarte intens tocmai în zone de obicei aride, inventînd o viață pînă atunci neștiută, revelînd sensuri surprinzătoare sub aspectul cel mai umil. Ieremia dă cu oiștea-n gard, iată meritul adevărat, nereceptat de filistinii „ce nu dau cu nimic în nimic“, cei „ce stau pe margine ori în cerdac, / ticăloasa spiță a moluștelor grave“, niciodată asumîndu-și „răspunderea de a mina o căruță“. Afirmările poetului nostru par de un fel paradoxal, dar sînt căi mai trainice de comunicare cu sensul secret al lucrurilor : „nu-i nimic ! Să fii sănătos Ieremia ! / mai încearcă încă o dată / și încă o dată, / încă o dată și încă o dată, / dragă Ieremia !“

Acest Sisif filtrat prin tradiția autohtonă lucid regîndită, în vederea redescoperirii esențelor, întruchipează treapta de idealitate pe care și-o îngăduie poetul. Liniile programatice sînt temperate de un umor preventiv, ferite de cataleptica rigiditate, relativizate prin bunul simț care face dificultăți emoției, împiedicînd-o să ia forme indiscrete.

Iritat de platitudine și de poncif, Geo Dumitrescu asociază dispoziției acid-polemice voința unui constructor, amator de certitudini. Spirit imprevizibil prin vocație, plictisit de mitologie, înclinat să-i arate fața grotescă, el este totuși un însetat de mituri noi, mai înrădăcinate în cotidian, nu mai puțin însă proiectate în ordinea sublimului. Orice „realist“ nutrește în secret astfel de aspirații : Rebreanu, el însuși, pregătea un roman cu dimensiune mitică (*Păcală și Tindală*), la care visa ca la căpodopera sa,

un fel de *Don Quijote*, o „epopee a vieții românești“. „Păcală ar fi compromisul, Tindală, adevărul.“ „Păcală e pehlivan, leneș, deștept, acomodant. Tindală, moliiu, greoi, harnic, muncitor, fără noroc.“ Ieremia al lui Geo Dumitrescu este și el un personaj ideal de factură paradoxală, precum Tindală. Un gând înrudit găsim la M. R. Paraschivescu, în puternica *Baladă a păguboșilor*.

Se poate, cred, spune că drumurile poeziei lui Geo Dumitrescu urcă, într-un fel sau altul, spre un „mit“ central, din care se desprind apoi, în valuri iradiante, toate semnificațiile. Este obsesia unei înaintări grele, meticuloase, obstinate, împiedicate la tot pasul de sentimentul deșertăciunii, de un mare și paralizant simț al ridicolului, de senzația nimicniciei, a propriei precarități, dar izbutind (tot prin conștiință, aceeași conștiință analitică, dizolvantă, generatoare a impasurilor!) să se refacă mereu, din mers, cu îndărătnicie. Demitizarea eroismului în aspectele lui exterioare, spre a-i regăsi substanțialitatea și a-i exalta, dincolo de condiția aparent umilă, îndreptățirea mai adâncă, acest motiv de orgoliu (al omului modern) e admirabil intuit în poezia lui Geo Dumitrescu, „problema“ se ascunde într-un decor familiar, într-un colocviu jovial, care valorifică posibilitățile limbajului cotidian și scoate specifice efecte din relativizarea automatismelor vorbirii: „Și umblu de atunci mereu cu ochii în pământ, / ca nu cumva să calc floarea ascunsă, / și sfredelesc cu privirea toate pietrele / și le-azvîrl din drum, dar sub ele / sînt rîme și viermi lucioși / și gîngăanii păroase, cu mii de picioare — / și altfel nu mai umblu, decît cu ochii în jos — / puțin adus de spate, cu băgare de seamă, / căutînd...“

Deodată, însă, perspectiva se deschide și intenția gravă se dă pe față, ambiguitățile limbajului lasă loc dramaticii profesii de credință, și apare chipul viu al poetului, brăzdat de linii severe, lăuntric iluminat.

Momentele de criză, de întunecare a sensului, sînt parcurse cu un fel de vitalitate furioasă, cu o exasperare rebelă care conferă poeziei lui Geo Dumitrescu un timbru de neuitat, de aspră sinceritate, cu urmări deloc deprimante.

Niciodată simțul, am spune instinctul, responsabilității umane nu este mai puternic decât în mărturisirea silei, „dorinței de renunțare. Poezia numită *Din cîte adevăruri...* reprezintă un foarte amar revers al conștiinței solidare, responsabile, un revers atît de dureros, încît descoperă mai bine intimitatea acestei conștiințe decât ar face-o afirmarea directă a puterii ei victorioase. Întors spre renunțare, instinctul responsabilității umane sîngerează, dezvăluindu-se atît de acut, încît pare însăși materia din care se cristalizează ființa poetului, zguduit de posibilitatea abandonului ca de o ruptură violentă a fibrei proprii :

„Fă-mi plata, te rog ! Trebuie să plec. / Inchid un ochi și văd / mari adevăruri solide. Îl deschid, / și lucrurile se fac mai mici, / și văd cu doi ochi / mai puțin decât cu unul / — și văd cu doi, jumătate din cît văd cu unul... / Plata, vă rog ! Nu mai am nimic / de cerut — o meduză volatilă / îmi locuiește craniul — / și trebuie să plec, văzînd mai puțin / și trebuie să văd cît mai puțin... / ca să mai pot rămîne la masă — / și nu mai e decât un albastru / curat, pe care ne putem așeza / cele mai clare răspunsuri... / De aceea nu-mi mai puneți întrebări — / altceva nu mai știu. Plata, vă rog ! / Și stingeți odată această cumplită / lampă scormonitoare, de iad, / care-mi bate în ochi !... V-am spus tot, vă jur ! / La urma urmei, / din cîte adevăruri se compune un om?... / Plata, vă rog ! Voi, picioare murdare, / rămîneți afară !...”

Transferul abstracțiunilor (conștiință, act, responsabilitate) în planul deprinderilor, al automatismelor zilnice este, spuneam, frecvent în poezia lui Geo Dumitrescu. Dar că poetul izbutește, procedînd astfel, să nu bagatelizeze conceptul, lăsînd intactă tensiunea „problemei“, constituie un merit afară din comun, de ordinul performanței. Familiarul „Faceți plata, vă rog“, din seria pulsațiilor vorbirii lasă teafără violența refuzului și dorința de a continua un chinuitor itinerar spre adevăr. În chip surprinzător, subtilitățile acestui amestec de jovialitate și umor negru, valorificate de un rafinat al farmecelor și al absurdității limbajului, funcționează ca un factor de revitalizare. Curios, condiții de apa-

rentă degradare, la nivelul vorbirii de zilnică întrebuințare, chiar în forme ce bat sensibil spre grotesc, ridică și coeficientul „dramatic“, nu numai pe acela, firesc, al autenticității. Purificată, filtrată prin „crize“, bîntuită de ideea abandonului, conștiința responsabilă își reafirmă drepturile, după dureroase reprimări, nu însă nemijlocit, ci pe fondul caricatural al refrenului uzat de romanță: „Deschide, deschide fereastra“. Această fină interferență și o abia perceptibilă ironie, foarte în spiritul lui Geo Dumitrescu, dau poeziei savoare și strigătului am ploare vitală.

Blazare, dacă vrem să spunem cu tot dinadinsul așa unei atitudini familiare poeziei lui Geo Dumitrescu (și uneori se, pare că da, trebuie, pentru a marca momentele de oboseală și mai ales pe cele de abandon și de tăcere, o tăcere măsurată cu anii), dar o blazare ce succede emoțiilor totale, dăruirilor, devotamentelor, aprinderilor, focurilor exacte ale sensibilității. Și chiar în cuprinsul intern al momentelor de cumpănă, se lasă ușor surprinsă la Geo Dumitrescu motivația, caldă încă, a contrarierii, a refuzului, a lehamitei, o motivație lăuntrică plină de ecourile unei proaspete suferințe. Fragilitatea ultragiată, un spectacol al eșecului în fața primitivității întăritate, dar și o fragilitate rezistentă, amărăciunea însăși devenind factor de rezistență în spirit, o emanație consistentă a calității inalterabil umane: astfel de interferențe și de raporturi exprimă bine firea acestei poezii:

„Numai vești rele mai aștept / Numai vești proaste mai pot aduce: / a mai murit un copac, / a mai plecat o pasăre, / cineva și-a tăiat sufletul într-un ciob de oglindă, / undeva în continentul iubirii / au năvălit oamenii-cangur“.

A înregistra veștile rele cu sinceritate meticuloasă, a lua act de ele pentru că sînt adevărate, a rezista mistificării idilizante, a face conștiincios procesul verbal al înfringerilor; semne de vitalitate și putere, jalonînd traseul însuși al amărăciunii, semne ale capacității de așteptare.

Se așteaptă mereu ceva în poezia lui Geo Dumitrescu, se așteaptă cu demnitate și răbdare, se așteaptă chiar și atunci cînd

pricinile par să lipsească, și speranța ea însăși pare fără rost, și „veștile rele“, cu migală notate, acoperă tot orizontul. Are ceva reconfortant pînă la urmă acest pesimism combativ, această afișată „lehamite“ din care potențialul redresării n-a dispărut, ci parcă abia așteaptă condiții, omenеști, de manifestare. Este o pozitivă îndărătnicie, o strategie a neobosîtelor contraziceri, și-cane, riposte aparent mărunte, care macină, cu program și metodă, nervii părții adverse (adică ai minciunii nerăbdătoare să-și definitiveze temporarele victorii) în demonstrațiile poetului nostru, un simpatic și foarte necesar stil al tragerii de timp, mobilizînd în favoarea sa toate mijloacele la îndemină, pe cele mari, dar și pe cele mici, decisive, și ele, în egală măsură.

A spune *întruna*, eventual și același lucru, a spune la infinit doar cu minime variații ceea ce trebuie spus și ceea ce nu trebuie uitat, a înfrunta fără orgoliu riscul monotoniei procedurale, cursă îndelungată spre adevăr, spre restabilirea în drepturi a adevărului, războiul, ca să zic așa, de *uzură*, urmărind hărțuirea și exasperarea forțelor minciunii mai curînd decît o victorie spectaculoasă și trecătoare asupra lor: nimic mai caracteristic pentru modul de a fi, totuna cu cel de a scrie, al poetului. Afectarea naivității și a dificultății de a „înțelege“ ce se spune, ce i se spune, este una din deprinderile sale cele mai specifice și de mai sigură eficacitate. Nu e ușor să faci față acestei deprinderi, acestui stil *experimentat*, dedat cu lucrurile, cu așteptările îndelungate, cu înfrîngerile, știind să le folosească pe toate pentru a ieși, din nou, la lumină.

Cineva care *știe ce știe* este persoana I a poemelor lui Geo Dumitrescu, o persoană foarte competentă în materie de adevăruri *elementare*, puține dar de nezdruccinat, de neabandonat în apărarea unei condiții strict (minimal) umane. De neconvertit în altceva, oricît de subtil ispititoare ar fi argumentele. Acele minimale *certitudini* exaltate în poezia sa aparent, numai aparent, străină de exaltări: „Doamne, ce bine e să ai certitudini! / Sînt lucruri care-ți vin mai frumos decît hainele noi, decît propria-ți piele, / sînt mai utile decît umbrela sau inven-

ția tiparului — / călduroase, intime și protectoare ca niște umbrele“. (*Despre certitudini*)

Obişnuit să-și cam ascundă firea și să deruteze lectorul prea încrezător, în realitate poetul detestă inconformismele superficiale, nutrind (cine ar crede) un solid respect al valorilor, al „certitudinilor“, fără a ocoli pe cele sănătoase, tradiționale. Cu aerul său de vechi iconoclast, de veșnic avangardist dispus să ia totul în răspăr, să dinamiteze etc., etc., are cultul bunului simț și al sănătoasei căi de mijloc. Farmecul ideal-terestru al poeziei sale în bună parte de aici vine, din respingerea „moftului“, din voința de a-și păstra, în orice împrejurări, mintea limpede, capul pe umeri și picioarele pe pământ.

Mișcările excesive îl neliniștesc, linia instabilă nu-i este pe plac și nu i-a fost, dacă ne gândim bine, nici în faza debutului când, în cunoscutul auto-portret, distingea ca pe un semn caracteristic (deși trecut printre „recuzitele inutile“) ceva „ce ar putea să semene a ideal sau a munte“. Recitalul de „teroare verbală“ (de care vorbește Eugen Simion), menit să sperie cititorul naiv ascundea de pe atunci fibra patetică și nevoia imperioasă de echilibru. Geo Dumitrescu era în fond un adolescent „serios“, cu planuri (în cultura țării sale) nu se poate mai gravă, mai aplicate, mai constructive. Teribilismul nu era decît o inteligentă mască.

Deși a evoluat, prea multe n-a avut de schimbat în sine și în poezia sa cu trecerea anilor și, iată, a deceniilor. Firea sa paradoxal așezată, bine cumpănită la tinărul de nici douăzeci de ani, i-o cunoșteam din savuroasele pagini pe care i le dedică Marin Preda în *Viața ca o pradă*, un veritabil șef de revistă nici nu putea fi altfel, trebuia să impună respect și oarecare distanță, spre a se face ascultat și, cum se cuvine, puțin temut. Poezia sa de atunci confirmă, dincolo de spectacol, că nu era vorba de o mască a „seriozității“, ci de o veritabilă natură, nedezmănițită. În antologicul poem *Cîinele de lîngă pod* îl vedem „pedalînd liniștit“ și cu „bucuria echilibrului“ în suflet, a luncării „libere, line, pe două roți“. Da, neapărat pe două.

Nevoia de echilibru, de împăcare, de stabilitate, de siguranță terestră nu l-a părăsit niciodată. Firește, i-a plăcut să „sfideze“, dar pentru a proteja o zonă de demnitate lăuntrică, de *respectabilitate*, deși cuvîntul nu prea rimează cu manifestele avangardiste. Toată poezia sa are ceva „respectabil“, ceva gospodăresc. În ciuda aerului de dezinvoltură, de neglijență (studiată) este un domeniu ferm încercuit, bine trasat, bine administrat, cu pedanterie chiar, desigur seducătoare și foarte personală.

Să mai observăm că poezia lui Geo Dumitrescu s-a definit de la început (într-o vreme de fanatisme restrictive și opresive, de mai multe feluri) ca o poezie a *toleranței* la uman, la tot ce este, de sus și pînă jos, uman, a ne-îngrădirii, o poezie a libertății în toate sensurile.

Un personaj dintr-unul din poemele sale, un personaj caricat și derizoriu (dar, asta îl face încă mai semnificativ), agitîndu-se oarecum descentrat și vorbind în aparență fără șir, lansează această chemare, contradictorie și nu tocmai, pe care poetul o reia (în alt registru) și în textele sale mai răspicat patetice: „Vă ordon: nu vă lăsați / barbă, ori lăsați-vă barbă, vă ordon: / faceți cum vreți“. Într-o formă caricată și bufonă, acest „ordin“ a stat și stă foarte aproape de *inima* poetului.

„Să vedem ce facem cu nopțile / a mai strigat unul...“. Problema spinoasă a nopților este problema poeziei însăși, a supraviețuirii ei. „Unul“, acesta care „strigă“ ceva aparent deplasat din sală, tulburînd ordinea de zi a unei obișnuite ședințe „de lucru“ este poetul însuși. Iată „problema“ pe care o ridică, în contexte, s-ar părea, inadecvate, cînd alte chestiuni, s-ar zice mai importante, sînt în discuție.

Problema „nopților“ ca problemă a poeziei, el o vede tratată, ca pe orice temă de maxim interes colectiv, la un mod cît mai *aplicat* cu putință, cît mai concret și cu amănuntul, un mod asemănător celui în care-și „lucrează“ cu excelență silința poemele. Este o problemă de statut social pentru el, această relație cu poezia, cu poeții, cu „acești purtători de stea în frunte, atît de dificili și complicați, sensibili și copilăroși, rebarbativi și orgolioși, mereu acoperiți de norul tristeții și aleanului, căci par-

tea lor este de obicei suferința, «autonefericirea», partea și menirea celui ce-și măsoară pașii și viața cu măsura desăvârșirii de neatinș, a setei mistuitoare de ideal, de absolut, partea și menirea celui ce suferă nu doar pentru sine și în numele său, ci suferă și singerează pentru toți *ai lui*, nația *lui*, omenirea *lui*». Citez, cu destulă emoție, dintr-un interviu publicat în „Vatra” (nr. 7/1978). Una din rarele, dar răsunătoare ieșiri în arenă ale poetului.

Se poate gândi și chiar se poate trăi, exact și loial, ca în poezia lui Geo Dumitrescu, se poate „scrie” în continuare în spiritul și sub tutela adevărului și a *formelor* ei mai rezistente decât momentul literar și istoric, strict determinat, din care s-au născut.

Geo Dumitrescu este cu siguranță unul dintre poeții de seamă români și nu numai ai timpului nostru, singurul timp ce ne-a fost dat și la ale cărui experiențe, încercări, aproximații și fragile sensuri avem acces.

Dacă nu ne *recunoaștem* în poezia și în poeții vremii noastre, în ce și în cine, la drept vorbind, să ne recunoaștem adevărata figură? Ar fi să ratăm, ignorându-ne exponenții, șansa unei confirmări omenești decisive, oricum mai verosimile decât multe altele, decât toate celelalte.

LUCIAN RAICU

ELEMENTE BIO-BIBLIOGRAFICE

S-a născut la 17 mai 1920, în București. Mama, Aurelia, fiica lui State Buiculescu, grefier din Pitești. Tata, Vasile, unul din numeroșii copii ai olarului Dumitru Oprea dintr-un sat din preajma Ploieștilor, se stabilește în București, în anii primului război mondial, ca ucenic de cizmărie, și devine, după ani de muncă, Vasile Dumitrescu, — „La Ploieșteanu, magazin și atelier de încălțăminte“, pe Calea Griviței, între Podul Grant și Podul Basarab. Aici vor vedea lumina zilei și-și vor petrece copilăria și adolescența cei doi fii ai lor, Gheorghe și Mircea.

În 1927, Dumitrescu V. Gheorghe este elev la școala primară italiană „Regina Margherita“, de pe strada Luigi Cazzavillan. Celelalte clase le va urma la școala primară nr. 28 de pe Calea Griviței, pe lângă Gara de Nord (mai aproape de casă). Studiile secundare, opt clase, le-a făcut la „Liceul Marele Voievod Mihai“ (actualul „Neculce“), păstrînd recunoscătoare amintiri unor profesori mai apropiați, ca Avram P. Todor, dascăl ardelean, sever și drept, de la care a deprins dragostea și respectul pentru limba maternă (într-un caiet de teze din clasa întâia, alături de un „excepțional“, la compunere, pe trimestrul I, apare și

un „insuficient“, pe trimestrul II, la exerciții de gramatică...), George Marinescu, care i-a stimulat și hrănit pasiunea pentru literatura română (punându-i la dispoziție bogata lui bibliotecă), Dumitru Voiculescu, excelent, delicat pedagog, care i-a deschis drum spre minunile limbii și literaturii franceze (neuitate lecții-lecturi, în afara programei analitice, din poezia modernă, „primul“ Verlaine, etc.), Mihai Berza (istoriei, Ion Zamfirescu (filozofie, dirigințe la clasele superioare). În clasa a VI-a (după ce, anterior, în clasele mai mici, „tipărise“ la șapirograf câteva „reviste“ rebusist-literare, în care iscălise întâia oară G. Dumitrescu-Geo) izbutește, împreună cu un grup de colegi (printre care, Marin Sârbulescu) să scoată o revistă adevărată, *Licăriri*, grație sprijinului mărinimos al cărturarului și tipografului I. E. Torouțiu (tipografia „Bucovina“). Aici, în *Licăriri*, în cele două caiete care apar, publică primele încercări de poezie, traduceri, schițe și, firește, „Poșta redacției“.

Vacanțele copilăriei și adolescenței, petrecute la rude din partea mamei, în comuna Cornățel-Argeș, Dobroteasa și Urși-Olt, îl vor apropia revelator de natură, de viața satului, de virtuțile și încântările graiului popular, ale folclorului, etc., cu efecte profunde și durabile în definirea caracterului, orizontului său spiritual și social-politic.

După bacalaureat, intră la Facultatea de Filosofie și Litere din București (1939) unde studiază cu o serie de străluciți, neuitați profesori, care vor avea o influență decisivă asupra formării sale ca intelectual și ca om (Tudor Vianu, Mihai Ralea, Al. Rosetti, P. P. Panaitescu, N. Cartojan, N. Iorga, etc. — pe ultimul frecventându-l ca simplu audient, în afara obligațiilor școlare). În primul an de facultate (iarna '39—'40), ia parte la câteva ședințe ale cercului „Cadran“, de orientare marxistă, care vor constitui un început de inițiere într-un cîmp ideologic necunoscut pînă atunci (inițiere continuată apoi prin câteva

lecturi „clandestine“ : *Fontamara*, a lui Silone, împrumutată de „cadraniști“, o broșură de Buharin, un roman de Ehrenburg, un volum de Șerban Voinea, câteva numere din revista franceză *Commune*, câteva din *Revue de Moscou*, etc., găsite întâmplător la un anticar). Prima poezie (într-o revistă de circulație publică) îi apare în *Cădran* (nr. 4, 15 Decembrie 1939), intitulată *Cîntec* și semnată Vladimir Ierunca, pseudonim (la care va renunța imediat după aceea) ales de poetul Ștefan Popescu-Sabin Vasia, redactorul responsabil al revistei. Cam în aceeași perioadă (1939—1941), mai publică (sub semnătura reală, ori sub diferite pseudonime, între care, Jack Vatan) din primele sale încercări de poezie, schițe, cronici, note polemice, etc. în *Prepoem*, *Tribuna tineretului*, *Curentul literar* (unde e adus și încurajat de regretatul Ion Velicu, poet remarcabil, azi uitat din păcate, care-i publică versuri, o schiță scrisă în anii liceului, oferindu-i și o cronică cinematografică permanentă).

În 1941 (10 martie) împreună cu un grup de colegi (Elena Diaconu, poetă, Florin Lucescu, poet și critic de artă, Dinu Pillat, prozator și critic, Al. Cerna Rădulescu, cronicar de teatru și secretar tehnic de redacție, Ovidiu Rîureanu, poet, Marin Sârbulescu, poet și publicist, Tib. Tretinescu, poet și prozator, Virgil Untaru, critic) scoate revista *Albatros*, „bilunar pentru literatură“, care avea să capete o orientare din ce în ce mai clar antifascistă, atrăgînd în jurul ei o parte din condeiele tinere inconformiste care începeau să se afirme. Va publica aici versuri, cronici, pamflete, note, etc., iscăbind și cu pseudonimele Felix Anadam, Ion Călimară (Felix Anadam, pseudonim fără nici o semnificație specială, e sugerat de cursul despre „Cărțile populare“ al lui N. Cartoian, cum va fi, de altfel, și cel oferit poetului Gh. Niculescu : Sergiu Filerot). După numai șapte numere, *Albatrosul* e suprimat de cen-

zura regimului Antonescu, cu câteva zile înainte de intrarea României în război¹.

Tot în 1941, îi apare prima plachetă de versuri *Aritmetică*, sub același pseudonim, Felix Anadam (Colecția *Albatros*, 300 de exemplare)². În anul următor, pregătește pentru tipar un caiet de poezie, *Sirmă ghimpată*, cuprinzând, pe lângă versuri proprii, și numeroase poezii de : Ovidiu Riureanu, Marin Preda, Sergiu Filerot, Iulian Petrescu, etc. Cenzura interzice tipărirea. În același an, reușește să publice primul număr (serie nouă) al revistei *Gîndul nostru* (în grupul redacțional, figurează același nucleu „albatrosist”, căruia i s-a alăturat Ion Caraion). Revista e suprimată imediat de cenzură, printr-un comunicat special.

Tot în 1942, după un scurt stagiul de „împiecat de birou temporar” la C.F.R., devine ziarist, fiind angajat la *Timpu* (ziarul lui Grigore Gafencu) de Mircea Grigorescu, la recomandarea lui Miron Radu Paraschivescu (cei mai mulți dintre „albatrosiști” vor urma, pe rînd, același drum). La *Timpu*, se va ocupa mai ales de pagina a doua (culturală), alături de M.R.P., dar va face și gazetărie propriu-zisă, reportaj, editorial, „cursiv”, etc. În aceeași perioadă, va lucra cîțva timp și la revista *Vremea*, che-

¹ În nr. 8, care se afla în tipografie, paginat, urma să debuteze Marin Preda. Numărul, care se deschidea cu un omagiu pentru „Sexagenarul E. Lovinescu”, era închinat în întregime lui G. Călinescu, în apărarea monumentalei sale *Istorie a literaturii române*, împotriva campaniei presei de dreapta, care cerea interzicerea și confiscarea ei. Amănunte despre această perioadă și despre *Albatros*, în *Simultan literar cu G. D. (Amfiteatru nr. 11, Nov. 1966)*, în *Albatros — mica istorie a unui grup și a unei reviste studențești (Amfiteatru, nr. 14, Febr. 1967)* și desigur, în *Viața ca o pradă* de Marin Preda.

² Prima cronică despre *Aritmetică* apare în *Vremea*, sub semnătura lui Pompiliu Constantinescu (dezamăgitoare, pentru tinărul debutant, prin laconismul ei și prin calificativul cam expeditiv de „suprarealist” care i se atribuie).

mat de George Ivașcu, care-i publică o serie de poezii, nuvela *Niki Popescu se sinucide*“, etc., încredințându-i și o rubrică permanentă de note literare.

Spre sfârșitul anului 1943, Editura Prometeu prezintă la cenzură, în vederea publicării, volumul de versuri *Pelagră* (anunțat, dealtfel, pe copertile unor cărți apărute la aceeași editură). Cenzura interzice publicarea, iar manuscrisul e reținut „pentru a fi înaintat organelor în drept“, cum i s-a declarat autorului și lui Eugen Jebeleanu, care intervenise pentru aprobare.

Frecventează o vreme cenaclul lui E. Lovinescu și colaborează la *Kalende*, revista lui Vladimir Streinu, și la *Fapta*, revista lui Mircea Damian.

După Eliberare, este angajat de N. D. Cocea la ziarul *Victoria* (la recomandarea aceluiași Eugen Jebeleanu). Paralel, va lucra și în cadrul Direcției generale a teatrelor (condusă tot de N. D. Cocea), ca inspector. Devine, aici, coleg de birou cu veșnicul entuziast și generos animator de ambianțe creatoare, care-a fost regretatul Petru Comarnescu, grație căruia manuscrisul *Pelagrei* (devenit *Libertatea de a trage cu pușca*) e prezentat la concursul pentru tinerii scriitori de la Editura Fundațiilor Regale, unde va fi premiat. Datorită grelelor condiții imediat postbelice, cartea va apărea abia în iarna lui 1946. (Nu după multă vreme, în ciuda cronicilor favorabile cu care a fost întâmpinată — ca, de pildă, Paul Cornea, în *Scinteia*, Ov. S. Crohmălniceanu, în *Contemporanul*, etc. — ea va fi înscrisă în voluminosul index al cărților interzise, mare parte din tirajul de 1 000 de exemplare fiind retras din circulație.)¹

În 1945, este ales membru al „Societății scriitorilor români“. În același an, e invitat, în calitate de consilier, la Editura Forum, unde, între altele, e desemnat ca membru (alături de Al. Philippide și Ion Biberi) și secretar al juriului care acordă premiile de poezie „Forum“.

¹ V. și „Explicația“ din vol. *Nevoia de cercuri* E.P.L., 1966.

În 1946, devine membru al Partidului Comunist Român.

În această perioadă, colaborează (cu versuri, cronici, traduceri, reportaj literar, etc.), la multe din publicațiile vremii : *Viața Românească*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Veac nou*, *Scinteia tineretului*, *Tineretea*, *Orizont*, *Tribuna poporului*, *Meridian* (Craiova), *România liberă*, etc.

În 1946, este detașat la Craiova, ca director al Teatrului Național.

În 1947, revenit în București, e trimis în redacția *Revistei literare*, care va deveni curînd *Flacăra*, unde va lucra ca redactor, apoi redactor-șef adjunct.

Dar, printre atîtea sarcini și deplasări succesive prin țară, în mijlocul torentului copleșitor al evenimentelor și schimbărilor, contactul cu facultatea e întrerupt. Mai izbuște să-și ia examenele anului IV, ceea ce echivalează cu absolvirea studiilor, dar nu va mai reuși niciodată să se prezinte la examenul de licență. Zadarnic îl va invita, repetat, generosul său profesor Al. Rosetti (pe aunci, decan sau rector) să vină să-și dea licența, care ar fi fost, de fapt, aproape o formalitate, dar care însemna, în același timp, obținerea uneia din ultimele burse de studii în Franța. El nu se simte pregătit să se prezinte (într-o instanță exagerat solemnă și decisivă, în ochii lui) în fața străluciților, celebrilor, iubiților săi profesori. El a pierdut pasul, a pierdut legătura cu studiile. El nu se poate îndura, apoi, să lase baltă numeroasele și importante sarcini, misiuni, „munci de răspundere” care i se încredințează. El va rămîne acasă, în mijlocul atmosferei de fervori și exaltări, de „însuflețire creatoare unanimă”, cum i se pare atunci, el rămîne să participe, devotat și entuziast, la construirea socialismului. Plecarea la Craiova, moment de răscruce, pune capăt definitiv preocupării și perspectivei studiilor, spulberă o alternativă universitară (vis și ideal juvenil, legitimat de altfel de re-

zultatele concrete din perioada activă, a lucrărilor de seminar, și de părerile și promisiunile unor profesori) și irosește, bineînțeles, șansa unică a bursei pariziene¹.

În 1950, este trimis la *Almanahul literar* din Cluj, pentru a-l ajuta pe M.R.P. (și a-i ține locul în perioada îndelungatului său concediu medical) în alcătuirea unei redacții, în pregătirea unei adevărate reviste, care avea să fie *Steaua*².

În 1952, pleacă la Bicz, unde va rămâne un an întreg, în dorința de a studia de aproape fenomenul „șantier” și de a scrie, eventual, o carte³. Trimite de la Bicz revistelor bucureștene o serie de reportaje candid-exaltate, patetice, conformist și decorativ idilice (care nu pot înfățișa, firește, decât vârful vizibil al aisbergului acestei experiențe totuși edificatoare, memorabile, care a fost Biczul).

Întors la București, este trimis la Iași (1953) pentru a ajuta la îmbunătățirea almanahului literar local, *Iașul nou*.

În 1954, revenit de la Iași, este exclus din partid, printr-o înscenare absurdă, pe baza unor acuzații false, neîntemeiate (va fi reabilitat peste 9 ani, în 1963, reprimat cu toate drepturile și vechimea, apreciindu-se de că-

¹ Caracteristic pentru mentalitatea sa din acei ani e interviul cu Ion Biberi din *Lumea de mine* (1946), în care, pe lângă diverse tifle și piruete frondiste mai mult sau mai puțin amuzante, se ivesc, în final, și niște considerații de un radicalism exaltat și naiv (dacă nu chiar nerod), un fel de semnătură în alb pentru „erorile” epocii staliniste, considerații care nu vor putea fi niciodată regretate îndeajuns („...admit orice metodă și orice preț și scuz orice fărădelege trecătoare...” etc.).

² Vezi, pentru această perioadă, *Dialog cu G. D.*, de Claudiu Moldovan, în *Vatra*, nr. 7, 20 Iulie 1978.

³ În toți acești ani de după Eliberare, încercase insistent să scrie versuri, desigur „în spiritul epocii”, dar rezultatele părin-du-i-se cu totul penibile, renunțase, socotindu-și aptitudinile lirice probabil expirate, odată cu prima tinerețe. (Cum se va vedea, această resemnare-inhibiție nu va fi lipsită de urmări nefaste asupra multora din poemele ciclului *Aventuri lirice*.)

tre cei în drept că excluderea a fost „un act samavolnic“). Dar perioada de după 1954 va fi grea (este exclus și din Comitetul Uniunii Scriitorilor, devine indezirabil în paginile publicațiilor și în redacțiile editurilor, etc.), ea însemnând, de fapt, un disperat efort de supraviețuire, de regăsire a unui echilibru, a unei surse de trai. Treptat, în timp, lucrurile se vor schimba: după o vreme, Aurel Baranga îi oferă o rubrică permanentă („anti-imperialistă“) la revista pe care o conducea, *Urzica*, revista *Luceafărul* îi oferă colaborarea la rubrica ei de traduceri „Atlas liric“, Editura Cartea rusă (apoi Editura pentru literatură universală) îi încredințează traduceri din poezia sovietică, participări la diferite antologii de poezie (sovietică, bulgară, albaneză, chineză, latino-americană, etc.), stilizări de proză, prefete, referate, etc. Traduce mult, în această perioadă, de voie și de nevoie, și bibliografia sa se încarcă de titluri, în parte fără interes și valoare¹

Prin 1958—1959, după o foarte îndelungată pauză, de sterilă autoexigență, inhibiții, îndoieli diverse, reîncepe să scrie versuri. Trei factori, aproape simultan, sînt determinanți (oricît ar putea să pară de curios) în declanșarea a ceea ce avea să fie o adevărată erupție: lectura integrală, pasionantă, răscolitoare, a operei de frenetică fan-tezie a lui H.G. Wells, contactul, de mari voluptăți, nu mai puțin exhaustiv, intim și pasionant, dar cu alte ecouri și răsfringeri, mai complexe și mai familiare, cu teatrul lui Eugen Ionescu și, în fine, tulburătoarea pătrundere a

¹ Printre ele și cele două cărți de traduceri din Demian Bednii (*Figuri cunoscute*, Editura „Cartea rusă“, 1953, și *Versuri alese*, Editura „Cartea rusă“, 1958). Dealtfel, în legătură cu aceste cărți, simte de mult nevoia să restabilească adevărul și să restituie meritul (și ponosul!) cui se cuvin în primul rînd: dincolo de mediocritatea originalului, ele aparțin, prin truda sisifică și poruncită de împrejurări a traducătorului — în proporție de 80% din pagini! — regretatului său coleg și prieten Marin Sărbulescu, lipsit, în perioada respectivă, de dreptul de a iscăli.

omului în cosmos. Rezultatele acestei erupții (plină de toate impuritățile și sechelele, insuficient „captată“, supusă, decantată) au părut redacțiilor unde au fost propuse, îndrăznețe, ne-ortodoxe, „suspecte“, ba chiar primejdioase, în subtext, în aluzii, în expresia generală scandalos de liberă și dezinvoltă (și poate că și erau cumva, în peisajul liric al vremii, deși azi nu mai par decât niște benigne discursuri interminabile). Astfel că ele au fost refuzate pe rînd, de fiecare redacție, adică o dată, de două sau chiar de trei ori (mai ales *Cîinele de lingă pod*, *Problema spinoasă a nopților*, dar și altele) reușind să apară totuși, pînă la urmă, după lungi tirguieli, „ajustări“ etc. (la început, în *Luceafărul*). Vor fi adunate apoi în volumul *Aventuri lirice*, care apare în 1963 și obține premiul Uniunii Scriitorilor. Perioada de activitate lirică va continua și în anii următori și se va încheia cu volumul *Nevoia de cercuri*, 1966 (care reia, în „anexă“, și *Libertatea de a trage cu pușca*), după care producțiile poetice vor deveni sporadice, ocazionale, puține.

Aproape doi ani sînt dedicați ediției Baudelaire (cuprinzînd o sută de ani de traduceri românești din opera marelui poet), apărută, în două variante, în 1967 și 1968, (E.L.U.) și premiată de Uniunea Scriitorilor.

În August 1967, e chemat ca redactor-șef la *Gazeta literară*, cu misiunea de a pregăti apariția unei noi reviste, pe măsura noilor realități și perspective ale aceluia moment. Aceasta va fi *România literară*, care apare la 10 Octombrie 1968¹.

În Mai 1970, se retrage de la conducerea *României literare*, rămînînd să susțină în continuare rubrica „Ate-lier literar — Poșta redacției“ (pe care o purtase, dealtfel, pe la mai toate revistele pe unde trecuse, ca redac-

¹ Despre ea, vezi și *Dialog cu G. D. (Vatra, nr. 7, 20 Iulie 1978)*.

tor sau colaborator extern : *Flacăra, Contemporanul, Gaze-
ta literară, România literară*, în prezent, *Luceafărul*)¹.

În 1974, îi apare volumul *Jurnal de campanie*, cuprin-
zind o selecție din toate versurile sale, câteva inedite, de
după *Nevoia de cercuri* și câteva „ocasionale“ mai vechi,
încă neprinse în nici o carte².

Este, de mai multă vreme, membru în Consiliul de
conducere și în Biroul Uniunii Scriitorilor.

Este, de la reînființare, secretar al Centrului P.E.N.-
Club din România.

★

Cartea de față este tot o culegere din întreaga pro-
ducție lirică (și jena apariției repetate de asemenea cule-
geri nu e alinată decît de zgîrcenia, „nefuncționalitatea“
binecunoscută a tirajelor...). Dar autorul se gîndește la
această cărțuie din colecția B.P.T. (ținînd seama și de
întîrzierea cu care apare) ca la un fel de „ediție defini-
tivă“, ceea ce implică, în pregătirea ei, o serie de pro-
bleme, dificultăți, scrupuluri, specifice (nu numai în pri-
vința paginilor, de grele reticențe autobiografice de mai
sus, și a celor de, cum se zice, „aparat“, etc.), dar mai
ales în privința alegerii textelor. La *Jurnal de campanie*,
unii critici au lăudat exigența și severitatea selecției, dar
alții au formulat reproșuri în legătură cu unele texte lă-
sate afară, care, ziceau ei, ar fi meritat să se afle în carte.
Aceste opinii, firesc deosebite, n-au făcut decît să mă-
rească, totuși, „buclucul alegerii“. Preocupat de a lăsa
cititorului, prin configurația acestei cărți, un chip cît mai
aproape de cel adevărat, bun-rău cum a fost, fără farduri
circumstanțiale și „cusături estetice“ ad-hoc, fără „regia“

¹ În legătură cu „Poșta redacției“, v., de asemeni, *Dialogul din
Vatra*.

² Explicații mai amănunțite, în Nota autorului, din volumul
Jurnal de campanie.

stupid-infatuată a propriei „dăinuiri“, autorul s-a văzut înconjurat de stăruitoare dificultăți. El a oscilat îndelung între două criterii de bază, fără a izbuti finalmente să ancoreze decis la malul unuia din ele. Unul era ispititorul și orgoliosul scrupul al „sincerității totale“, și al lui „n-am nimic de ascuns“, sub flamura lui operind, însă, la urma urmei, și bătrîne inerției didactice, ambiții statistic-documentare (nu o dată, foarte poruncitoare, la probabilul istoric literar ratat care este...), criteriu altminteri simplu, comod, de „opere complete“, care ocolește cazna selecției (și mai cu seamă o anumită senzație vinovată, de eschivă și escamotare, pe care i-o lasă autorului eliminarea, oricît de justificată, a unor texte din propriile culegeri). Celălalt criteriu, al exigenței maxime, „la sînge“, trebuia să lase în voia ei foarfeca severității de sine, autocenzura supralicitantă, suspectă mereu de toate tahicardiile paroxistice, molipsitoare și traumatizante, ale epocii. Între cele două diametrale absolute, intervin însă neîncetat și întrebările micului bun-simț : de ce trebuie exhibate cicatricele, infirmitățile, mutilările (oricît ar fi de dobîndite, cînd e cazul, în lupta cu stihiiile de tot felul, reale, ori subiective) ?..., de ce trebuie retipărite pagini despre care autorul lor știe prea bine că sînt mai slabe, mai puțin reușite, dacă nu chiar ratate ?..., ce vină are, în toate astea, cititorul ?..., de ce trebuie alterată (eventual), prin concesii „la spartul tîrgului“, o imagine, cît de cît onorabilă, pe care au lăsat-o cititorilor și criticii, în lungul anilor, paginile cele mai bune ale respectivului autor ?... Și așa mai departe. Întrebări numeroase, tot atîtea criterii, pe care autorul a fost nevoit să le rețină și să le refuze pe rînd, să le accepte parțial, să le amendeze cazuistic adesea, nereușind, pînă la urmă, să articuleze o opțiune principială clară (dacă era posibil un asemenea lucru), ci doar un fel de compromis practic, care-i lasă impresia, destul de puțin vagă, că toate criteriile au fost luate în seamă și că toate au fost trădate !...

Cartea cuprinde, aşadar, în prima ei parte, textele care au ieşit din mina autorului lăsându-i senzaţia (mai mult sau mai puţin definită) de „lucru împlinit“, ratificat ca atare, de cele mai multe ori, şi de critica de specialitate ¹.

În partea ultimă a cărţii, la Addenda, au fost aşezate textele care nu i-au lăsat această senzaţie, ci mai degrabă una de îndoială sau de nemulţumire, fie chiar, în unele cazuri, nelămurită, fără „corp“, fără un motiv bine definit, senzaţie (iniţială, sau dobândită în timp) numai de el simţită şi ştiută — uneori, divergentă chiar faţă de opinia criticilor — prin care adesea textul îşi destăinuie o anumită infirmitate (uneori, ne-decelabilă, alteori, din pricini felurite, numai iremediabilă...), o stare de minus, de îndoielnic, de rostire incompletă, impură, dezorientată, fără inspiraţie, insuficient „simţită“, insuficient cristalizată, etc. Conştient, cum se vede, de condiţia acestor texte, autorul nu s-a putut îndura, totuşi, să le lase cu totul afară (cum a făcut, dealtfel, cu destule alte pagini, mai vechi sau mai puţin vechi, rămase prin caiete sau prin diverse publicaţii). Ele şi-au păstrat un loc în carte din cauze covârşitor subiective, autorul simţindu-le încă „prezenţa“, poate doar într-o inerţie sentimentală, al cărei pretext (mai mult sau mai puţin ponderabil) ar putea fi : un fragment reuşit, o strofă ori un vers, o metaforă sau, mai puţin încă (şi într-un alt registru), un afect, o aspiraţie, un fir de cîntec, silueta vagă a unui „model“ (în limbajul pictorilor...), zvonuri ale amintirii care mai ţin aprinsă într-un fel imaginea ideală a „lucrului împlinit“ care plutea „atunci“ în ecranul conştiinţei, al stării de har. (Dealtfel, în paranteză zis, persistenţa acestei ima-

¹ N-ar putea fi, desigur, nicidecum asimilate acestui termen, „critică de specialitate“, galimatiile opace, pompoase, întîrziat diletante, ale cutărui „doctor“, zelos multigraf octavminaresc şi versificator epigonic de „faianţe“, care se împleticeşte mănos şi azi, după amar de vreme, pe mai multe cărări ale scrisului, între a *formula* şi a *morfoli*...

gini ideale, aprinse încă, a căpătat nu o dată intensități atît de tiranice, orbitoare, încît autorul s-a simțit uneori foarte aproape de punctul de unde nu mai era destul de clar vizibilă nici măcar deosebirea — în măsura ei netă, decisivă — dintre textele „bune“, din prima parte a cărții, și cele „tolerate“, din Addenda. De-aici, nesiguranțele, relativitatea, ori poate chiar arbitrariul selecției.) Dar, acceptîndu-și hotărîrea de a le include totuși în carte (desigur, o carte de bilanț, „definitivă“) autorul s-a gîndit poate în subsidiar (ori s-a lăsat doar legănat de iluzii) dacă nu cumva aceste pagini ar putea aduce, eventual, și o oarecare compensație de date, sugestii, bănueli, în legătură cu intimitatea atelierului de creație, cu felul și mijloacele de lucru, cu mișcarea specifică a gîndurilor, obsesiilor, imaginilor, vorbelor etc. etc. (Preocupare în care s-ar înscrie, dealtfel, și includerea unor pagini inedite din caietele de adolescență, premergătoare *Aritmeticii* și, nu mai puțin, neobișnuitele, pedantele indicații calendaristice de la sfîrșitul fiecărui text.)

Rămîne, firește, întrebarea dacă (și în ce măsură) rezultatul acestor lungi ezitări și oscilații concesive e compatibil cu proiectul celui „chip cît mai aproape de cel adevărat“. A ieșit, se pare, o „imagine mișcată“, cu contur vag, tremurat (și n-ar fi chiar acesta, poate, cel mai adevărat chip?...), sau poate, mai probabil, imaginea unei ființe însoțită de nelipsita (dar și indispensabila) ei umbră. Și-n acest caz, raportul de mărime și valoare dintre ele, ființă și umbră, rămîne pentru totdeauna dependent de sursa de lumină. Care nu poate fi, desigur, alta decît privirea cititorului, a criticii și istoriei literare.

★

BIBLIOGRAFIE (cronologic, selectiv)

Aritmetică. Poeme. Colecția „Albatros“. București, Octombrie 1941 (Sub pseudonimul Felix Anadam).

- Libertatea de a trage cu pușca.* Poeme. „Operă premiată de Comitetul pentru premiera scriitorilor tineri“. Fundația Regală pentru Literatură și Artă. București, 1946.
- Romain Gary : *Groapa bunei speranțe* (Éducation européenne). Editura Forum, 1945. (În 1974, la Editura Univers : „Reeditarea traducerii apărute în 1945, revizuită și completată după ultima ediție franceză“). 1917, *Antologie lirică*, întocmită de G. D. — E.S.P.L.A., 1957.
- Rafael Alberti : *Între garoafă și spadă*. Antologie poetică. În românește de G. D. — E.S.P.L.A., 1957.
- Irving Stone : *Bucuria vieții*. În românește de Liana Dobrescu și G. D. — E.L.U., 1962. (Ediția a II-a, 1966 ; reeditare, la Editura Meridiane, 1973.)
- Harold Courlander și Wolf Leslau : *Focul de pe munte* (și alte povestiri etiopiene). În românește de Bianca Schächter și G. D. — E.L.U., 1963.
- Bicazul ieri, azi, mâine*. Consiliul pentru răspîndirea cunoștințelor cultural-științifice. Editura științifică, 1963.
- Aventuri lirice*. Versuri. Editura pentru literatură. București, 1963.
- Rafael Alberti : *Poezii*. În românește de Veronica Porumbacu și G. D. — E.L.U., 1964.
- Eduardas Mieželaitis : *Omul* (versuri). În românește de G. D. — E.L.U., 1964.
- Nevoia de cercuri* (anexa : *Libertatea de a trage cu pușca*). E.P.L., 1966.
- Irving Stone : *Agonie și extaz*. În românește de G. D. și Liana Dobrescu. — E.L.U., 1966. (Ediția a II-a, 1968, reeditare, Editura Meridiane, 1971.)
- Curzio Malaparte : *Soarele e orb*. Traducere și Cuvînt înainte de G. D. — E.L.U., 1967.

Charles Baudelaire : *Les fleurs du mal — Florile răului*.
Ediție (bilingvă) alcătuită de G. D. Desene de
Ch. B. — E.L.U., 1967. (Reeditare, în „Biblioteca
pentru toți“, fără text francez, cu o Introducere de
Vladimir Streinu, Tabel cronologic de M. Braga și
o Notă asupra ediției de G. D. — Editura Minerva,
1978.)

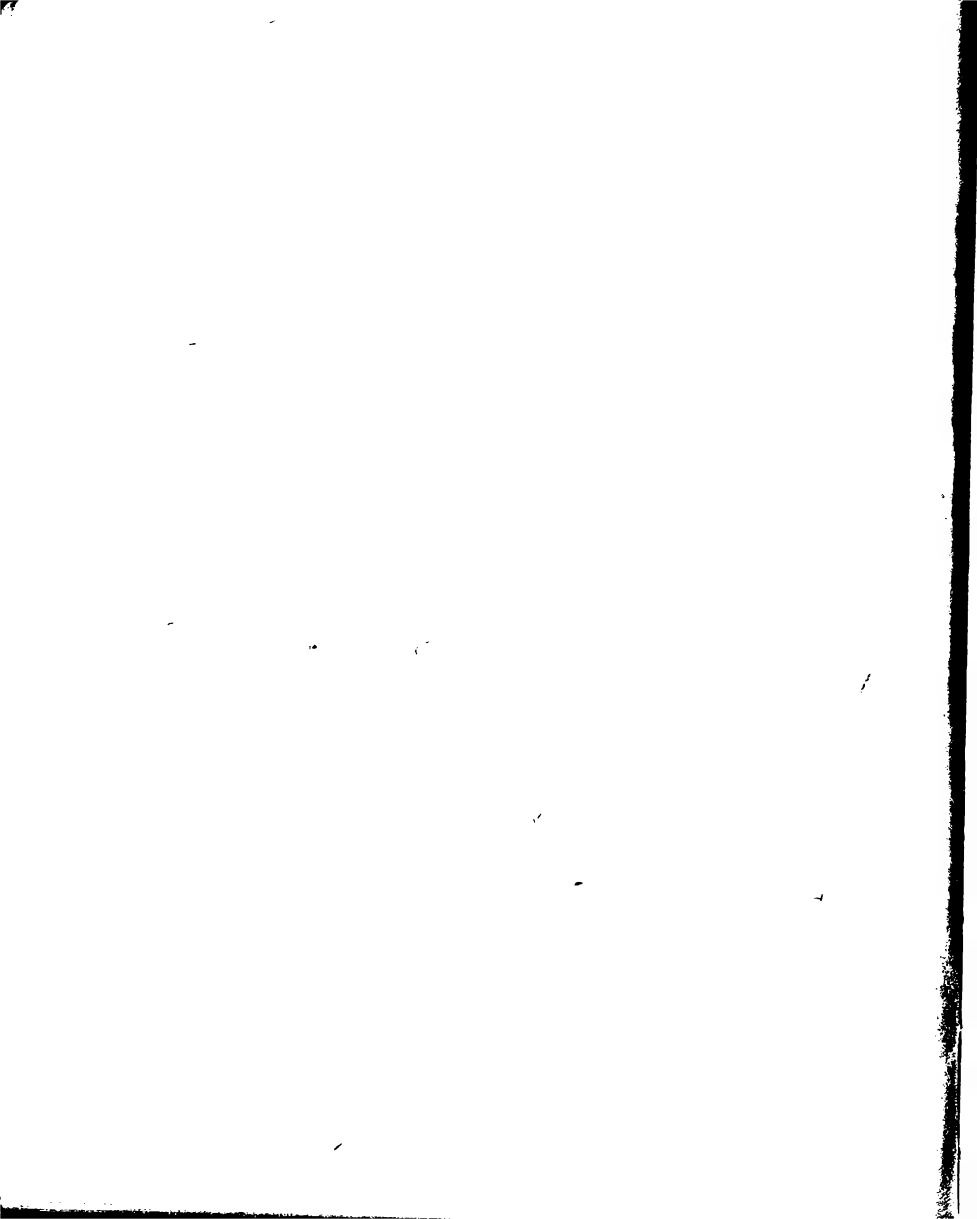
Charles Baudelaire : *Les fleurs du mal — Florile răului*
Ediție alcătuită de G. D. Introducere și Cronologie
de Vladimir Streinu. Desene de Ch. B., Cuvînt la
ediție de G. D. — E.L.U., 1968. (Față de precedenta,
cuprinde în plus o Addenda de circa 1 000 de pagini).
Impărăția lacurilor (album foto) de Petre Gâștescu, dr. în
geografie și Vasile Sencu. Prefața de G. D. — Edi-
tura Meridiane, 1968.

Rafael Alberti : *Poezii*. În românește de Veronica Po-
rumbacu și G. D. — Editura Univers, 1973.

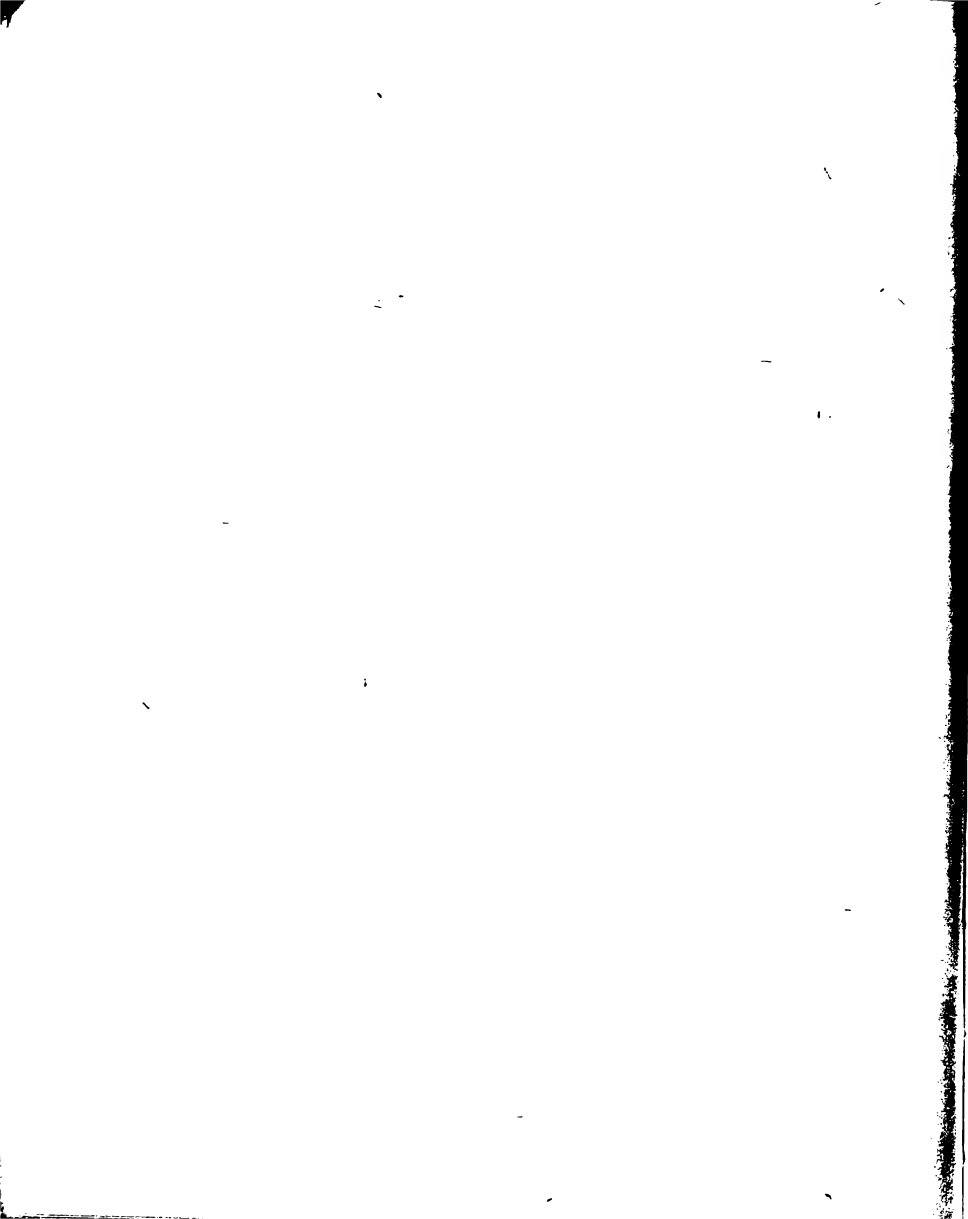
Jurnal de campanie. Editura Cartea românească, 1974.

Africa de sub frunte, Prefață de Eugen Simion. Colecția
„Cele mai frumoase poezii“. Editura Albatros, 1978.

G. D.

LIBERTATEA DE A TRAGE CU PUȘCA

PORTRET

Acum pictez un tablou mare —
vreau să-mi fac un autoportret.
Aici o să desenez inima — o gămălie de chibrit,
aici, creierul — un aparat sacru și concret.

Undeva vor fi neapărat nasul, gura,
n-are nici un sens să omit ochii — două semne
aici în colț o să-mi pictez gândurile — de întrebare,
o claie informă de rufe murdare.

Pieptul — o oglindă cu poleiul zgîriat —
vă lăsa să se vadă interiorul
(cu totul neinteresant, indefinitiv),
sus, sprîncenele își vor schița zborul.

Două aripi vor fi probabil și urechile,
fruntea cutată — o scară către infinit,
buzele, arc perfect, vor reprezenta pentru eternitate
obsesia roșie a sărutului-mit.

Un ochi atent va mai putea zări, în fine,
cicatricea unei găuri în frunte,
sau, în maldărul recuzitelor inutile,
ceva ce ar putea să semene a ideal sau a munte...

Februarie, 1941

LITERATURĂ

Am ajuns în toamna acestei zile.
Ar trebui să plouă și inimile să doarmă,
calendarul ar trebui să-și fluture disperat și ridicol
cele câteva file
și, în orice caz, liniștea să amenințe ca o armă.

Ar trebui să înalț către o himerică iubită
aceleași patetice, moi și dulci lamentări,
moartea ar trebui să-mi fie o mare ispită
și să-mi fac din toate nimicurile întrebări.

Ar trebui poate să ghicesc în noapte
chemările unui „dincolo“ nebănuit
și să plîng chinuit de înălțimea pereților
sau de nu știu ce vis neisprăvit...

Din toate astea nu se-ntîmplă nimic —
sînt atîtea lucruri din care poți să faci o poezie !...
Fapt e că cerul este tot albastru
și stelele mai mult decît o mie...

1940

TABU

Uite, melcul tăcerii înaintează...
Te-am întrebat de ce-ai ris (acum un an !).
O muscă (plictiseala ?) se plimbă pe tavan —
am mai văzut undeva noaptea asta trează...

Nu, somnul ar fi un criminal acum
în cîntul ortodox din culmi de noapte ;
inimile gîndesc în șoapte
la raiurile de aur și scrum.

Nimic mai inexistent decît un suflet...
Cînd o să pot atinge cu mîna un gînd
din cireada care-mi defilează în rînd
în cadențatul visului răsuflet ?....

Sîntem trei — cu tăcerea... Cine oftează
visînd pe-al nemuririi bolovan ?...
O muscă (plictiseala ?) se plimbă pe tavan —
am mai văzut undeva noaptea asta trează...

Mai, 1940

INSOMNIE

Creionul și gîndul, inerte. Foaia e totuși albă.
Nu e prima dată cînd tăcerea mi se pare un uriaș aisberg.
Pereții pier imaculați în infinit
și mi-e cu neputință să-mi reprezint cuvîntul „merg“.

Dacă aş agita — inexplicabil — foaia,
fişitul hirtiei ar indica o prezenţă,
întunericul ar putea să devie alb şi sonor...
(Dar numai gândul ăsta e un semn de demenţă !)

Atunci ? Să dorm, să gîndesc ? (Lucrurile sînt obositor
de clare...)

Pereţii pier irezistibil în infinit.
Nu e prima dată cînd singurătatea mi se pare un imens
aisberg...

— Prietenă muscă, bine-ai venit !...

Iulie, 1941

PENTRU TOȚI CEI CINCI FRAȚI

lui Emil Homocanu

Pentru toți cei cinci frați din mine,
mănînc pîine, înjur și scriu,
pentru fiecare sînt un sicriu
sau o întinsă plapumă de bine.

Către toți cei cinci frați ai mei
închin un gînd și un blestem de moarte,
pentru fiecare iubesc o carte.
și disprețuiesc două, trei femei.

Toate tăcerile mele sînt lupte —
cinci oameni se bat năpraznic, crud,
aud gemete, icneli aud
și zăngănit de săbii rupte.

Cîndva, tîrziu, î-o prinde dimineața
și-or da mîna tăcuți, înfrinți,
vor fi bătrîni ca niște munți
și vor purta o etichetă : viața...

Pentru toți frații întru nemernicie,
pentru toate brațele moi, căzute,
pentru toate luptele mute,
hai să cerem vremurilor apă vie...

1940

ODĂ

Colegilor de școală căzuți în război

Acestui gînd răsărit în ceață,
luminos, violent ca o palmă,
mărturisesc tăcutele mele dureri coapte
și așteptarea lungă și calmă.

Pentru disprețul crucilor înșirate,
acestui gînd răsărit aproape,
îchin brațele cu tîmîia forței
și toate visurile luate de ape.

Voi, arcași ai peniței,
pentru acest gînd al zborului peste noapte,
culegeți-vă ochii de pe foile albe
și spargeți-vă călimările în șapte.

Priviți, iată-ne peste cer
— pasărea noastră n-are aripi, nici bot —
în urmă, rid toate gămăliile chibriturilor cu creier
și răsună toate basmele lui Don Quijotte.

Nu vă temeți, prieteni, zburăm,
iată-ne sus, peste timp, peste om,
în curînd îi veți vedea pe Dante și pe Adam
mîncînd alegorii din același pom.

Mai sus, mai sus ! — vom trece de Dumnezeu,
soarele ne aspiră, ne arde ;
ține-te bine în scări
și uită-te și fluieră, barde.

Acestui gînd răsărit în noapte,
acestui gînd al elanului fără hotar,
închin brațele cu tămîia pumnilor
și toate ofrandele fără altar.

Mai sus, mai sus ! — vom trece de Dumnezeu
— pămîntul este o virgulă, cerul un ban —
de sete, de veacuri sîntem beți,
pentru disprețul tuturor crucilor înșirate,
pentru chibriturile cu creier, de jos,
pentru acest prea frumos gînd răsărit peste noapte,
să nu mai scriem, băieți !...

1940

DRAMĂ ÎN PARC

Femeia avea ochi obosiți și buze de anilină ;
îi numărăm indiferent degetele miinii reci.
Era frig, târziu, minutele defilau seci
și ne privea de sus, cu capul gol, o lună plină.

Grădina publică era tristă și goală ;
toamna beată își pierduse toate vanitățile.
Liceanul cu coșuri și elanuri pesimiste
se uita la cer și concepea cine știe ce poezie banală.

Mă gîndeam tot mai încăpățînat la Violaine —
era atît de departe de București !...
Femeia de alături se socotea totuși prezentă
și mă întreba profesional : „Mă iubești ?“

Era preferabil să fi fost beat, nebun
sau să fi avut măcar o sută de lei —
singurătatea era mai ieftină
chiar decît îmbrățișările ei...

Femeia avea ochi obosiți și buze de anilină ;
aș fi putut să o sărut pînă dimineața —
dar ea voia bani și eu vream să fiu singur...
Era acesta un motiv pentru ca vreunul din noi să-și ia
viața ?...

Eram dezgustat profund, Dumnezeu să mă ierte --
liceanul plecase ; luna goală zîmbea cu fantezie.
Cel puțin era liniște, femeia — bună și calmă...
...Cînd m-am trezit, banca era dură și eu nu mai aveam
pălărie...

Decembrie, 1941

AVENTURĂ ÎN CER

Omul care păzea luneta părea să fie filozof,
părea să știe multe din tainele cerului —
i-am dat doi lei să mă lase să privesc luna
și să pătrund în țările misterului.

N-aș fi putut să-mi inchipui vreodată
că ce-am văzut există în realitate !...
Am surprins stelele în somnul lor ciudat,
dormind burghez, desumflate.

Unii credeau că stelele sînt niște globuri frumoase
și colorate
înfipte în pari în grădina lui Dumnezeu,
așa povesteau toți poeții
și de fapt așa credeam și eu.

Știți, nu-i adevărat nici că stelele au colțuri —
le-am văzut eu cu ochii — pe onoarea mea !
Erau rotunde, buhăite și murdare
și nici una din ele nu se mișca.

Luna, obeză și colerică, se dezbrăca pentru noapte.
Părea că se ține acolo un dialog cu calmă disperare ;
îmi venea să strig ca de la galerie :
— Mai tare, pentru Dumnezeu, mai tare !..

Norii fluturau pelerinele lor cenușii, zdrențuite,
cu ridicole elanuri medievale. —
nu se vedea nici un alcov unde bătrîna libidinoasă
și-ar fi putut ascunde nocturnele hemoragii banale.

Curînd apoi a trebuit să-mi acopăr ochii :
un nor masiv s-a depus masculin peste flasca grămadă
de sex —
dedesubt, luna se mai vedea doar o felie
pentru ochii muritorului perplex.

Pe unde se tîrise soarele cu o mie de ani înainte,
rămăsese o pîrtie albă, vagă și prăfoasă.
pe care, cu convingere și importanță,
Excelențele Cerului se duceau spre casă.

Într-un alt colț, departe de bordelul selenar,
Satan și Cel-de-sus mestecau argumente într-o teatrală
divergență,
iar Saturn-Logodnicul, șezînd pe oiștea Carului Mare,
își medicamenta organele, cu indecență.

Era o lume de panopticum,
totul era clar și straniu ca în fundurile de mare —
n-aș fi crezut că există în realitate
ceea ce priveam acum cu stupeoare.

Omul care păzea luneta părea să fie filozof,
părea că învățase multe de la fantastica lui țevă de tun,
de aceea nu s-a arătat surprins deloc
cînd eu am fugit rîzînd ca un nebun.

1942

RÎNDURI PENTRU UN EVENTUAL DECES

Sînt bolnav și aprins ca un caldarîm bucureștean —
o să mor, asta e sigur — puțin îmi pasă !
Îmi pare rău doar că n-am decît douăzeci de ani,
că nu știu cine sînt și din creionul ăsta ce-ar fi putut
să iasă.

Îmi pare rău că n-am iubit nici o fată
(Dumnezeu mi-e martor că eu am avut toată bunăvoința),
îmi pare rău că las în urmă o splendidă cravată verde
și că față de cele mai mult de 50 de cărți necitite nu
mi-am ținut făgăduința.

Mi-au plăcut mult versurile aspre, mustoase,
toate lucrurile pline și nete, cîpilul voinic, precoce,
care nu plînge,
mi-au plăcut florile, toate florile,
să zdrobesc în pumni sănătatea lor de humă și singe.

Am iubit mult stelele, luna,
cu ciudata lor aritmetică sentimentală,
admiram soarele pentru că era mare și departe,
pentru că era nestatornic și umbla în pielea goală.

Mai las în urmă, în peretele camerei mele, „Harta politică
a lumii“,
pe care îmi făceam zilnicele călătorii planetare —
o să găsiți însemnată pe ea baza mea navală, Tasmania,
de unde mi-aruncam elanurile și urina în mare.

Mai sînt scrise pe ea — dar asta n-are prea multă
importanță —
unele însemnări de strategie :
vă dau toată libertatea să le folosiți pentru binele nației
sau pentru vreun tratat eventual și utopic de geografie.

Mai am apoi o casetă cenușie
pe care cînd o deschizi miroase a toamnă în casă ;
în ea am toate scrisorile și fotografiile mele
pe care le răsfoiesc din cînd în cînd după masă.

Am acolo o poză cu coroană — cînd am luat premiu într-a
patra primară —
în care arăt, mai mult ca de obicei, frumos —
era pe vremea cînd mă băteam cu Haimovici Mandy
și-i aruncam în față că „ei au răstignit pe Domnul Nostru
Isus Christos“.

În sfîrșit, acesta este patul meu, pe care zac acum
bolnav și aprins ca un caldarîm bucureștean ;
pe acest pat n-a dormit nicicînd o femeie
ci au ars doar visurile nerușinate ale unui băietan.

Pe acest pat cineva a trăit orizontal o viață de 20 de ani,
aici, cu ochii în ecranul tavanului, am existat atita timp,
neverosimil și în regres,
tot aici, în 1942, s-au scris
aceste rinduri pentru un eventual deces.

1942

POEM FINAL

Astăzi, miine, sau poate niciodată
o să-mi arunc ancora la malul cerului...
Ce poate să însemne asta pentru tine, iubito, pentru
carnea ta,
dar va fi oare pentru mine dezlegarea misterului ?

Astăzi, miine, după fiecare sărut,
purtăm pe buze același semn de întrebare ;
în fiecare clipă îți duc sufletul în palme
și hoitul important în spinare.

Pentru fiecare primăvară pierdută,
pentru fiecare somn al frunții,
îmi ciocănești cu deget de zaraf în stînga pieptului,
unde mi se bat în capete munții.

Odată o să-mi ceri mai mult : să-ți vînd versul,
să te las să-mi ascuți sîngele cum sună,
să te las să-ți speli miinile în apele sufletului,
sau cine știe ce-ai să-mi mai ceri, fecioară nebună...

Astăzi, mâine, sau poate niciodată,
îmi voi încheia cu ultimul vers cartea.
Dar n-o să ne putem iubi atîta, draga mea,
e mult prea tîrziu pînă vine moartea !...

Martie, 1941

IPOTEZE

Elenei Diaconu

Cîteodată mi-ar plăcea să ai mai mult de paisprezece ani,
să fii mai puţin inteligentă şi mai degrabă castă,
să umbli desculţă prin bucătărie
şi să te cheme cineva, posesiv, umilitor şi vulgar,
„nevastă“.

Nu ştiu dacă te-aş iubi mai mult atunci —
poate că aş scrie aceleaşi rînduri aspre, sceptice
şi fără poezie
şi aş cugeta, la fel, cu nelinişte şi amuzament,
la bazinul tău prea larg şi la sîinii de strictă simetrie.

Dar cert e că aş fi tentat la maximum
să te am — cu complicitate şi fervoare —
numai pentru a mă gîndi superior la prostia soţului tău
cînd îi spun cu pervers zîmbet afectuos : salutare !...

Încolo, cred că nimic nu poate fi mai interesant
decît să stai la soare o zi întreagă întins pe spate,
fără să mai poţi observa că nu există Dumnezeu
şi că la C.F.R. condica se ridică dimineaţa la 7 şi jumătate.

De aceea, câteodată mi-ar plăcea să ai mai mult de
paisprezece ani,
zîmbetul tău să nu mai fie reticent și ochii tăi
să nu vadă
ridicolul entuziast și milenar al omenirii
care aleargă cu preocupare după propria-i coadă.

Aș vrea să fii blindată de aceleași inutile și binecuvîntate
prejudecăți,
să nu te mai plimbi cu sfidare prin fața zidurilor, goală,
să te îngrozești cu decență de propriu-ți sex
și să te duci docilă și ignorantă la școală.

Încolo, cred că nimic nu poate fi mai interesant
decît să zvîrli cîmpurilor sălbatice un rod din propria-ți
viață,
fără să mai poți observa că nu există Dumnezeu
și că la C.F.R. condica se ridică prea de dimineață.

Nu știu, draga mea, dacă te-aș iubi mai mult atunci —
poate că aș scrie tot aceste rînduri aspre, sceptice
și fără poezie
și aș cugeta, la fel, cu neliniște și amuzament,
la bazinul prea larg și la sîinii tăi de strictă simetrie.

1942

SCRISOARE NOUA

Cîteva versuri am să mai scriu, despre tine, draga mea,
înainte de-a ajunge om mare și bogat —
ți-am promis, cu ocazia ultimului sărut, că am să cumpăr
o mașină americană aerodinamică de treierat.

Ți-aduci aminte de visul ăsta pe care-l creșteam
împreună ?
Eu îl știu, de câte ori te văd sălbatică și mare,
cu picioarele groase, cu ceva din ridicolul oamenilor
blonzi,
plină întotdeauna de impertinență tăcută și de mirare.

Într-o zi, când vei pleca din humă, ca nu știu care plantă
sinucigașă,
când vei ieși din pământul proprietar care urcă în tine
victorios și umil,
prin vinele tale, în plămînii tăi, în sărutul și ochii tăi,
atunci vei fi probabil nevasta mea și te vei plimba,
în sfîrșit, în automobil.

Atunci vom ara în devălmășie hectarele tale de certitudini
— pămînt gras, negru, pămînt limpede și gustos —
voi lăsa fleacurile astea rimate, ca să-ți fac plăcere
și voi încaleca tractorul cu sete și cu mai mult folos.

Voi opri poate la nămiaz lîngă vreo văgăună răcoroasă
și în timp ce bestia de fier fumegînd își va sorbi benzina
din bidoane,
mi-oi odihni elanul în poala ta,
m-oi adăpa din pasiunea ta de 1 000 de pogoane.

Am să zvîrl apoi în strofele negre din urma plugului,
am să zvîrl cu merticul sămînța cărților pe care nu le
voi scrie niciodată,
așteptînd să plouă peste ele Dumnezeu-Latifundiarul
urina lui gratuită și binecuvîntată.

Seara, în vatra caldă, cu buzele pline de mămăligă,
nădușiți, vom face copii,
ca să se împlinească Scriptura,
vom face copii mari, proști și frumoși,
ca să ne anime și să ne păzească bătătura.

Cînd l-oi dovedi pe Mărin Mierlanu cu vacile în cositură,
tu sări de mi-l scapă din mîini, ca să nu intru în pușcărie,
tot așa cînd l-oi prinde pe Boier că se uită prea lung
la tine
sau că îți dă tîrcoale prin vie.

Pînă atunci am să mai scriu, despre tine, cîteva versuri,
pînă ce-oi cumpăra mașina de treierat scumpă și ciudată...
Mă gîndesc însă că, oricît ar fi de nefiresc și de rușinos —
blestem de oraș —
eu, draga mea, n-am să te pot bate niciodată.

August, 1942

LA MOARTEA UNUI FABRICANT DE ILUZII

Prietenul meu proorocul mi-a spus discret într-o zi
că veacul nostru, bătrîn și putred înainte de timp,
va muri lamentabil în curînd, pe nesimțite,
ca o simplă trecere de anotimp.

Hei, hoțoman bătrîn, veacule muribund,
ai isprăvit prin a pieri de păcatele tale —
din cavourile tăcute și negre de sîrmă ghimpată
nu te vor scoate o mie de mii de macarale.

Fanfaron, perfid, te lăudai cu lumină și generozitate —
cineva spunea că ești cel mai modern și cel mai deștept;
ce-am să rîd cînd oi vedea mîinile tale murdare de bani
și de sînge

definitiv încrucișate pe piept.

Nu, nu, să nu crezi că te mai iubesc, veac nemilos,
veac stupid al tuturor elanurilor grave și puerile —
cu toate că tu m-ai învățat să silabisesc cuvintele sonore
și agreabile
pe care-mi place să le ronțai zilnic ca pe niște pastile.

Dealtfel, prietenul meu proorocul mi-a spus acum
că tu ești anacronic și pe bună dreptate desuet —
se zice că ai inventat tot felul de iluzii prea colorate
și prea fragile
și toată lumea are impresia că ai fost și puțin cochet.

O, veac melancolic și cabotin,
vei duce în groapa ta o mie de minți enorme,
o mie de cărți înțelepte, o mie de mîini misterioase
și veștede,
o mie de blesteme, decaloguri, drapele și alte vanitoase
forme.

La dracu, să nu fim patetici ! — prietenul meu proorocul
are dreptate —
în sirma ghimpată timpul doarme și moartea e stăpînă —
deces banal : un cadavru a încetat din viață de plictiseală
cu o hîrtie de o sută de dolari în mînă...

1941

ROMANTISM

Sîntem oameni inteligenți — ți-e mai mare dragul !
prietene, versul e otravă și plinea e scumpă și rea ;
altădată ședeam de vorbă și scuiпам
și nu ne părea rău că timpul trecea.

Astăzi, în birou e prea frig și oamenii sînt uscați
și galbeni —
fiecare e plin de milă și toți au un gînd meschin.
Noptile sînt sticloase ca ochii morților
și ca să te mai îmbeți trebuie să bei spirt, nu vin.

Altădată eram mai proști și ne vedeam de treburi ;
aveam bani, timp, nostalgia foamei — și era bine,
știam doar că în Japonia se vînd becuri ieftine
și că zilele ne sînt teribil de puține.

Sîntem oameni inteligenți — ți-e mai mare dragul !...
Vom avea și noi să povestim de un război
frumos, mare, epopeic, nemaivăzut,
la care, ehe ! am luat parte și noi !...

Prietene, îți spun, versul e otravă și pîinea e scumpă.
O să te întreb totuși, peste cinci ani — fără pic de
pedanterie —
(cînd vom fi iar proști și vom avea vreme) :
„...Înainte, sau după marea bătălie ?“

Miine o să vie primăvara cu flori multe și inutile —
dar fetele sînt dactilografe și luna e pătată de venin,
noptile sînt sticloase ca ochii morților
și ca să te mai îmbeți trebuie să bei spirt, nu vin...

Ianuarie, 1942

FORD

Știi, omule nou, ieri am plecat cu închipuirea
peste întinderile tale de pămînt și viață...
Nu credeam că femeia ta e mașină de gătit cu petrol
și că-ți înnozi șireturile cu aparatul în fiecare
dimineată.

Am fost foarte mirat cînd ți-am citit numele
cu „dublu-ve“
și cînd am văzut vasele tale abatoare de tinichea,
unde tai cu eroism și dezinvoltură
tot ce-ți trebuie pentru burta și gloria ta.

Eu îți spun că știu să fac versuri,
tu îți încrețești fruntea de mușama bronzată,

îmi demonstrezi că elevatorul ăsta reprezintă una sută
mii brațe omenești
și cugeți cordial că poezia este iremediabil demodată.

Mi-arăți apoi cirezile tale enorme —
boii tăi au coarne frumoase, privirile calme și nările moi ;
e cu neputință să crezi că funcționează cu benzină
și că se războiesc și ei ca toată lumea și ca noi.

Vezi, omule nou, ai dreptate să rizi de mine —
vagoanele tale cu grîu înconjură globul de „atitea“ ori,
Fordul tău are mulți cai putere
și din vîrful celor 300 de etaje ție nu-ți vine niciodată
să zbori.

Tu ești simplu, și mare, și practic, și util, ca Majestatea
Sa Cărbunele,
omule nou — cap de nucă ! —
în creierul meu se învîrte o Americă întreagă de gînduri
și eu încă mai stau cîteodată de vorbă cu o ulucă...

1942

PELAGRA

Hei, Violaine, dragostea ta caniculară
a eșuat undeva în halucinațiile cu păduri de mămăligă ;
bobul de porumb patetic și emancipat
s-a ridicat în vîrfurile picioarelor și strigă :

— Să-mi dați voie, sufăr de actualitate ! —
fără injecții cu vitamine și petrol, o să semăn tot mai
mult cu o epavă...
Dar, Dumnezeule !, nimeni nu ia în seamă nebunia
bobului de porumb —
tu, Violaine, din cauza asta ești bolnavă.

Cu siguranță, însă, tu nu te sinchisești ;
cînd și cînd, scoțînd cuiburile de cartofi din grădină,
îți curge sînge din nas, și nu te miri,
cum nu te miri cînd iese, mare, indiscreță, luna plină.

Ți-am spus „Violaine“ și tu nu ești „intelectuală“
și nu-nțelegi capriciul meu pedant și citadin,
pe mîini și pe picioare, pelagra și-a pus pecetea de sfeclă
tu le spui „bube“ și le dai cu fiertură de pelin.

Devenit principiu, bobul de porumb a înnebunit,
dragă mea ;
îl vom judeca în instanța veacului exasperat,
deopotrivă cu dragostea ta caniculară,
cu corijențele la limba germană, ca pe un Dumnezeu
pensionat.

Îl vom judeca pentru răsplata acestui lirism pierdut,
pentru justificarea eforturilor de medicină și patriotism,
pentru toate primejdiile stomacale, pentru reabilitarea
soarelui,
care se varsă pentru noi cu atîta deznădejde și optimism.

Pe legea mea, Violaine, îl vom judeca —
bobul de porumb retrograd, împotriva veacului,
bobul de porumb scelerat, trădător, disimulat în
„generalul mămăligă”.
îl vom judeca pentru dreptatea lui Dumnezeu sau
a Dracului.

Pentru dragostea noastră universală, Violaine,
în lupta noastră interplanetară pentru un veac mai bun
— sau mai nou, în orice caz,
ajunge ! nu vom tolera nici o defecțiune !
Domnule Pământ, e timpul să ai ceea ce se cheamă obraz !

De două mii de ani nu facem nimic —
trăiască războiul ! — sîntem oameni cu doctrină și cu
dispreț de moarte :
împotriva „generalului pelagră” și pentru un veac mai
bun,
hei, inginer, o conductă de oxigen pentru aliata noastră
Marte !

★

Îți închin, Violaine, sfîrșitul acestui poem
— din fericire nu e nimic contagios sau peste mină —
ca să-ți spun că te iubesc și că aștept
pînă ce vei avea curajul să te arunci în fîntînă.

August, 1942

LIBERTATEA DE A TRAGE CU PUȘCA

În groapa neagră, poate chiar într-un cimitir,
oamenii, prietenii mei înarmați, își ascultau propriile
șoapte —
toți erau murdari, slabi, și patetici ca în Shakespeare,
își numărau gloanțele și zilele și nădăduiau un atac
peste noapte.

Atunci, a ieșit luna, fără cască, de undeva din bezna
ghimpată ;
dar oamenii n-au căzut cu fețele la pământ,
ci au aprins țigările discutînd despre libertatea
de a trage cu pușca
rezemați comod în groapa neagră sau poate chiar
pe cîte-o piatră de mormînt.

Sînt sigur că unul din ei eram eu —
dealtfel, astăzi mi-am găsit în sertar, printre,
manuscrisele fel de fel,
pistolul meu ghintuit, cu douăzeci și patru de focuri,
cu care am participat la asediul Trebizondei, dacă nu
mă-nșel.

Doamne, ce de isprăvi am mai făcut și-atunci !...
Ca un erou din Sadoveanu, eram viteaz și crud ;
țin minte să fi ucis trei sute șazece de dușmani într-un
singur asalt —
ah, răcnetele mele de minie și triumf și-acuma
mi le mai aud !...

La Waterloo, eram cu bietul Bonaparte cabotinel,
rostandizînd pe pragul unui veac ;
viteaz și inutil și graseiat la culme,
luptam și-atuncea — ce era să fac ?

— ★

Degetele strîngeau o țigară fumată demult.
În groapa neagră, ca niște pietre, cădeau ultimele
cuvinte.
Prietenii mei înarmați și patetici mă ascultau uluiți,
rezemați comod de pietrele de la morminte.

Paralel cu noi, dedesubt, oameni își dormeau veșnicia —
și ei discutau despre libertatea de a trage cu pușca. după
fiecare măcel...
Dar, pe pistolul meu cu douăzeci și patru de gloanțe !
luna mi se pare aceeași
cu care am participat la asediul Trebizondei, dacă nu
mă-nșel !...

1943

DEȘPRE CERTITUDINI

Lui Miron Radu Paraschivescu

I

De mic copil, înainte de a face ceva mai bun,
înainte de a învăța să merg pe picioare,
cred că am început prin a căuta certitudini, certitudini...
Obiceiul ăsta mi-a rămas și acum cînd m-am făcut
băiat mare.

Doamne, ce bine e să ai certitudini !
Sînt lucruri care-ți vin mai frumos decît hainele noi,
decît propria-ți piele,

sînt mai utile decît umbrela, sau invenția tiparului —
călduroase, intime și protectoare ca niște perdele.

Sînt aproape douăzeci de veacuri de cînd caut,
de cînd caut, împreună cu amicii mei, mereu,
dar pînă astăzi eu n-am găsit nici o certitudine
în afară de cele patru picioare ale patului meu.

Întotdeauna singur, întotdeauna mare,
din patul meu foarte cert și orizontal,
pot să văd, prin fereastra cu gratii, cerul întotdeauna
albastru,
castanul întotdeauna solemn și treptele dealurilor
în fundal.

Pot să urmăresc marivaudajul indecent al norilor greoi
și senzuali,
pot să-mi dau seama că solemnitatea castanului vine
din rădăcină,
pot să rid cu hohote de o cracă răsucită ciudat și comic
în fereastră
și să primesc mesajul aerian al păpădiilor și al
gîngăniilor cît o neghină.

II

*„Iubita de altădată răspunde
la numele de Margareta“.*

(ION VINEA)

De mult voiam să scriu și despre tine,
despre candorile noastre expirate,
despre teama ta de a nu face copii din cauza sărutărilor,
despre amorurile noastre naive și îndepărtate.

Aș ști să scriu multe chiar despre epiderma ta brună
cu care te îmbrăcai la gîrlă, pe negîndite,
cînd puteam să mă plictisesc privind-te goală
și să-ți desenez orice parte a corpului pe nisip, între
răchite.

Așteptam apoi să intri în gîrlă, ca să mă mir
cum îți cînd apa îți cuprinde șoldurile nerușinată —
pe vremea aceea mă fardam cu zeamă de dude, trăgeam
cu praștia
și posedam nesățios nisipul în care mîna sculptase un sex
de fată.

Și pe atunci cunoșteam bine stupoarea nopților de cretă,
ascultam tăcuți și credincioși înțelepciunea vegetală
a florilor.
Îți știam toate nedumeririle trupului și te iubeam
ca pe nasturele soarelui, ca pe răcoarea nucului, ca pe
sideful norilor.

III

*„Nu ne putem dărui înainte
de a ne aparține“*

(IGNAZIO SILONE)

Te iubesc și astăzi cu siguranță și nostalgie,
te iubesc ca un pădurar,
în mîinile tale stau de mai multe veacuri sensurile
planetei
și inima mea greoaie de stejar.

Trec însă de multe ori, surd și orb, pe lângă mine, dus
și întors,
mă simt și acum așteptînd vacuumatic și fără scop,
visez pesimist în fiecare zi șapte vaci slabe
stîngaci și bizar ca Jumătate-om-călare-pe-jumătate-
iepure-șchiop.

Văd cîteodată mari zăpezi, mari hemoragii de maci,
— totul mi se pare greu, putred și frumos —
în astfel de clipe îmi pierd timpul
gîndind că trebuie să fiu tuberculos.

Și totuși, inima mea din lemn tare, sculptată grosolan
și util,
lacrimile mele de cauciuc, versul final și obosit,
cele patru picioare febrile ale patului meu.
totul pare să anunțe un sfîrșit.

Trebuie lăsată să cadă întrebarea : „Ce ne facem“ ?
totul pare să anunțe că marea revoluție a început —
certitudini, Doamne, ce bine e să ai certitudini !
în stomac, în cerul gurii, în vîrfurile unghiilor, în așternut !

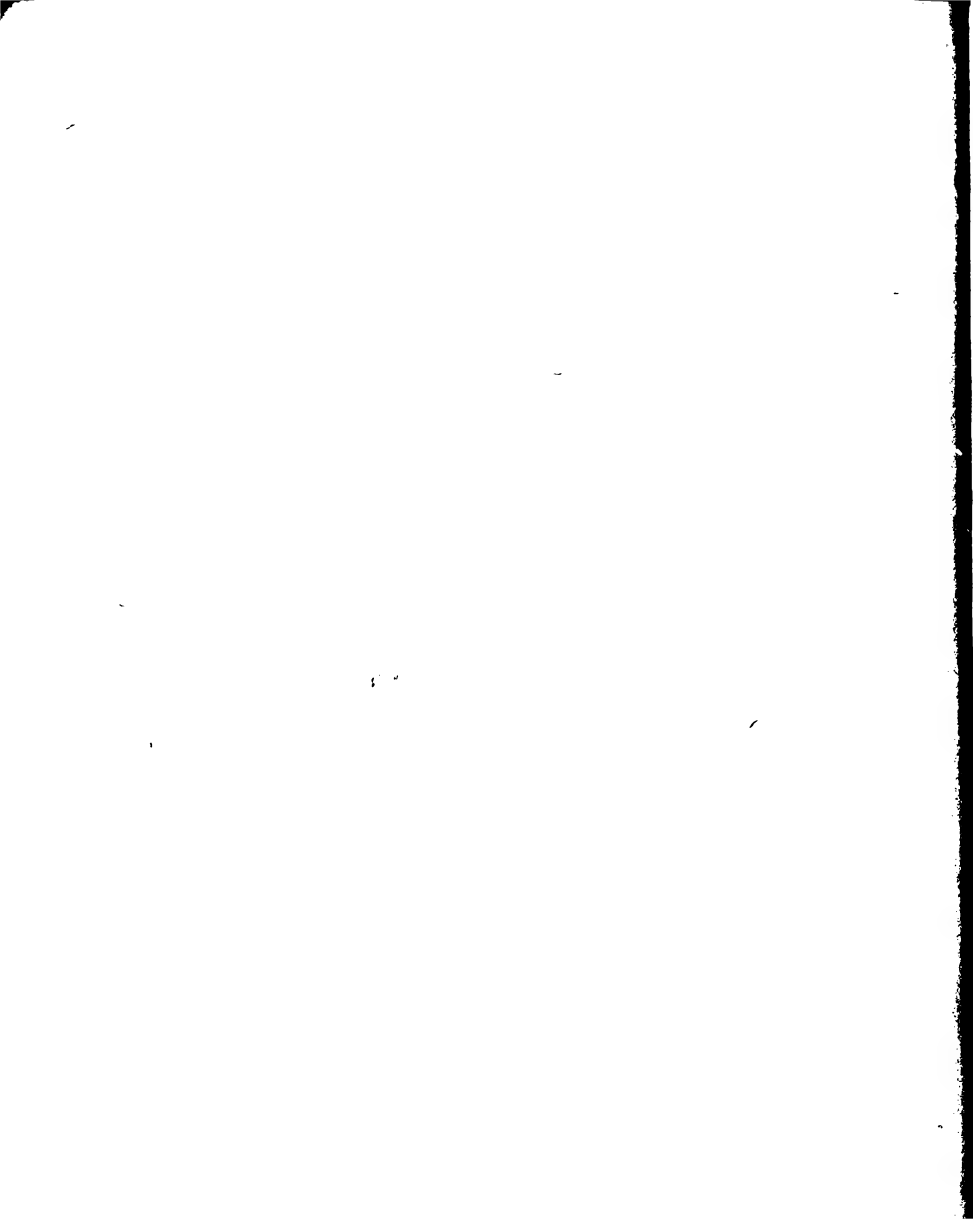
Trebuie lăsată să cadă urarea : „Noroc să dea Dumnezeu !“
— pîinea mi s-a părut întotdeauna o nobilă certitudine
mare —
ei bine, uite, iubesc mai mult acest om puturos și murdar,
acest pămînt stupid, aceste vagoane cu grîu,
decît pe scumpul meu pat cu patru picioare.

O, astăzi sînt sigur, sînt sigur și țănoș ca un țăran
pe bicicletă —
e pueril să rîzi de o cracă răsucită comic și bizar ;
tot așa sînt sigur că mă iubesc milioane de oameni
ai planetei — împreună cu tine, draga mea —
și că-mi păstrează inima de lemn certă și utilă în buzunar.

Trebuie lăsată să cadă exclamația : „Ura !“ —
totul pare să anunțe că marea revoluție a început...
Certitudini, Doamne, ce bine e să ai certitudini ! —
în stomac, în cerul gurii, în vârful unghiilor, în așternut !...

Februarie-August, 1943

AVENTURI LIRICE

INTRARE ÎN ATELIER

*„Vreau să înfrîng materialitatea
și ponderabilitatea versului.“*

(Un tînăr poet de afară)

O, nu vreau și nu pot să-nfrîng
hotărîtoarea libertate a poamelor
de a pica de pe ramură, coapte,
reflexe să scot
îneebunind o rază, fugărită
dintr-o oglindă într-alta,
din geam în geam,
beată
de elixirul doctorului Griffin...

Dar cum ? zicea poetul, cum păstrezi,
vai, cum, atît de lesne-pieritoarea floare ?
și așternîndu-și sugativa strofei,
zdrobind, usca, decolorînd minunea fragedă —
și pe-ntoarsa pată de singe verzui
ce nu se poate citi decît de la dreapta la stînga,
el mai jos se iscălea...

O, nu-mi cereți,
nu pot și nu vreau să iubesc
tristele flori, tristeles frunze presate-ntre file,

nemuritoare schelete, mumii vegetale,
galbene subțirimi, subțirimi străvezii,
dar moarte, moarte, neîngăduind
amintirea dreaptă a freamătului...

Dar, domnule, zicea
amicul meu cu suflet de cristal,
ia seama,
un abur este poezia !...
Un abur ? mă gîndeam. Un abur, firește —
o, lumea e plină de aburi,
ce urcă încet din cratere stinse,
din paharul cu ceai de romaniță,
ori din retorte cu grele fierturi corosive
sau chiar de pe-ntînderea bătută de soare
a mării...

Un abur, firește — lumea
e plină de aburi ! Pămîntul
plutește pe-ntînse culcușuri de nori...
Dar numai norii oamenilor
aduc ploaia,
cei ce rămîn legați de soarta
pădurilor și-a cîmpului,
doar norii oamenilor, norii calzi
ce se alcătuiesc
din aburul sfînt
al răsufării oamenilor.
Numai din ei coboară ploaia,
din aburul lor ce păstrează
amintirea lăuntrică, fecundă,
a roșiei licori ce scaldă
inima, creierul, sămînța puternică
a oamenilor...

Nu-mi cereți, dar, nu vreau și nu pot
să lepăd din singe
fierul greu și culoarea.

E-adevărat, uneori,
cînd moi condeiu în călimară,
căutînd cu penița prin unda albastră
firul ei cel mai limpede, cel mai curat,
căutînd în neliniștea lichidă
sunetul ei cel mai cuprinzător,
dau de grăunțe de pămînt, de bulgări...
Oh, oh, mă căinez atunci,
prea mult pămînt e-n călimară !
prea mult pămînt se prinde de peniță !
parcă nu scriu, ci ar ! —
căci nu poți scrie-ntotdeauna,
cum, Doamne iartă-mă, să scrii
despre suflet, despre vise,
ori despre stele,
cu pămînt, !...

Prea mult pămînt e-n călimară !
Caut cu penița, scormonesc
și ridicînd-o, iau în virful ei,
nu o lacrimă albastră, curată,
ci un grăunț negru, ce lasă pe hîrtie
semne groase, mari, litere de tipar,
adevărate strigăte grafice,
asemenea literelor de afiș, de lozincă...

Alteori, cu pămîntul se ia și o scamă,
un fir de rădăcină, pesemne,

căci scrisul iese o împletitură subțire
ce parcă absoarbe lumina și roua,
nevăzuta hrană a văzduhului,
iar cînd mă uit la pagină,
pare un lan alintat de vînturi...

Prea mult pămînt e-n călimară ! —
strig cîteodată furios,
cînd urma peniței, prea groasă,
îmi îneacă stelele, florile...

Dar, alteori, mă bate gîndul
că și stelele, florile,
sînt făcute din pămînt, că și munții,
și oamenii, și soarele —
toate lucrurile și vietățile
sînt făcute din pămînt
cu ajutorul unor flăcări
de diferite culori și măsuri...
De aceea, nu-mi cereți,
nu pot și nu vreau să înfrîng
pămîntul din vîrfurile peniței,
pămîntul negru al ochilor —
puterea privirilor mele
datoare-i să treacă prin el
reaprinzînd
strălucirea îndepărtatelor stele,
ardoarea visului cel mai apropiat !

Și iată, coborînd în fugă treptele zilei,
mă-ncui în casă, apăsător de grele porunci,
și punîndu-mi pe cap o tichie
(uneori de mîrgăritar)

care mă face nevăzut,
apuc condeiul...

Scriu, visez, ard, mintea se-ncege
pînă la roșu, pînă la abur.
Scriu, penița arde, sfîrșie scurt
de cîte ori o cufund în cerneală.
Scriu, pun deoparte penița,
sprijinită de călimară,
și din virful ei suie un fir subțire
de abur albastru, iar pe pagină
se sting ușor licărind literele turnate...

Trebuie să mă opresc. Cerneala fierbe,
hîrtia fumegă, aproape să ia foc.
Mintea arde, încînsă pînă la roșu,
pînă la alb.
Trebuie să mă opresc...
Și ieșind de sub ciuperca de fetru
a singurătății,
mă-ntorc printre oameni, pătrunzînd
ca într-o pădure adîncă, răcoroasă,
care-mi restituie
temperatura firească a vieții...

Vezi bine, nu mă puteți pune, așadar,
nu vreau și nu pot să înfrîng
hotărîtorul drept al poamelor
de a pica de pe ramură, coapte,
reflexe să scot
înebbunind o rază, fugărită
dintr-o oglindă într-alta,
de pe sticlă, pe sticlă,
beată
de elixirul doctorului Griffin...

Acum,
cînd vă las în palmă
acest ciorchine albastru, de pămînt,
îchid ochii
ca să revăd mai bine fețele voastre,
ca să vă-nchipui cum vreau,
cum mi-ar fi cel mai drag :
mușcînd ca dintr-o piersică rumenă, cărnoasă,
mușcînd lacom, cu toată gura,
cu sucul șiroind aromat
pe bărbie, pe piept...

Ianuarie, 1973

OBRAZUL RUMEN AL AMINTIRII...

Amintiri, amintiri... Cîntec frumos,
cîntec palid, cu ochii limpezi,
spirală caldă, vrăjită, ca un fum de țigară...
Amintiri, jurnal de bord al nevîrstniciei,
fermecătoare litere stîngace, de dimineață,
maculator peștit,
cu file gălbui, doldora
de paralaxe greoaie și tenebroase ecuații,
de hidrocarburi în ghirlande ciudate
și neverosimile amoebe „Hardmuth“ nr. 2,
printre care mijește
mustața precoce a poeziei...

Amintiri, amintiri... Cîntecul
mă urmărește de multă vreme. Cineva
mi-l cîntă adesea, ușor, cu gura închisă,

nevăzut mi-l cîntă, tulburător,
direct în odaia urechii, a sufletului...
Odată l-am prins :
era o ființă subțire, numai profil — un om, totuși.
Ochii mari, negri
adumbriți de o dulce melancolie,
licăreau înstelati
de pietricele multicolore.
Era un copil mare, nefolositor.
Privește ! spunea,
întinzîndu-mi luneta-i albastră,
cu care, domol, fericit, descifra
din invizibile, pierdute depărtări,
niște veștede pagini.

Și nu o dată
mă prindea și pe mine în jocu-i naiv, nepăsător,
astfel că amîndoi
(sau poate unul și același),
cuminți, rîzînd catifelat,
ne jucam cu furca
în maldărul de frunze uscate
al timpului,
ascultînd pierduți amăgitoare sirene
ce cîntau în noi
ca în apele mărilor...

Ah, sărmanul profil subțire — joaca lui
era un lucru adînc omenesc, tulburător —
dar numai atît era omenesc la el.
Căci niciodată nu venea înapoi
din pieritele depărtări albastre
nici măcar cu buna deprindere școlară
de a-și trece pe curat lecțiile.
Adînc omenesc era jocul, dar
numai atît era omenesc...

O, mă gîndeam uneori, privindu-l,
o, voi, surori rumegătoare,
ce stați îndelung tolănite, pe brînci,
cu umezi ochi mari, melancolici,
readucînd mereu, neconținut,
din adîncă memorie a pîntecului,
amintirea umedă, nemistuită,
a cîmpului cu iarbă proaspătă,
a finului plin de miresme —
o, mă gîndeam, fericite,
nedreptățite patrupede nostalgice !...
Și-n fața clipei de duioasă rușine, șovăind,
îmi ascundeam mîinile la spată
ca un fraged răufăcător prins la miere —
și nimic nu mi se părea mai urît, mai nelegiuit,
decît să-ți rumegi amintirile,
și nimic, o, nimic
nu mi se părea mai nefolositor, mai zadarnic
decît amintirile...
Chiar mă gîndeam odată,
într-un astfel de ceas rușinat, răscolit,
chiar mă gîndeam să le stîrlesc cumva,
să le ard cu apă oxigenată, cu iod,
ca pe niște prea-corijente coșuri de clasa 5-a,
să le-nec ca pe niște căței de prisos, fără ochi,
ori să le sting,
ca pe niște scînteii primejdioase,
ce-ar putea să dea foc stogurilor de grîne
de pe aria vieții...

— Nu te grăbi ! mi-a strigat atunci un gînd,
nu da-n ele ! Nesăbuitule, ce vrei să faci ?
Amintirile
nu sînt de aruncat —
cine-și leapădă pielea

în afară de jivinele tîritoare ?...
Nu-ți bate amintirile, nu le strica,
nu le batjocori — lacrimi adevărate sînt acolo,
neprihănite bucurii, aur curat...
Dar nu te uita la ele
cu această jucărie albastră, spectrală,
ce schimbă lumina lucrurilor
prefăcînd flăcările vii, adevărate,
în stinse luciri părelnice, sleite,
ce-abia ajung, tîrziu, să pipăie ochiul
cu umede, reci felange verzui,
ca algele...
Unde ți-e luneta adevărată, de toate zilele ?...

Adînc mă mira întrebarea
căci prin luneta mea de lucru, de toate zilele,
obișnuiam să privesc
doar stelele, oamenii, viitorul,
doar ele se vedeau clar, frumos, adevărat —
oamenii, stelele, viitorul...
— Dar viitorul începe de-acolo, din zările amintirii,
oamenii tot de-acolo pornesc, iar stelele
n-ai putea să le vezi niciodată
de n-ar fi bolta înaltă, străvezie, a amintirii,
ecoul luminii, amintirile tale, amintirile lor...
Privește, privește ! îmi spunea,
întoarce luneta și uită-te...

O, ciudate lucruri se petreceau, uimitoare !
Filele vechi înviau sub limpezi transfuzii
și amintirile se prefăceau în gînduri, în idei,
și visuri vechi, palide,
sterpe întruchipări selenare,
se urcau în șaua speranței, galopînd
tocmai în cealaltă parte a orizontului,

acolo unde răsare de obicei soarele.
Și totul se așternea pe curat
în fila nouă a vieții,
ca o ecuație eliberată de taine,
ca o fulgerătoare paralaxă cu mii de trepte,
ațintită în inima stelei viitorului,
ca o solemnă lecție, lucrare scrisă,
la ora de „Istoria rotunjimii Pământului”,
ori de „Anatomia înțelepciunii”.

— „Aleargă ! spuneau literele aprinse,
să alergi, să alergi ! — iată legea !”...
Și totul se așternea pe curat
în fila nouă a vieții,
adăugându-se ca un cat înalt, ca o boltă,
la clădirea temeinică, încăpătoare, a zilei,
adăugându-se puterii timpului viu, dezlănțuit,
ce urcă spre noi,
precum se adaugă umilul zero, nimicul nevrednic,
când se așează, cu zestrea-i nebănuită,
năpraznică,
amplificatoare,
lângă 1, cifra singurătății...

Privește, privește ! îmi spune de-atunci, mereu,
glasul înțelepciunii. Trece-ți pe curat lecțiile !
Și nu o dată, auzindu-l, îi dau ascultare —
mai ales în nopțile când cerul e înnorat,
când cerul e atât de înnorat,
încât ușor ți s-ar putea întâmpla să crezi
că nicidecum n-au existat stele și lună,
mai ales atunci îi dau ascultare
și întorcînd peste umăr luneta mea de toate zilele,

readuc în paharul curat al inimii
trecătoarea apă a vremii, readuc
lumini și flăcări, astre adevărate,
prea destule pentru a acoperi un cer întunecat
sau mai multe,
pentru a hrăni nevoile de lumină și stele
ale Pământului...

Supus, se-ntoarce timpul scuturat, trăit odată,
săpus se-ntoarce înfrunzit
de marea forță a repetării,
cunoscînd trecerea prin vieților oamenilor,
bătaia caldă a ornicelor din piepturi
ce-l măsurară cîndva...
Sporit se-ntoarce, întinerit,
adăugînd ecou-i larg, credincios —
nobile decorații și cicatrice, virtuți,
neînflorite speranțe —
puterii timpului viu, învăpăiat,
ce urcă spre noi, alergînd,
ce urcă, ce urcă spre noi...

Ianuarie-Februarie, 1962

DOAR AȘA SĂ ALERGI !...

Nu numai din amintiri am adunat
învățătura mea cea mai adîncă.

Dar mai ales

ele-mi strigă mereu nepieritoarea povață :

— Aleargă, aleargă ! Nu te opri ! — Iată legea ! —
Stagnarea e moarte ! Aleargă ! Aleargă ! —

Dar să știi să alergi, să știi unde și cum,
nu orbește s-alergi, nu razna
ca sârmanii scăpătați la minte —
să n-alergi cu ochii logodiți, buimac
pe bărăganele vieții, pe bărăganele cerului...

Către mîine s-alergi, mereu, adînc înainte,
să alergi înapoi, prin pădurea de fum,
prin pădurea deasă de fum a timpului ars,
a veacurilor,
ca să știi cine ești, ca să-ți afli orbita,
ca să știi ce va fi, încotro
se îndreaptă apele vremii...

Doar așa să alergi — timpul
să nu-l fereci în tine, să nu-l oprești :
ținînd de mîină ziua de ieri și ziua de mîine,
aleargă, aleargă, lăsînd să fulgere-n tine
scînteia de contact a înaltei tensiuni
ce vine din străvechile, năpraznicele turbine
ale haosului,
spre a ilumina,
pînă departe, în nevăzutul zării,
nesfîrșita caravană a oamenilor...

Să alergi în linia-nvălîia, unde scapără
scările frunților —

frunțile să le vezi, să le-auzi
șiroind de gînduri, ca stîncile bătute
de apa spumegîndă a cascadelor.
Să alergi înapoi
spre umilul bordei de pămînt,
unde, nebănuite, fierb arzînd
marile magme fecunde ale adîncurilor,
unde, neconștient,

clocotind cu liniștită putere,
matca revarsă pe maluri
cristale, cristale, sarea pământului,
unde oameni ieșiți pe jumătate din pământ,
ridicați din genunchi,
întind grăbiți mâinile către lumină...

Aceste mâini să le prinzi cu a ta,
să le fii călăuză și treaptă...
Doar așa să alergi, mereu — lumina
să n-o-ntirzii în tine, să n-o oprești.
Ținând de mână pe cei din față, pe cei din urmă,
o punte să legi între oameni
spre înălțimi.

Aleargă, aleargă, între cer și pământ —
dar nu zăbovi niciodată prea mult
la nici un capăt al drumului, ispitit
de îmbietoare priveliști —,
nicicând să nu uiți : fiul plecării
e întoarcerea.

Mină-ți funicularul corect, conștiincios,
după itinerarii stricte, neînduplecate,
ca mersul stelelor.

Mină-l cu toată iuțeala,
dar niciodată, pentru nimic în lume,
cirma ta
din mână să n-o dai.

Să alergi spre cer, în răspîntiile
neumblatei jungle ostile
și să-i strigi în obrazul albastru
că omul e mai puternic, că Pământul
e steaua stelelor, stăpîna luminii.
Să alergi apoi pe Pământ, să te-ntorci
pe scoarța lui caldă, maternă,

plin de mîndrie să te-ntorci, plin de neliniște,
și să-i spui mereu la ureche
cît e de mic și plătînd în marele haos
(un bob de mazăre palid) și să-i spui
cîtă nevoie are,
ce imensă, hotărîtoare nevoie,
de toate mințile și brațele lui,
de toate puterile risipite zadarnic...

Să alergi mereu între tine și oameni.
Să te duci spre ei cu mîinile-ntinse,
cu umbrela îndoielii închisă,
vislind ușor către insula inimii lor...
Să te-ntorci dintre ei ostenit, încărcat,
plin de pulbere albă, ca și cum
ai veni de la moară...
Să te duci spre ei
risipitor, cu fagurii plini,
să te-ntorci avar,
cu o inimă-n plus,
măcar cu o inimă-n plus.

Limpede să te duci spre ei, străveziu,
ca o rază răzbătătoare,
să te-ntorci dens, stufos, amețit —
și-ntotdeauna
să iei cîte unul cu tine,
astfel ca, ținîndu-l în brațe, să-l încălzești
pînă cînd vei vedea că încolțește.
Și mereu să te-ntorci la ei, fugind
de igrasia galbenă a singurătății,
după legea glorioasei aritmetici a puterii umane :
1 și cu 1 fac 11...

Și mereu să te-ntorci la tine, lăsînd departe
larma de tîrg, viscerală, a zilnicăriei mărunte,
ce astupă urechile sufletului —
și mereu să alergi de la tine la ei
într-o neîntreruptă mișcare de pendul
ce măsoară
umbletul fierbinte al vieții, treptele
desăvîșirii.

Doar așa să alergi — virtutea
să n-o-ngropi în tine, lacom, să n-o ascunzi,
ci-nflorită s-o-ntorci, cu prisos, printre oameni.
Iar ei, zărindu-te,
ușor vor pricepe, ascultîndu-ți pașii,
respirîndu-ți ca pe o floare fulgerătoarele urme,
ușor vor pricepe
că ești unul de-al lor,
și, poate,
într-un îndemn de dragoste și mîndrie,
te vor porecli om, frate,
înaintaș...

Aleargă, aleargă, nu te opri — iată legea !
Stagnarea e moarte ! Aleargă, aleargă
între mîine și ieri, înainte-napoi,
între cer și pămînt, între tîne și oameni...
Aleargă, aleargă,
ca o piatră curată, ce curge de-a dura
în viul apelor, neputînd prinde mușchi.
Aleargă
pînă cînd vei toci
pingeaua subțire a vieții,
pînă ce-ți vei toci picioarele, trupul —
pînă la glezne, pînă la genunchi, pînă la briu,

pină la inimă, pină la frunte — ea
nu se va toci niciodată :
dacă sînt
brazde, dungi, înăuntru, pe scoarța cenușie,
ele trebuie să apară și pe frunte,
astfel ca, aplecînd-o ușor
pe inimile oamenilor, semnele ei
să le lași întipărite adînc
ca o pecete nepieritoare.
Prin ea,
să alergi, să alergi mai departe, mereu,
în oameni, în amintirea, în gîndurile lor,
în mișcarea fără astîmpăr
a mîinilor, a minților,
zburînd mereu, odată cu vorba
care le vine cel mai des pe buze
și care păstrează întotdeauna mai bine
urma fugară a timpului...

În ei să alergi mai departe, în oameni,
în vorbele lor, ca o undă ușoară,
ca un vînt plin de șoapte,
ca o liniștită, statornică bătaie de ceasornic,
măsurînd
umbrelul fierbinte al vieții, treptele ,
desăvîrșirii...

...mai departe, mai departe, în oameni, în vreme,
neconținut,
ca o undă ușoară,
ca un ecou, colindînd,
ca un fir de trandafir,
tare ca piatra,
iute ca săgeata...

Ianuarie-Februarie, 1962

LA GHICIT

Era un ban vechi de argint
cu capul nesuferit al lui Carol I, neamțul,
un ban mare și gros, pe dosul căruia
se desfășura rotund stema
unui trist regat provizoriu.

Erau șerpi și coroane, lei și scuturi și pajure
și fel de fel de lauri și de colaci înfloriți —
bătrîna țigancă umbla cu degetul
pe migala întortochiată a semnelor
și-mi ghicea
trecutul, prezentul și viitorul...

„Să-ți ghicească baba, boierule, frumosule...”
(— Drace, îmi spuneam începe bine !...
Ah, în fine, o să le aflu pe toate ! —
Doamne, ce de speranțe-mi puneam, gilgiind
de străvechi, stufoase întrebări,
și puteam să jur că-n mîna femeii
ochiul tenebros de argint clipește
plin de înțelesuri...)

„Să-ți ghicească baba, mîndrule, norocosule...”
— Așa, așa ! i-am spus, dă-i nainte,
spune tot ce vezi și tot ce nu vezi,
am să te răsplătesc, i-am spus,
innobilat de dărnicia toamnei
ce risipea în jur bănet de aur și aramă,
am să te răsplătesc
cu-adevărat regește —
spune tot : trecutul, prezentul
și viitorul...

Trecutul ?

Doamne, ce lesne era de ghicit
chiar din bezna înzorzonatei steme ;
dar mai erau alături, la doi pași,
și niște oameni negri, bărboși,
ce scobeau luminoase scorburi albe
în trunchiuri de plută bătrâne,
ce scobeau cu ciudate fiare sucite, tăioase,
căutînd parcă, migălos, îndirjit,
în miezul alb, abia consistent,
amintirea unei statornicii pierdute...

Lucrau iute, fluierînd,
cu mișcări frumoase, dibace —
și păreau ascunse acolo de mult, de mult,
în miezul alb,
fragede albii subțiri,
pe care mîinile lor negre, iuți,
fulgerînd din bardă le trăgeau afară,
descuindu-le din bușteanul greoi, răscopt,
unde păreau să fi stat ascunse
de mult, de mult...

Da, eram pe vremea pirogelor,
în copilăria umbletului pe ape,
cu mii de anotîmpuri în urmă —
foșneau în jur
fabuloase zăvoaie împietrite —
dar tînărul meu copac n-adunase decît
vreo patrusprezece inele
de cînd banul regelui căzuse pe veci
în țărînă...

O, destoinica mea ghicitoare ! —
cu prezentul

era mai greu, mult mai greu —
bătrîna mă privea pe furiş
şi nu mai ştia ce să creadă :
îmi zărea ochii,
în care banul ei arunca
reflexe de haz,
şi-mi zărea fruntea asuprită de gînduri,
ca un portativ ciudat,
pe care alergau licărind
cîntece copilăreşti...
Dar ea ştia cum se-nvoiesc lucrurile
în viaţă :
„Ţi-e dragă o domnişoară, boierule,
ţi-e dragă tare,
te poartă după ea ca o frunză pe apă,
dar să ştii...”
(— Lasă, i-am spus,
asta e de cînd lumea...)
„Spune drept, frumosule, să-ţi ghicească baba,
spune drept :
n-o cheamă Cornelia ? n-o cheamă Ana ?
n-o cheamă Lucreţia ? n-o cheamă
Lixandra, Ioana, Viorica ?...”
— Ba da, e-adevărat, aşa o cheamă,
toate numele sînt ale ei, toate,
şi altele încă, pe care nimeni
nu le poate ghici...

„Şi s-arată de-o făcătură, boierule —
ai duşmani...”
— Ferit-a sfîntul ! am strigat,
nu e cu putîntă !...
(Dar mă gîndeam cu nelinişte că, de fapt,
nu trăisem undeva, într-o scandinavie a vieţii —
neputînd suferi
nemişcatele gheţuri nepăsătoare...)

„....Dar nu-ți fie teamă, boierule,
doar anul ăsta o să mai ai necazuri,
dar anul ce vine e-al dumitale...”

O, mărinimoasa mea ghicitoare, un an întreg !,
îmi dăruia un an întreg, al meu !...
Luată aminte, dac-o fi așa, voi, toți,
cei 365 de prieteni ai mei,
cu voi
o să-l împart frățeste, dac-o fi așa,
ca pe un ultim buzunar cu alune.
sau cu cartușe...

Cu asta însă,
pătrundeam în zările viitorului
și banul lui Vodă
se arăta tot mai neputincios :

„O să trăiești 80 de ani, o să faci avere —
cu toate că banii
îți curg printre degete ca apa rece —
o s-ajungi om mare, o să faci avere...”

— A, nu, mătușă, stai ! i-am strigat,
banul tău minte, nu știe nimic,
nu se pricepe la viitor !...
Ah, Carole, Carole, mă gîndeam,
rigă nătîng, rigă nesățios,
ce de ghicitori proști,
ce de ghicitori mincinoși, în bani,
ai mai crescut pe-aici,
pe fosta-ți moșie !...

Mă uitam la banul urît, gros,
ca o felie de salam,
și totul mi se păru deodată
monstruos și stupid,
ca și cum cineva mi-ar fi pus pe umerii mei
capul nesuferit al neamțului...
Ce caută acest cap de plumb ? îmi venea să strig,
pe umerii viitorului meu,
pe umerii amintirilor mele ?

Și totul mi se părea peste măsură de caraghios
și, nu știu de ce, îmi tot dădea ocol prin minte
o frîntură de cîntec stupid,
de groasă veselie prusacă,
un fel de „o, du lieber Augustin, Augustin“,
în care era vorba și despre
„înălțarea României la rangul de regat“...

A, nu, mătușă, stai !
Să-ți ghicesc eu, dacă-i vorba,
că și eu știu să ghicesc :
ghicesc în stele și-n vorbe,
în fumul țigării,
în lumina ochilor și-n ghiocul nopții,
îți ghicesc după glas
dacă omul are ochii albaștri
sau negri —
după ochi, dacă are sufletul
albastru sau negru...
Îți ghicesc după ploaia ce bate-n fereastră,
plaja umedă a mării,
iar după zgomotul ușii,
dacă a intrat ea, îndelung așteptata...

Hai să-ți ghicesc, mătușă, dă palma-ncoace —
sau, lasă, stai...

(Toamna-i pusese o mână pe umăr —
era o frunză mare de bronz, aspră,
o mână aspră,
ce părea că vine de la culesul porumbilor.)

Uite, scrie și-aici, i-am spus
netezind frunza veștedă,
și-aici stă scris trecutul,
trecutul vostru, de frunze-arămii
spulberate de vânturi :

Ați venit de departe.

Ați venit în genunchi —

văd

marele Gange de lacrimi și sînge
ce brăzdează istoria voastră.

Ați venit cîntînd,

un cîntec vă e toată viața,

un cîntec de lanțuri și salbe grele, un cîntec...

(Femeia mă privea cu mirare și spaimă.)

Și-acuma hai să-ți ghicesc în ochi,
să-ți ghicesc în suflet, să-ți ghicesc
viitorul de azi și de mîine :

Ești speriată,

viața vine peste voi din toate părțile
cu bătaie nouă, puternică, de aripi —
uite, bordeiul tău e-n primejdie,

văd un bivoli mare de fier care vine
să ți-l ia în coarne, să-l surpe, să-l are...

Dar nu te speria — în spatele lui,
cresc case noi, albe, luminoase.

Ești necăjită, mătușă,
copiii te lasă,
fug pe uliți, după motoare, după vise albe
ce suie-n privirile lor mai înalte,
mai frumoase, decât palatele de marmură
la care v-ați închinat
în junglele începutului...

Te lasă pruncii, mătușă,
se duc, flămânzi,
să-și cositoarească mințile...
Dar nu-ți fie teamă, uite,
s-arată de bine :
uite, p-ăla 'nalt, zvelt, ca o rîndunică,
parcă l-aș vedea d-un ofițer,
iar ăsta mic, negru, ochios,
căruiă îi bat umbre de aramă pe frunte,
poate va fi un mare ghicitor în stele,
sau va umbla după ele în zbor,
sau poate-și va culca tîmpla
pe o nemaipomenită diblă de aur
cu o mie de strune și arcușuri...

Așa, mătușă.
Și-acuma, na, uite niște bani adevărați.
Ia-i. Ai tăi să fie, ai muncit pentru ei;
dă-i copiilor să-i citească —
nu e pe ghicite :
scrie pe ei lămurit prezentul și viitorul —
doar anii ăștia poate vor mai avea necazuri,
dar veacul ce vine e-al lor...
(Alergau tractoare
pe banii mei simpli, de hîrtie,
holde bogate și brazi foșneau

și urca spre cer
ugerul negru al sondelor...)

La plecare,
bătrîna mi-a dăruit un zîmbet alb,
neașteptat de tînăr,
și-abia atunci am băgat de seamă
că nici nu era bătrîna, de fapt —
doar ghicitul o îmbătrînea
(căci numai bătrînii
trăiesc pe ghicite, așteptînd)...

— Dă-mi mie banul ăsta urît, i-am spus,
nu e făcut să spună adevărul...

Era un ban mare, gros, cu multe semne...
Mi l-a dat. L-am șters bine cu mîneca
pînă cînd au pierit cu desăvîrșire
stema și barba regelui,
pînă cînd a rămas argintul curat, luminat,
cum a fost cîndva la început
și, naiba știe ce mi-a venit,
după un vechi nărav,
l-am aruncat în sus, ca la rișcă.
L-am aruncat prea sus, se vede treaba,
că a rămas lipit acolo,
de vata albastră a cerului.
Uitați-vă seara să-l vedeți. Și ghiciți și voi,
că nu e mare lucru...

Noiembrie, 1961

BALADA CORĂBIILOR DE PIATRĂ

Și voi ați privit fermecați,
cu uimire,
ciudatele jucării, podoabe ale Pământului,
cercei, mărgele, scule de preț,
legănate
de valurile albastre ale mărilor și oceanelor —
insulele —
și voi le-ați crezut întotdeauna
niște spinări bronzate, lucioase,
ale unor uriașe vietăți marine,
sau corăbii,
defuncte corăbii străvechi,
eșuate
în epoca de piatră...

Dar nu-i așa, nu —
vă-ncredințez.
De mult presimțeam că nu e așa,
încă de când,
în călătoriile mele înfrigurate,
studios, contemplam pe hartă,
dar nu mai puțin tulburat,
lebadă albă a Islandei,
așteptând s-o văd pornind ușor
către apele calde ale Gibraltarului,
așteptând
s-o văd cufundându-și în valuri
gitul prelung, grațios...

O, niciodată n-am crezut
că Lesbos
e o simplă smochină alintată de valuri,
că strania orhidee Celebes din mările Indoneziei

e numai atît, o stranie orhidee,
şi că lămîia rumenă a Corsicei,
pe care briza
o împinge uşor spre ţărmurile Franţei,
a căzut în apă, rostogolindu-se,
de undeva din grădinile Toscanei.
O, nu mi-a fost cu putinţă să cred,
n-am crezut niciodată, uitîndu-mă
la botul de pahiderm ţepos al Groenlandei
cum se zbate din greu, cu fabuloase spasaturi,
să iasă de sub ţeasta de gheaţă a polului —
n-am putut să cred niciodată
că acolo e locul bătăniei lui,
că ar putea fi acolo o neştiută, o colosală
matrice,
care să-i fi dat naştere...

Totul părea să adeverească
ascuţita mea bănuială :
şi paginile albastre ale cerului nopţii,
acoperite cu misterioase, necunoscute cirilice
(pe care abia am reuşit să le descifrez
cu preţul unor mari strădanii cibernetice),
şi pulberea fină, alburie,
ce se ridică în zori
de jur-împrejurul acestor plutitoare
spinări de piatră
odată cu miresmele lor pătrunzătoare, curioase,
amintind de aroma rece, reavănă, a stelelor,
şi vechile cronici de acum 9300 de veacuri,
descoperite recent, dincolo de bariera de gheaţă,
într-o mare criptă de antracit
din insulele antarctice
ale celebrului navigator şi savant
Arthur Gordon Pym...

Mai ales de-aici,
din aceste uluitoare documente,
mi-am dat seama că bănuiala mea se confirmă —
căci, cercetînd amănunțit,
conspicînd scrupulos bătrînele membrane
devenite aproape transparente din cauza vechimii,
caligrafiate cu semne bizare, în graiuri
de multă vreme uitate,
am înțeles că marele cataclism ceresc
avusese loc într-adevăr
(așa cum bănuisem de foarte multă vreme)
și că originea insulelor este întocmai aceea
pe care am arătat-o
în lucrarea mea cu același titlu.

Da. Așa a fost. Documentele dovedesc cu tărie :
demult, în trecutul foarte îndepărtat,
înainte de început,
în marile grădini virgine ale cerului,
în răspîntiile haosului cosmic
neumblate încă de nici un gînd,
s-a petrecut un mare cutremur,
un cataclism colosal,
însoțit de spaima unui îngrozitor uragan
ce alerga
cu o viteză de patruzeci și opt, virgulă, cinci
milenii pe secundă.
(Totul pare să fi pornit de la o mică defecțiune
la sincrofazotronul soarelui —
pe atunci, încă foarte rudimentar).

Dar se întîmplase să fie vară, spre toamnă,
și arborii erau încărcăți de fructe
pe care vijelia pustiitoare,
trecînd prin coroanele albastre ale pomilor,

le-a risipit în amețitoare virtejuri prin spații
scoțându-le de sub puterea tainică, neclintită,
a cerului.

Poame ciudate, de minune —
mari portocale, banane gălbui, mere,
pere și piersici enorme, gutui,
căzură
pe-ntinsele ape ale pământului.
Ramuri întregi înflorite tîrziu,
ghirlande strălucitoare,
picară în mările Greciei, în mările Sudului —
un mare ciucure de piper
își scutură cele zece mii de boabe
în Pacificul austral, în vreme ce
o uriașă roșcovă se-ntinse,
plesnind în treisprezece cioburi,
lîngă coastele Chinei și-ale Siberiei...

Așa să știți —
acesta e adevărul cu privire la insule.
Întîmplarea
s-a petrecut demult, în trecutul îndepărtat,
pe vremea cînd pămîntul încă mai umbla
în cămașă de noapte,
cu mult înainte de potopul lui Noe (de vreme ce
pe Noe însuși îl așteptau de multă vreme —
după cum atestă izvoarele —
ospitalierele țărmoni
ale unui ostrov paradisiac din Marea Configurației,

ce s-a numit de-atunci Insula Filantropiei. *

Oricum ar fi,
cert e că într-o bună zi, demult,
Pământul s-a pomenit cu această neașteptată
zestre feerică.
Mii și mii de fructe și flori luxuriante,
ba chiar
și cite una din enormele, ciudatele viețuitoare
din grădinile cerului
au venit să împodobească
mările și oceanele noastre,
unde și voi le priviți fermecați, cu uimire,
legănate de valurile albastre...

Așa a fost și nu altfel. Hrisoavele nu mint.
Dealtfel (poate ați băgat de seamă cumva),
și astăzi mai cad, când și când,

* Dar aici intervine
o controversă teribilă :
unele documente afirmă că bătrînul Noe
s-ar fi numit de fapt moș Crăciun,
că și-ar fi avut baza navală în Insula Paștelui
și că toată viața ar fi fost
un temut cleptoman,
ce aduna într-o vastă desagă
(în ce scop nu se știe)
cele mai frumoase podoabe ale mărilor...
Aceasta, desigur, e o dulce eroare a legendei,
o confuzie
(ce nu rezistă analizei științifice)
între numele venerabilului Noe
și vechiul cuvînt Noël (Crăciun)
folosit în dialectul sud-casiopeic
de către populațiile nomade
ce se-nchinau zăpezilor,
dialect de multă vreme dispărut,
pe care azi
numai copiii Franței îl mai vorbesc
pînă la vîrsta de zece ani...

scuturate
de cine știe ce vânturi aspre ale înălțimilor,
și astăzi mai cad, cînd și cînd, pe Pămînt
îmbujoratele poame ale cerului.
Și mie unuia
nu mi-e greu să-mi dau seama,
seara, cînd cercetez bolta albastră
numărînd stelele,
nu mi-e greu să-mi dau seama,
ori de cîte ori văd vreuna lipsind,
că undeva,
pe nemărginitele ape albastre, foșnitoare,
ale planetei,
s-a mai născut o insulă.

O, dar priviți ce-au făcut oamenii
cu insulele !...

Chiar înainte de a se liniști tumultul apelor,
tulburate, încinse pînă la abur
de căderea poamelor cerești
ce se stingeau pe rînd sfîrșind,
chiar înainte de a se fi risipit
aburii albaștri fierbinți
și înainte ca ostroavele
să-și fi statornicit locul în unde
și să fi dobîndit dulcele lor tangaj prin milenii —
de țărmurile lor, încă fierbinți,
s-au apropiat vislind ușor,
cu marea sfială naivă,
tu adîncă tulburare uimită, magică,
a descoperirii dintii,
oameni cuminți, gospodari, mînuitori de unelte,
bucurîndu-și ochii și nările

în mijlocul noilor culori și miresme
și apucându-se
să deretice amănunțit, cu dinadinsul,
neînceputele case plutitoare,
înlăturînd arsurile,
vindecînd negrele carii și răni —
urme ale năpraznicului coborîș
printre stihiiile incandescente —
cu ajutorul măruntelor broboane limpezi
de apă vie,
prelinse de pe frunțile lor încinse, iluminate...

Încet, încet, ei au făcut ca ostroavele
încăpute pe mîinile lor iscusite și mîngîietoare,
să dobîndească
o frumusețe de cinci ori mai mare
decît o avuseseră înainte,
ori dacă nu,
măcar de patru ori mai mare,
ei înșiși căpătînd ceva
din culoarea și căldura bronzului stelar
și din aromele vrăjite
ale îndepărtatelor grădini ale necuprinsului...

Dar, curînd,
peste aceste liniștite nunți,
peste această fecundă corcire
a oamenilor cu stelele,
s-a năpustit furia cruntă, pustiitoare,
a cangurilor antropoizi,
ce năvăleau cu strigăte sălbatice,
cu unelte sălbatice,
pe mările și oceanele lumii,
dezlănțuînd
o crîncenă, stranie vinătoare...

Cu cângi și harpoane,
cu funii și lanțuri groase,
cu mari năvoade și undițe,
cu fel de fel de strecurători dibace,
au năvălit pe ape în corăbiile lor grele
cu pînze sau cu aburi,
dezlănțuind o crîncenă, nemaipomenită vînătoare *...

Dar ei porniseră, dimpotrivă,
să jefuiască și să strice aceste frumuseți,
și, una după alta,
insulele cădeau pradă
sceleratei concupiscente,
străpunse de cângi uriașe,
legate cu funii de oțel,
de care trăgeau mărunți antroipoizii decolorați
cuprinși de o nebunie avară, nesățioasă,
încercînd să le tîrască
la gura grotelor lor.

* Eu însumi, e drept,
aplecîndu-mă uneori peste malul planetei,
mai azvîrl, și azi, undița
în apele reci ale cerului
după marile vietăți fosforescente
ce mișună prin valurile văzduhului...
(Dar aceasta, după cum mi s-a spus,
e o îndeletnicire îngăduită și firească,
decurgînd din vechile noastre drepturi fundamentale,
ale pămîntenilor, asupra albastrelor,
necuprinselor domenii stelare vecine,
de vînătoare și pescuit,
și din obligația noastră neprihănită
de a spori, în fiecare anotimp,
avuțiile și frumusețile Pămîntului...)

Neghiobi barbari,
semănînd la înţelepciune cu cangurii,
umblau înfriguraţi,
îndesînd în marele lor buzunar
minunatele podoabe ale apelor
(uitaţi-vă la biata frunză întinsă a Australiei :
se mai zăresc pe ea şi acum
urmele îndoiturilor
de pe vremea cînd zăcea împăturită
în portofelul unui asemenea nerod),
ba unii, chiar,
orbiţi de sălbatica lor lăcomie,
le-înghiţeau de-a dreptul, nemestecate,
zvîrlindu-le,
în deglutiţii disperate,

răsunătoare,
imense,

direct în afundele bezne gastrice ale burţilor.
(Şi azi se mai zvîrcoleşte cîte unul, livid,
pradă unei indigestii fatale,
cu asemenea hrană în pîntec
cu neputinţă de mistuit...)

Aşa umblau,

năpraznici,
înfriguraţi,

pe întinsul apelor,
jefuind şi nimicînd orbeşte,
lăsînd pretutîndeni în urma lor
murdare petice de cîrpă multicoloră,
săbii, sutane,
fel de fel de etichete pestriţe,
pe care s-a putut citi multă vreme,
scris în diferitele jargoane posesive ale lumii.
cuvîntul „al meu“.

Val după val,
se năpusteau chiuind din mari guri de tuci
semănătoare de scum și de moarte,
înălțînd pretutindeni
uriae ruguri și abatoare
și împlîntînd steagurile lor cu teci de tinichea
în pieptul ostroavelor pustiite,
unde le răsuceau
cu bucuria frenetică, zglobie, neroadă,
a tirbușonului în dop.

Suvoaie de sînge se scurgeau în apă,
fierbînti,
peste cojile arse, fumegînde,
ale sărmanelor poame plutitoare,
dînd naștere algelor purpurii,
fosforescente,
viscoaselor mări de apocalîps
ale Sargaselor..

Alergau înnebuniți de lăcomie
cu negrele lor corăbii,
sfîrtecînd și nimicînd ceea ce nu puteau fura,
furînd cu toate mîinile
ceea ce nu puteau ucide,
smulgîndu-și unul altuia
sîngerîndeale prăzi,
din ce în ce mai iscusiți în crîncena lor lucrare...

Orhideea gălbuie, tulburătoare,
din mările Indoneziei,
era stoarsă amarnic între dolofane labe trandafirii,
pentru a fi prefăcută într-un cocoloș de brînză
cu pieleț roșie, de aur...

Un antropoid subțire, cu perucă pudrată, sub care
tremurau șisturile moi ale gelatinei cerebrale,
tăia cu artistică finețe
din spinarea neagră a Madagascarului,
branțuri pufoase, prea blinde,
pentru pantofi prea duri, de diamant,
cu tocuri prea înalte,
ai cutărui Ludovic Cel prea Târziu...

O sută de mii de corăbii vînjoase
cu cap de mort
trăgeau zadarnic de odgoanele de oțel
cu care fusese încins uriașul călcîi al Chinei :
legănat cum era de valuri, la cîteva mii de țărături,
l-au crezut, neghiobii, pierdut, rătăcit
din țîțina marelui trup,
o pradă ușoară...

În altă parte, undeva,
la încheietura Continentului Dublu,
un cavaler în negru, bastard,
nespus de mascat,
purtînd pe cap o înaltă ventuză neagră
împodobită cu prea multe stele,
alerga în galop, solemn,
printre dunele pline de cactuși,
purtînd legată la oblînc
Cuba,
ca pe o imensă pîine furată...

Așa umblau, cruzi, înverșunați, pustiitori,
pe întinsul apelor,
jefuind și nimicind orbește,
lăsînd pretutindeni în urma lor

murdare zdrențe multicolore, săbii și sutane,
tot felul de etichete pestrițe
pe care s-a putut citi multă vreme
scris în diferitele jargoane posesive ale lumii,
cuvîntul „al meu“...

Ah, cîte insule s-au pierdut
în aceste cumplite prăpăduri !
Cîte-au pierit înecate, cîte-au rămas
desfigurate, rupte, slufite de răni adînci,
acoperite de pecingini firoase,
ori măcinate de boli șirete, ascunse,
greu de tămăduit !...
Multe au rămas pe veci răsturnate,
arătînd acum lumii
un chip de o mie de ori mai puțin frumos
decît cel de odinioară,
ce zace acum, ascuns privirii,
în adîncurile apelor...
Unele pier și acum
bintuite de sfișietoare lingori,
altele se zbat gemînd din greu
sub povara nemiloaselor lanțuri —
o, cum se zbat, o, de cîte ori s-au smucit
zvîrcolindu-se disperat,
înpumînd în roșu undele mărilor,
încercînd să scape,
izbutînd cîteodată, vremelnice, să scape
de grelele lanțuri ce le pătrund în carne...

De la o vreme însă,
de țărmurile lor însîngerate
au început să se apropie vîslînd ușor
îndepărtate șoapte, clipecînd

pe nisipul plăjilor,
însămîntînd
în alveolele scoicilor de pe maluri,
în miliardele de urechi subțiri
de sidef și de cretă,
un început de veste,
un murmur adînc, fără moarte,
un murmur ușor
ca fiorul mărunt, nevăzut al frunzei,
din care se-ntrupează furtuna...
De departe veneau, crescînd,
împingîndu-se una pe alta,
șoapte prevestitoare,
ecouri,
ca niște simple cute de apă —
veneau de departe, de pretutindeni,
și toate
păreau să fi plecat din același izvor,
de undeva,
dintr-un miez răscolit al Pămîntului...

Și totul părea să anunțe
că ascuțita mea bănuială se va adevăra.
Căci mă aflu de față atunci,
în clipa marelui Început,
mă aflu de față,
și ceea ce începea să se-ntîmple acum
pe malurile însîngerate, fierbinți,
ale insulelor,
ceea ce dădeau de veste
aceste șoapte crescînde,
prevestitoare,
fusesse de multă vreme întipărit,
adînc întipărit,
în memoria vie a tuturor oamenilor,

fusese întipărit în buchile glorioase
ale bătrînului „Codex Humanus“,
la pagina 1789,
și chiar
și-n arzătoarele mele amintiri lirice
căci mă aflu de față, acolo,
în mulțime,
sub zidurile Bastiliei,
mă aflu sub forma unui vechi strigăt omenesc,
poate un vers dintr-un cîntec,
sau poate doar
sub forma unui fir de țărîină
de pe cămașa unui răsculat
ce dormise în ajun sub stele, în stradă...

La început, a fost o mare, o nefirească tăcere.
O adîncă tăcere.
Toate vînturile Pămîntului s-au oprit în loc
ciulind urechile.
Apoi, deodată,
răspunzînd uriașului ciclon cosmic
de acum trei sute optzeci de mii de veacuri,
ce-a umplut apele lumii
cu daruri strălucitoare,
s-a pornit,
ca un oftat greu al Pămîntului,
ca un oftat din adîncul rărunchilor,
marele uragan al oamenilor.

Puternice vînturi proaspete umflară
pretutindeni
pînzele speranței.
Valuri gigantice se ridicară pornind
pe toate apele planetei,

și toate ființele și lucrurile
ce zăceau în lanțuri și pripoane
tresărită adînc, adîlmecînd
ceasul azuriu al plecării...
Au tresărit puternic și ostroavele lumii
în ancorele lor silnice —
o, cum au tresărit
așteptînd valul al nouălea, necruțător —
căci mă afluam acolo
cînd valurile gigantice au pornit
și așa mi-a fost cu puțință să bănuiesc
(vă jur că am bănuir
cu cea mai ascuțită bănuială)
că ele vor ajunge într-o zi,
împingîndu-se unul pe altul,
la toate țărmurile Pămîntului...

Tocmai de aceea nu m-am mirat deloc
cînd,
într-o zi, nu demult,
privind spre marele golf cu zăbrele
de la încheietura Continentului Dublu,
mi s-a părut că văd marele ostrov al Cubei
clătinîndu-se,
smulgîndu-se din ruginita-i ancoră,
și tot așa o bună parte
din podoabele ciudate, de minune,
ale Pacificului, ale Africii...

Nu m-am mirat deloc
și mi-am zis : Valul al nouălea a ajuns —
nu se putea să n-ajungă !
A sunat, mi-am zis, ceasul azuriu al plecării
pentru toate bătrînele corăbii înlănțuite
ale Pămîntului —

și m-am gândit cu un fior cald de mulțumire
la ciudatele, frumoasele jucării și podoabe
ale mărilor și oceanelor,
pe care și voi
le priviți întotdeauna fermecați, cu uimire :

o, insule, insule, dragi jucării ale apelor,
scule de preț, nestemate mirifice,
străvechi locuitori ai viselor mele...

Ostroave luminoase și fecunde,
insule verzi, stufoase, ciufulite,
cu nume sonore, grandilocvente, solare...

Ostroave galbene, lirice, îngîndurate,
cu nume stranii, de taină...

Insule brune, dogoritoare, tuciurii,
insule drăgăstoase, de cacao și cauciuc,
ale imensei nopți africane...

Insule gingașe, grațioase, suave,
inelare flori madreporice
pierdute în largurile haotice
ale oceanelor furtunoase...

Ostroave cărunte, glaciale, veșnic brodate
de ghețurile mărilor polare...

O, insule mari și mici, răzlete,
ori adunate în ciorchini și ghirlande,
rumene daruri
din grădinile scînteietoare ale cerului,
sfîințite de strădania răbdătoare,
tenace, milenară, a omului —

o, voi, ostroave înlănțuite ale Pământului,
bătrîne corăbii înțepenite,
ce revărsați de veacuri asupra lumii
nobile arome gingașe,
miresme dulci, subțiri, tămăduitoare,
ce umpleți de veacuri, neistovit,
peșterile de metal cu lacăte grele,
fagurii uscați
ai viesparelor metropolitane
ale marilor pirai —
voi, ostroave înlănțuite ale Pământului,
iată,
marele clopot al plecării
se aude !
E clopotul de îngropăciune
al sîngerosului pirat secular,
e vuietul marelui vînt al plecării —
în curînd
îl veți simți umflînd puternic,
hotărîtor,
și pînzele voastre stinse, vlăguite,
îl veți simți pornindu-vă
în lunga croazieră planetară
a libertății...

Februarie, 1961

CÎINELE DE LÎNGĂ POD

Lui Miron Radu Paraschivescu

Pedalam liniștit
prin dimineața răcoroasă și plină de soare,
pedalam liniștit, egal, cu pieptul plin
de bucuria aerului proaspăt, a luminii,

de bucuria echilibrului,
a lunecării libere, line, pe două roți,
agale pedalam, ascultînd
zumzetul roților pe asfalt,
depășind ușor stîlpii de telegraf, arborii,
cîmpurile verzi, foșnitoare, gardurile...
Probabil că în văzduh
ciripeau păsări, cum se-ntîmplă adesea,
și norii alergau în jocuri fantastice pe cer...
Dar eu mă gîndeam
că de multă vreme nu mai alergasem
pe lingă garduri, cu un băț în mină,
făcînd să cînte din fugă, răpăind,
marile xilofoane ale ulucilor
cîntecul lor întotdeauna surprinzător
de vegetale ciolane moarte..."

Și-acum, pedalînd liniștit, cu pieptul plin
de puterea aerului pur și-a luminii,
de bucuria echilibrului
și-a locomoției libere, line, pe două roți,
privirea mea alerga de-a lungul gardurilor
liberă, dreaptă, lipsită de orice sfială,
liberă, energică, materială, ca o nevăzută nuia,
făcînd să răpăie bătrînele scînduri
în frînturi de cîntece vioaie, puerile,
crîmpeie de marșuri încrezătoare, ce aminteau
de vremea surizătoare, suavă,
a impetuosului „sînt soldat și călăreț“...

Așa mergeam, pedalînd liniștit,
inundat de bucuria mișcării,
surizător și țăntos,
petrecut de cîntecul gardurilor —

cînd, deodată, la cîțiva pași în față,
aproape de capătul podului,
l-am zărit așteptîndu-mă,
eram sigur că pe mine mă aștepta,
negreșit, numai pe mine putea să mă aștepte —
așa cum ședea liniștit pe labele dinapoi,
privindu-mă țintă, urmărindu-mi vădit mișcările,
cîinele Degringo mă aștepta, apărut deodată,
naiba știe de unde, la cîțiva pași în fața mea,
în marginea cîmpului, acolo unde, puteam să jur,
ochii mei alergaseră cu puțin înainte,
pipăind drumul.
Și totuși, nu era chip să mă-nșel,
așa cum ședea tăcut și calm,
urmărindu-mă cu privirea,
părea că mă așteaptă acolo de mult, de mult,
poate chiar din clipa cînd,
cu un ceas înainte,
pornisem în frumoasa mea plimbare de dimineață,
sau poate chiar înainte de aceasta...

Am trecut pe lîngă el fără grabă,
descriind totuși o curbă ușoară, îngrijorată,
deși, privindu-l în trecere cu coada ochiului,
l-am văzut rămînînd liniștit,
neschițînd nici un gest agresiv,
cu ochii țintă, cu un aer blajin, trist, prostănac —
am trecut ocolindu-l un pic, pedalînd fără grabă,
cu o ușoară strîngere de inimă —
dar frică nu-mi era, nu mi-e frică de cîini —
nu mi-a fost niciodată frică de cîini —
și totuși, așa cum mă urmărea cu privirea, tăcut,
cîinele Degringo îmi dădea o neliniște,
un fel de teamă potențială,
mai degrabă impresia

că lui i s-ar putea părea că mi-e frică,
sau că poate într-adevăr era cazul să-mi fie...

Dar frică nu-mi era și, pedalînd fără grabă,
am intrat pe scîndurile podului
lăsîndu-mă furat o secundă
de clipocitul dulce, vioi, al apei
printre stîlpi...
În aceeași clipă, în urma mea,
ridicîndu-se încet, fără grabă,
ciinele Degringo porni ușor
lîngă roata din spate.

M-am mirat, firește, și am simțit cumva
tulburîndu-se bucuriile acelei dîmineți,
am simțit alterîndu-se, sub povara
unei determinări neprevăzute, supărătoare,
nemărginita bucurie a echilibrului,
a lunecării libere, line, pe două roți...
Și-am întors capul, așteptîndu-mă la cunoscuta,
inevitabila vehemență stupidă
a potăilor exasperate
de mișcarea rotundă, inabordabilă, a roților.

Dar ciinele Degringo alerga liniștit,
fără să schițeze nici un gest de enervare,
fără să latre măcar,
potrivindu-și pașii pe pașii roților mele
și privindu-mă țintă în ochi
cu aceeași privire limpede, blajină,
parcă afectuoasă...
— Pleacă ! — i-am spus intrigat —
fugi, du-te-acasă !

deși era cu totul vădit
că nu putea să aibă ceea ce se numește casă.
— Du-te, dobitoc necăjit, lasă-mă-n pace !
i-am spus, amenințându-l cu mîna,
și mă gîndeam, firește,
că-ntotdeauna ar fi mai bine,
cînd e vorba de cîini, ar fi mai bine,
cînd e vorba de orice fel de cîini,
ca ei să latre, decît să tacă
și să se ia după oameni,
chiar dacă oamenii își iau uneori libertatea,
cu totul nevinovată, dealtfel,
și pentru nimeni dăunătoare,
de a umbla călare pe bicicletă
sau chiar pe niște cai înaripați...

Dar cîinele Degringo alerga liniștit
lîngă roata din spate
păstrîndu-și strict ritmul și distanța
și privindu-mă neîncetat cu ochii lui umezi...

Se scurgeau kilometri
sub foșnetul mîngîietor al roților,
cîmpuri și livezi
alergau de-o parte și de alta a drumului
și gardurile cîntau, cîntau,
sub privirile mele energice, materiale,
vechile, uitatele lor cîntece puerile,
marșuri încrezătoare — probabil că în văzduh
ciripeau păsări, cum se-ntîmplă adesea,
și norii se-nvîrteau
în fantastice jocuri pe cer...

-Dar cîinele Degringo
alerga liniștit lângă roata din spate,
privindu-mă neîncetat cu ochii lui umezi,
parcă afectuoși.

— Pleacă ! i-am spus, cuprins de o bruscă minie,
că niciodată
n-am putut suferi să se țină cineva după mine,
— Pleacă ! i-am spus cu crescîndă furie,
în fața acestei nemaipomenite lipse de demnitate,
pleacă, lasă-mă-n pace, du-te dracului !
deși știam prea bine că nu există
un iad al cîinilor
și că ei n-au ajuns nici pînă astăzi
la treapta gîndirii metafizice
care să le îngăduie a crede în draci,
pleacă ! i-am strigat totuși scos din fire,
du-te dracului, dulău nesuferit,
voi, haimanale, potăi vagabonde, căzături,
ce tulburați sufletele oamenilor cumsecade,
voi, pribegi, scăpătați, lepădături, ce stîrniți
fel de fel de conflagrații sfișietoare
în sufletele oamenilor de treabă,
strămutîndu-le capitala conștiinței, de sus,
de sub frunte,
tocmai jos, în stînga pieptului,
acolo unde se adună
în vaste străchini filantropice
— aberații periculoase
ale sfîntului instinct de conservare —
mila, înduioșarea, sentimentalismul,
hrana voastră dulceagă, precară,
pleacă, milogule, javră, fricosule, hoțule !
i-am mai strigat furios la culme, deși
îmi dădeam seama

că întrecusem măsura bunei cuviințe
și că, mai ales în ce privește ultimele două ocări,
n-aveam nici cea mai mică îndreptățire
să le rostesc,
pleacă odată ! i-am spus.
Și continuînd să arunc după el
bolovanii vorbelor dure, grosolane,
furios afară din cale
m-am înverșunat asupra pedalelor
transmițînd roților
viteza propriei mele minii...

Pedalam îndirjit, orbit de furie,
prin dimineța însorită,
pedalam din greu, gîfiind, și-n jurul meu
nu mai vedeam, nu mai simțeam nimic
în afară de valurile mari de aer proaspăt
care mi se spărgeau în piept
și împotriva cărora luptam disperat, gîfiind,
cu gura larg deschisă,
ca într-un mare strigăt de spaimă...

Dar frică nu mi-era și, întorcînd capul,
am putut să văd
ceea ce cu adîncă îngrijorare și ciudă presimțeam :
în salturi mari, atletice,
deșirîndu-și prelunga, scheletica alcătuire,
ciinele Degringo alerga lîngă roata din spate
privindu-mă necontenit cu ochii lui limpezi,
în care acum licărea parcă
și o tăcută muștrare...

Piereau în goană kilometri
sub şuierul tăios al roților,
alergau copaci de-o parte și de alta,
gardurile verzi, înalte, ale pădurii,
dar eu pedalam gîfîind,
din ce în ce mai greu, mai încet,
risipind în lungul drumului, lăsînd
în crengile arborilor
mari fișii vinete, gălbui
de înverșunare și ciudă,
de oarbă, prostească neliniște,
înverșunare și ciudă,
pînă cînd, ostenit,
despovărat de freamătul nefiresc al nervilor,
am lăsat roțile în voie
să-și cheltuiască
ultimele elanuri...

M-am dat jos.
Lîngă roata din spate,
ciinele Degringo se oprise și el.
— Ce vrei ? i-am spus
rezemînd bicicleta de-un pom,
ce vrei, dulău nesuferit ? Și m-am apropiat
hotărît să lămuresc definitiv lucrurile.
— Ce vrei ! i-am spus,
așezîndu-mă pe o piatră în fața lui,
de ce nu vrei să fii un ciine cumsecade,
de ce nu te duci să-ți vezi de treaba ta ?...

Dar era cu totul vădit
că întrebările mele sînt de prisos,
că trista vietate din fața mea
tocmai de asta ducea lipsă,
de ceea ce se cheamă o treabă, un rost...

Auzindu-mi însă glasul mai îmbunat,
ciinele Degringo s-a apropiat ușor,
cu o anume pondere în mișcări,
s-a apropiat ușor, fără grabă,
fără nici un pic de sfială, privindu-mă țință,
privindu-mă mereu cu un fel de iubire amară —
iar eu mă uitam prosteste, înmărmurit,
căci nu era nimic în purtarea lui
din slugărnicia penibilă, mieroasă,
a potăilor fără căpătii, nu era nimic
care să semene a umilință și a lingușire —
el părea să nu cunoască
ori să fi uitat de mult
vechea taină patruipedă a guduratului,
părea să nu știe să se gudure și să dea din coadă —
și faptul că nu mai avea coadă,
ci un ciot urît, o retezătură,
nu putea să te-nșele, întrucît
se știe că există vietăți
care știu să dea din coadă și să se gudure
chiar fără să aibă coadă...

Dar ciinele Degringo
era limpede că nu știa să se gudure —
el s-a apropiat ușor, fără teamă,
cu un fel de simplitate sinceră,
atingîndu-mi mîna cu botul lui uscat,
plin de crăpături, aspru, ca o gresie,
și privindu-mă neîncetat cu ochii lui umezi,
parcă afectuoși,
ceea ce, vezi bine, nu se putea,
la urma urmelor,
să nu mă facă să cad pradă
unei vagi bănuieli,
să nu mă facă să nutresc închipuirea

că, dintr-o clipă într-alta,
îl voi auzi vorbind...

Era un dulău mare, voinic, ciolănos,
cu blana roșcată,
de care atârnavă, ca niște medalii ale mizeriei,
plotoage mari de pislă murdară, cu nămol și ciulini.
Mă privea mereu,
pilindu-mi ușor mîna cu botul lui aspru, cu zimți,
și-n ochii lui nu se putea citi
nici-o urmă de umilință,
nici-o urmă de frică — nu, frică nu-i era,
părea să nu-i fi fost niciodată
părea să nu știe ce e frica de om,
și poate tocmai de aceea, privindu-l, mi se părea
că văd în ochii lui o adîncă încredințare umană
care spunea că frica nu e
o zestre fatală a vieții,
care spunea că ura nu e o lege firească
a vieții...

Îl priveam prost de mirare, înmărmurit,
căci desigur acestea nu sînt lucruri
pe care să le poți citi în privirea unui cîine,
cînd, deodată,
zării în ochii lui limpezi, strălucitori,
chipul meu, oglindit,
chipul meu, care seamănă atît de bine
cu o veche coajă de pîine neagră,
fruntea mea, plină de dungi,
ca aprinzătoarea unei cutii de chibrituri
în care n-au mai rămas prea multe bețe...

— O, ai dreptate, prietene, mă gindeam tulburat
(căci desigur nu e firesc
să-ți vezi chipul în ochii unui ciine)
ai dreptate, da,
și eu m-am luat cîndva după oameni
și ei nu m-au alungat aproape niciodată
și am rămas lîngă ei, împreună cu ei,
și nu i-am slujit cu mai puțină credință
decît vă este dat vouă, ciinilor, să dovediți,
și ei nu m-au alungat
aproape niciodată dintre ei...
Ai dreptate, i-am spus, ridicîndu-mă,
haide, i-am spus, vino cu mine...
Și încălecînd, am pornit încet către casă.

Pedalam ușor, liniștit, prin dimineata luminoasă,
se scurgeau kilometri sub foșnetul mîngietor
al roților,
cîmpuri și livezi alergau
de-o parte și de alta a drumului
și gardurile cîntau, cîntau,
sub privirile mele drepte, libere,
vechile, uitatele lor cîntece puerile,
marșuri încrezătoare —
poate că în văzduh ciripeau și păsări,
cum se întîmplă adesea,
și norii se învîrteau în fantastice jocuri pe cer,
dar eu cugetam la soarta cîinelui Degringo,
ce alerga liniștit lîngă roata din spate
privindu-mă mereu cu ochii lui umezi, afectuoși —
și mă gindeam că făcusem bine ascultînd
de învățătura marelui înțelept
care-a spus că nimic nu trebuie lăsat să se piardă
din ceea ce poate fi de folos cîndva —
și mă gindeam

că poate făcusem rău așezându-mi viața
sub povara
unei determinări neprevăzute, stingheritoare,
ce putea să-mi tulbure, să-mi altereze
nemărginita bucurie a echilibrului,
a lunecării libere, line,
în frumoasa plimbare a vieții...

— Îți dai seama ce faci ? mă întreba un gând,
îți iei răspunderea unei vieți,
a unei vieți... Bagă de seamă !

Îți asumi riscuri nemaipomenite,
nu vei mai scăpa toată viața
de această potaie vagabondă,
nu vei mai scăpa niciodată, niciodată,
în virtutea unei inertiі ce se numește
recunoștință.

Gîndește-te bine ce faci, gîndește-te bine —
o, voi, sentimentali, suflete de gelatină,
duioase inimi caritabile, muierеști,
plopі tremurători,
voi, furnizori de proteze morale, duhuri senile
cu creierul înotînd în lacrimi,
voi ce hrăniți în sufletele slabe
nevoia de ocrotire și milostenie,
răsfățul și tînjeala...
Gîndește-te bine ce faci !...

— Lasă-mă !
i-am răspuns gîndului stăruitor ca o muscă,
dă-mi pace, știu bine ce fac, înțeleptul
avea dreptate,
pleacă ! i-am spus,
oamenii nu trăiesc ca săbiile,

în teci de oțel,
fiecare-ntr-o teacă,
pleacă ! i-am spus cuprins de furie,
du-te dracului, pacoste burgheză,
drojdie a josniciei !... căci știam bine
că numai acolo poate fi locul
unui asemenea gând.
Și continuînd să arunc după el
cu bolovanii vorbelor dure, vehemente,
m-am înverșunat asupra pedalelor
transmițînd roților viteza propriei mele minii.

Pedalam îndîrjit, cotropit de furie,
prin dimineața însorită,
pedalam din greu, gîfiind, și-n jurul meu
nu mai vedeam nimic, nu mai vedeam
decît blana roșcată, peticită, a cîinelui,
salturile lui mari, atletice,
ochii lui umezi, afectuoși,
în care strălucea limpede marea încredințare umană
care spune că mizeria nu e
zestrea fatală a vieții,
care spune că nepăsarea
nu e legea firească a vieții...

— Lasă ! mi-am spus, domolind alergarea,
vom vedea,
vom vedea, îmi spuneam, frămîntat de gînduri,
apăsător de o nouă răspundere,
ah ! mă gîndeam,
dacă aș fi cioban, sau măcar vînător !
Iată, i-aș putea spune atunci, bucură-te,
acesta e rostul tău :
vei intra în rîndul lumii,
vei păzi oile, vei fi vînător !...

Dar oile mele pasc liniștite,
în rînduri drepte, pe coala albă
și n-au nevoie —
de-atîtea ori v-am spus-o ! —
de nici un fel de pază,
iar vînătoarea nu mi-a fost niciodată la îndemînă,
niciodată, vai ! nu m-am priceput,
în ruptul capului nu m-am priceput
la meșteșugul vînatului...
Lasă, îmi spuneam, vom vedea,
pînă una-alta, mă va-nsoți
în călătoriile mele de noapte :
am să-l învăț să zboare,
am să-l asmut spre cer,
am să-l asmut spre stele, înaintea mea, departe,
să pipăie drumul,
așa cum am văzut că fac
și ceilalți astronauți, trimițîndu-și cîinii
înainte,
ca la o mare vînătoare,
am să-l asmut asupra sălbăticiunilor fosforescente
ce mișună în pădurile cerului —
așa cum am văzut că fac și vînătorii adevărați
prin pădurile de pe pămînt —
să adulmece vînatul, să-l stîrnească, mîinindu-l
în bătaia privirii mele libere, drepte, cutezătoare...

Da, da, i-am strigat,
oprindu-mă în fața porții,
vom merge la vînătoare, haimana bătrînă,
vom zbura, vom vîna împreună —
o, ce vînători strașnice o să facem ! —

și nu vom sluji aceste înalte meșteșuguri
cu mai puțină credință
decît i-a fost dat omului să dovedească
în marea lui zbor către steaua adevărului,
în marea lui vînătoare împotriva inerteiei și beznei,
și nu vom sluji
aceste înaripate meșteșuguri
cu mai puțin devotament
decît vă este dat vouă cîinilor
să dovediți în slujba omului...

Și bucuros de dibăcia acestui gînd,
am deschis poarta
spunîndu-i : fii binevenit în viața mea !...

Iar vouă, oameni buni, frații mei,
care veți zîmbi poate citind
această poveste sentimentală,
la fel vă spun și vouă, ca întotdeauna :
fiți bineveniți în inima mea !
Acuma însă,
alături de această obișnuită vorbă de întîmpinare,
trebuie să vă mai spun ceva,
un lucru însemnat,
așa cum v-aș povățui
să nu puneți mîna pe soba încinsă :
fiți cu băgare de seamă, aveți grijă,
cînd veți întinde mîna să deschideți
ușa casei mele,
cînd veți întinde mîna ca s-o strîngeți pe-a mea,
potrivit vechiului obicei al oamenilor,
fiți cu băgare de seamă ca mîna voastră
întinsă,

mișcarea mîinii voastre
să n-aibă nici-o umbră de asemănare
cu vechiul gest
al unei mîini ce se ridică spre a lovi...

Căci ciinele Degringo
se află acum, credincios, nedespărțit,
lingă ușa mea,
poate chiar undeva în mine...

Firește,
aș fi putut să nu vă spun acest lucru
de pe acum,
să nu vă silesc să-l țineți minte
pînă cînd vă va fi, poate, de folos —
dar voi știți,
de multă vreme știți că nu mă pricep să mint
și din această pricină n-am să pot scrie niciodată
pe poarta inimii mele :
„nu intrați, ciine rău !“

Februarie-Mai, 1961

PROBLEMA SPINOASĂ A NOPTILOR

*„Foaie verde și-o sipică
A dracului noapte mică...”
(Cîntec popular)*

Mai dați-o-ncolo de lună ! zicea unul,
o să-ajungem și la ea în curînd,
o să ne plimbăm și pe ea în pantofi cu șenile...

— Are dreptate ! zicea al doilea,
mai lăsați-le năibii de lună și stele !...

Să mai umblăm nițel și pe pământ,
că și la noi, zilele trecute,
pământul a devenit rotund...

— Să vedem ce facem cu nopțile !...
a mai strigat unul.

Și așa apăru deodată pe ordinea de zi,
ca un lucru urgent, ce nu mai poate suferi amânare,
problema spinoasă a nopților...

(Căci era acolo o adunare a poezilor,
o ședință de lucru, cam așa ceva,
sau poate mă nimerisem din întâmplare
în fluxul obișnuit — un fel de ultrasunete —
prin care comunică îndeobște poezii între ei.)

Fapt e că discuția izbucnise
ca o furtună de primăvară

și, deodată,
printre valuri torențiale și descărcări electrice,
m-am pomenit însumi strigînd :

— Cer cuvîntul ! ziceam, dați-mi voië,
am studiat problema, vă pot prezenta un raport
cam lung, dar, în schimb, foarte amănunțit...

— Dă-i drumul ! săriră glasuri, iar un tînăr
căruia îi scăpăra părul la ceafă (pe unde
în chip vădit pierdea mult fosfor),
roști solemn acoperind vuietul adunării :

— Are cuvîntul cetățeanul de la marginea orașului !

Se făcu liniște.

— Fraților ! strigai, sugrumat de emoție,
trebuie să găsim o soluție — așa nu mai merge !
Nopțile sînt prea mici, tot mai mici —

înguste vîlcele
între munții înalți ai zilelor,
între munții înalți, puternici,
plin de grele păduri,
ai zilelor.

Trebuie să fie o cale, la naiba ! —
noapțile sînt prea mici, prea puține,
nu ne mai ajung —
scurte fulgere de beznă între două coloane albe,
între două coloane albe, înalte, fără sfîrșit.
Trebuie să fie o ieșire — nu mai e chip !
Văzduhul fermentează,

ochii sînt plini, urechile, inima —
ziua lasă pe noi o rouă bogată, fecundă,
lumini și vorbe, amintiri, grele dîre adînci.
Oamenii lasă în adîncul nostru
urme de foc, valuri, lacrima frunții,
zîmbete și mîini în mișcare, mîini,
sute de mii de mîini ce flutură
pe strunele zilei...

Iată amurgul. Încet, nervii zilei se liniștesc,
unul cîte unul, se sting ca niște filamente,
devenind roșii, mov, cenușii, negri...
Ca o femeie în putere, ștergîndu-și mîinile,
lepădînd șorțul, ziua
se lasă somnului, ușor, ostenit-zîmbitoare,
mirosînd a lapte...

Tu îți mîi spre casă
bătrînul car solid, trosnind de povară,
bătrînul car al zilei, încărcat cu vîrf,
îl mîi spre casă plin de roade,
grăbit să-l descarci —
o, peste măsură de grăbit, însetat
să-l descarci, să-l cîntărești, să-l numeri,
să-l treci în condică...

Ah, dar vă spun, la dracu ! noaptea
ne-a rămas mică, strimă, caraghioasă,
ca o căoiulă din copilărie !
Nici n-apuci să-ți descarci carul pe jumătate,
și cîntă cocoșii
și nu știu cine naiba azvîrle
un afurisit de dovleac aprins
deasupra casei,
sculînd lumea din somn...

În zadar te zbați, furnică, tîrînd poveri
de-o sută de ori cît tine,
să le tragi de-a bușilea
pe gura îngustă a bordeiului — bordeiul nopții
nu le mai încape...
Și-atunci, oh, ce ciudă,
ce deznădejde te-apucă atunci,
ce minie crîncenă, soră cu moartea,
și strigăte grele de neputință
se zbat bolborosind în coșul pieptului :
— Unde, unde sînt nopțile ? Ce se-ntîmplă ?
Poate sînt pe undeva stocuri supranormative ?
Poate le-adună unii avar și le-ngroapă
în grădini, la rădăcina pomilor, crezînd
că le vor putea lua cu ei în mormînt,
ca să le trăiască pe îndelete, dincolo, ca și cum
n-ar fi acolo destule nopți, prea destule...
Poate e pe undeva o scăpare din vedere,
o greșală de planificare, de vreme ce am ajuns
să producem mii și mii de tractoare pe an
și, mai mare rușinea ! abia 365 de nopți !...

Trebuie să fie o soluție, așa nu mai merge !
Ne trebuiesc nopți ca lumea, întregi,

duble, dacă se poate, da, duble,
cîte două nopți pentru fiecare zi,
ca să putem măsura și socoti
toată avuția și toată puterea fiecărei zile,
ca să putem prelucra polenul îmbelșugat —
sfînta pradă
pe care oamenii o adună
din torrentul vertiginos al clipelor...

Știu, cineva o să-ntrebe, firește :
o, iubiți agricultori ai nopții,
dar ziua ce faceți ?
Cum așa, ziua ? — Ziua ? Dumnezeuule mare ! —
cum să pierzi vremea, ziua, cu capul în palme,
în fața hîrtiei — *ziua* ! — calculînd
cîtecul probabil de mâine ? !...
Cine-ți mai dă înapoi
ce-a scăpat ochiul, urechea, bătaia inimii ?
Cine-ți restituie tremurul risipit al zilei,
cine-ți întoarce culorile ce fug
pe obrazul oțelului fierbinte, clipa
cînd aluatul devine pîine,
cînd sămînța devine holdă,
cine, o, cine-ți mai dă înapoi
glasurile, pașii, singele alergînd, încordarea :
țuica tare a fiecărei zile ?...

Și-apoi, nu vă supărați, versul, fraților,
e o floare de noapte...
Îl semeni în zori, îl stropești
cu toate apele zilei,
dar el
înflorește tîrziu, după miezul nopții,
în bătaia lunii.

El crește noaptea — noaptea e-a lui,
noaptea ard mai puternic, mai luminos,
și cuptoarele oțelurilor și condeiele.
Noaptea ard condeiele, ascultînd
virtejul înstelat al turbinelor din munți,
șoapta cîmpurilor întinse,
grumazul liniștit al pompelor de sondă,
ce se leagănă tăcut, egal,
cufundînd ciocul adînc
în călimările lor nevăzute, de sub pămînt...

Da, noaptea ard mai puternic condeiele
lăsînd dîre aprinse, luminoase,
pe coala neagră a nopții.
Dar nopțile ne-au rămas mici
ca un cupeu de altădată, cu perdeluțe de dantelă,
un cupeu decolorat, strîmt, în care
nu mai e loc să desfășuri, întreagă,
harta zilei, harta sufletului..
Avem nevoie de nopți adînci, încăpătoare,
duble, dacă se poate, de nopți mari, frumoase,
ca mintea românului de pe urmă,

Trebuie să se ia măsuri, așa nu mai merge !
E timpul să trecem la fapte,
să-naintăm o petiție („avem onoarea a vă ruga
să binevoiți a dispune...“), să mergem în delegație
la Ministerul Nopților, la Ambasada Lunii,
să cerem nopți mai mari, nopți înalte, nopți-turnă,
să cerem drepturi egale pentru zile și nopți,
pentru lucrătorii de noapte, să cerem
o mai justă repartizare a nopților
pe cap de locuitor...

Să se ia măsuri drastice
împotriva celor ce irosesc materialul nopții
(au fost văzuți indivizi, ce susțineau
că sînt călugări — și poate că erau chiar călugări —
croind cu nemiloase foarfeci cucernice,
din postavul scump al nopții,
sutane, tot felul de sutane
și de stindarde ale întunericului !).

Mai sînt unii
care le speculează la Talcioac, le vînd la negru —
nopți din pachete, nopți false, imitații,
simple petice de beznă,
pe care dacă le duci la ureche,
auzi împușcături și gemete, de departe,
din toate colțurile lumii...

Alții prăpădesc materialul nopții tăind din el
minecuțe de satin (cu care se-mbracă dealtfel
și nesuferitele ciori), și-așa le vine mai ușor
să moțăie prin birouri,
tolăniți pe registre și dosare
pline de oameni yiii...

Ajunge ! Așa nu mai merge ! Să se ia măsuri !
Să se confiște nopțile de la cei ce dorm ziua
zugrăvind-o în culoarea întunecată a nepăsării
și zicînd că e noapte,
de la cei ce-și plimbă aghioase melancolii
prin birouri și ateliere, pe lîngă unelte,
dormind în post,
în ghereta de gardă a zilei,
de la cei ce trăiesc dormind,
într-un somn perpetuu,
de la cei ce cufundă nopțile-n spirt,
scoțîndu-le albe, străvezii, împleticite,

de la cei ce se tem de noapte, fugind
de oglinda liniștită a somnului,
de la cei ce fug de somn ca de moarte,
de frica viselor,
de frica necrutătoarei sincerități a viselor
(căci visele scot uneori ridicînd deasupra,
precum apele, din adînc,
azvirlind la tărîmul conștiinței,
cadavre de gînduri îngropate pe furiș, dosite,
la a căror vedere pălesc de groază acei
ce se știu vinovați...)

Dar noi,
noi nu ne temem de vise, nu ne temem de nopți,
noi visăm cu condeiul în mînă,
cu ochii larg deschiși,
ridicînd fățiș din adîncul călimării
trupul rumen, însuflețit, al zilei,
seva puternică, vie,
ce leagă una de alta clipele spre viitor,
ca o arteră de sînge esențială.

Dar dați-ne nopți, pentru Dumnezeu, nopți
mai multe, mai mari — trebuie să fie o soluție,
dați-ne nopți mai multe, înalte, de tip nou,
să ne putem sui
pînă la umărul înalt, luminos, al zilei,
să putem preamări, cum se cuvine,
sfînta pradă pe care oamenii o adună
din torrentul vertiginos al clipelor...

.

O, zadarnic ne rugăm, știu prea bine
zadarnic ne batem ca apa de maluri...

Voi, dragii mei arcași ai peniței,
voi, viteji dorobanți de gardă ai nopții,
să vă spun drept : nopțile
nu vor crește de la sine,
să vă spun între noi : după câte-am aflat,
altele-n plus nu vom primi, e-aproape sigur.

Rămîne

să ne gospodărim cum om putea,
să ne gîndim bine : trebuie-să fie o cale.
Să facem economii, să-nlăturăm risipa
(poate vom fi nevoiți să suprimăm și cota
rezervată pentru redingotele pinguinilor),
să vorbim cu minerii,
să ne rugăm de ei frățește
— doar și ei umblă cu stele prin întuneric —
poate ne scot pentru noi un filon întreg,
un filon mai mare, mai negru,
să ne-ajungă mai multă vreme...

Și-apoi,
unde sînt inovațiile noastre, tehnica nouă,
metodele îndrăznețe, înaintate ?...
Dar vastele noastre resurse interne,
resurse uitate ?
nopțile pierdute în somnul adînc al veacurilor,
în drumul nesfîrșit al istoriei,
nopțile ucise în lungii ani de robie,
în lungii ani pierduți, ai războaielor,
sfintele nopți de veghe
la căpățiul răniților, bolnavilor, pruncilor,
sfintele nopți de sînge și speranță,
nopțile zăbrelite ale pușcăriilor,
toate nopțile netrăite, strivite, interzise,
ale omenirii,
nopțile cu dinții încheștați,

frinte pe roată, împuşcate...
Toate ne aparţin, pe bună dreptate —
să le-adunăm cu grijă, migălos,
să le topim în furnalele călimărilor
şi să-ngerăşăm cu amintirea lor fecundă
pământul nopţilor noastre de azi...

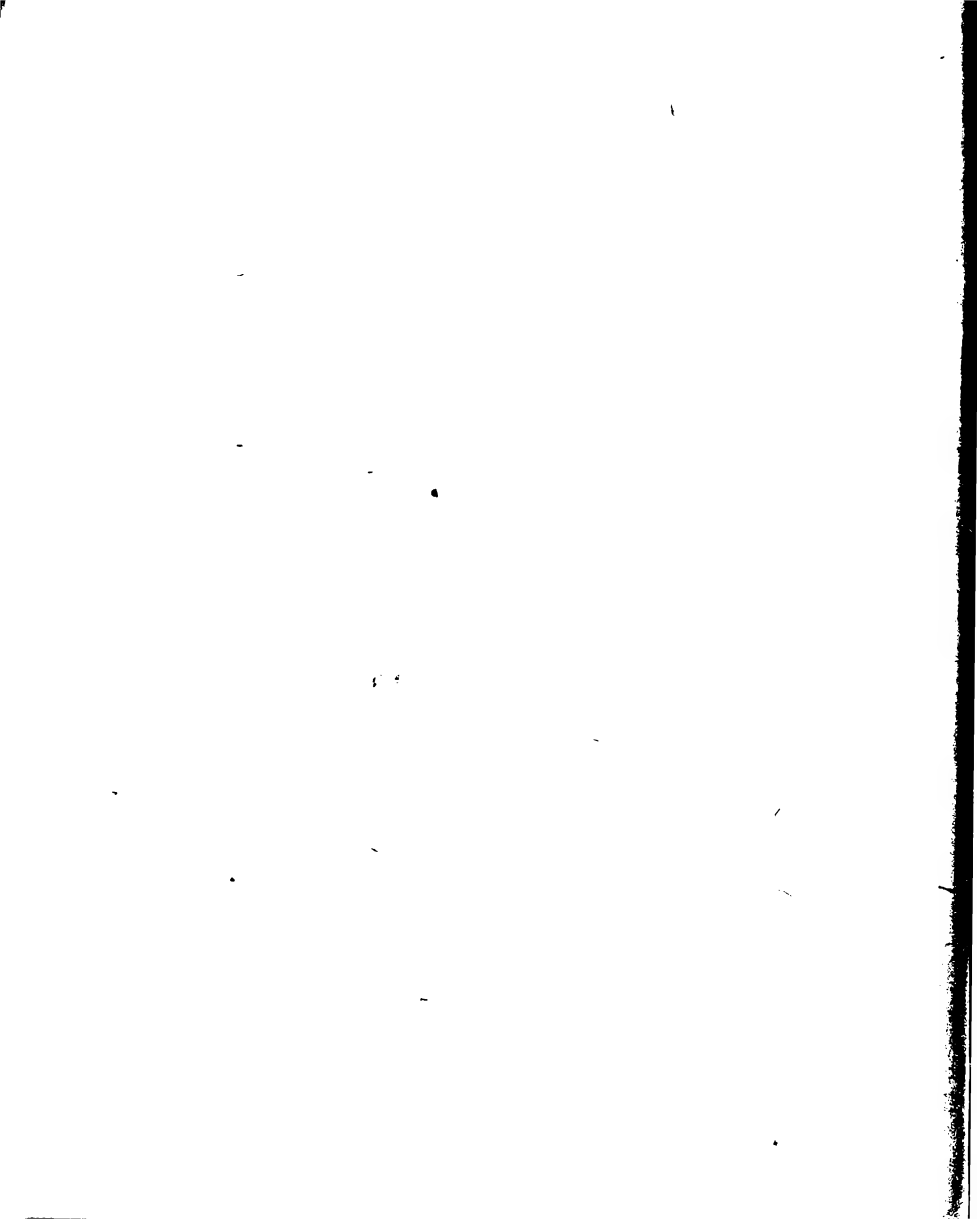
Aşa trebuie să facem, sporind
în fel şi chip, puterea ogoarelor noastre,
dar mai cu seamă,
ar trebui poate să lucrăm
cu cerneală fierbinte...

Asta v-o spun, nu de la mine — de fapt, e o taină.
Am furat-o trăgînd cu ochiul
la oamenii care fac pîine, care fac oţel...
Vă spun pe cinstea mea,
era vorba de flacăra, de dogoare —
de-asta se umfla pîinea, rumenindu-se,
de-asta fierbea scînteind oţelul...

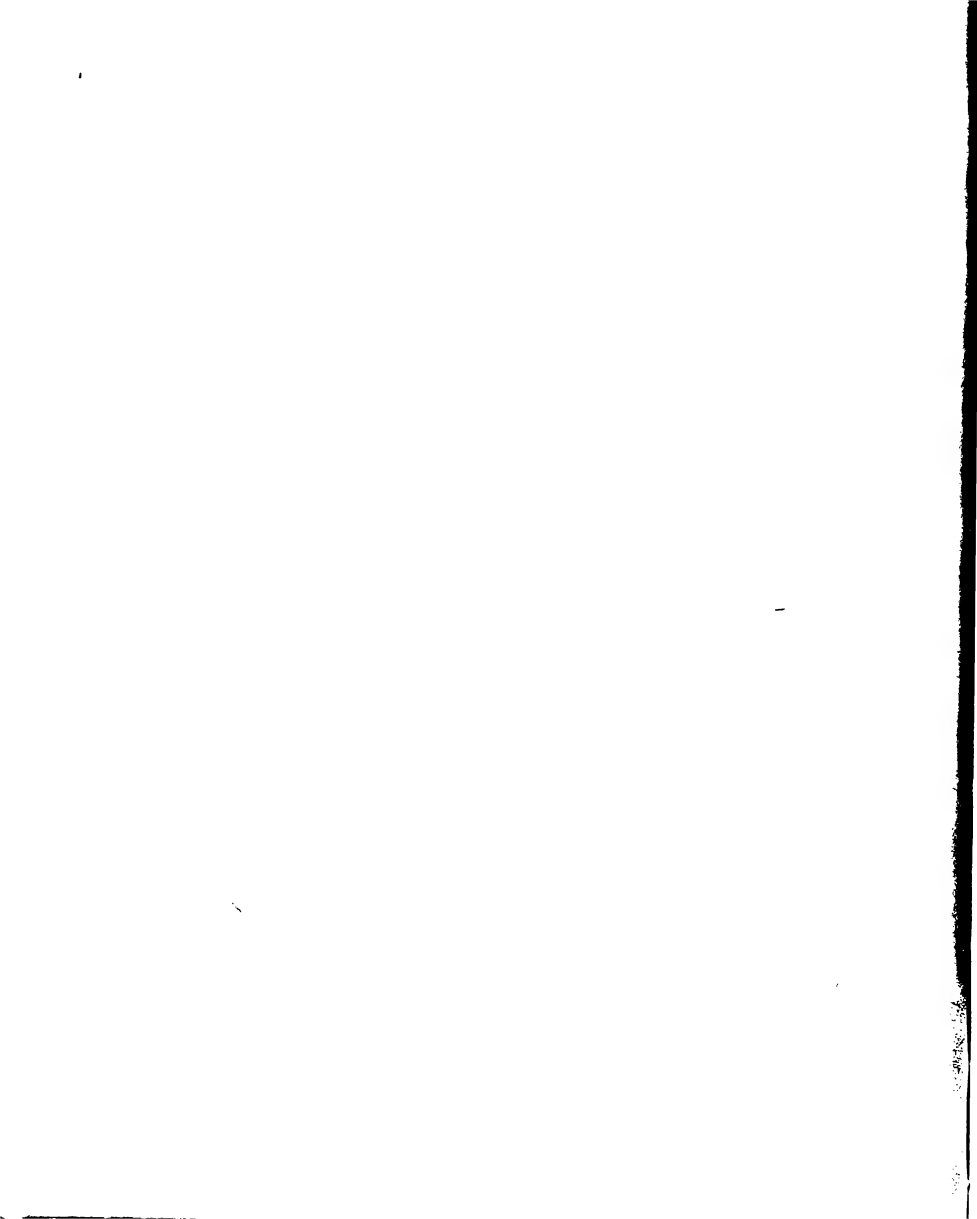
Aşadar, vezi bine, aici e secretul :
să lucrăm
cu cerneală fierbinte,
să stropim pomul nopţii cu cerneală fierbinte
ca să crească-n el, mari, pline,
orele,
să se umfle-n el, grele, rotunde,
ca nişte portocale negre, zemoase,
cu miezul albastru,
înstelat cu seminţe de aur...

Să lucrăm cu cerneală fierbinte !

Februarie, 1962

NEVOIA DE CERCURI

ACESTE SEMNE FUGARE

Uitasem de mult că respir, că aerul
mă cercetează adînc
pînă-n marginea inimii,
părăsindu-mă de fiecare dată
cu nevăzute amintiri și mesaje,
uitasem .
această obișnuită, străveche încercare
a văzduhului
de a mă stăpîni, bătîndu-mă
cu valul său ritmic
ca pe un mal de lut...

Dar, așeară, în vreme ce luna
se juca printre brazi cu oglinda,
mi-am văzut deodată puterea pieptului
scriind cu aburi calzi,
aproape luminoși din pricina zăpezilor,
ciudate semne, ce îngînau
fumul călător al trenurilor
despletit prin coroanele salcîmilor
(pe care, în treacăt fie zis,

intodeauna am nutrit bănuiala
că-i ajută să-nflorească...).

Poate era frigul de vină,
desigur luna, sau poate căldura mea
pe care o simţeam crescînd
din nervurile palmei tale mici
adunată în mina mea —
dar semne ciudate porneau
din pieptul meu, îngîinînd
alergarea cerbilor printre brazi,
peste umerii stîncilor...

Unde se duc oare, unde aleargă ?
mă întrebam plin de mirare, privind
ciudatele forme, calde, fugare,
ce izbucneau în larg
desfăcînd pîrtii albe în întuneric,
ca altădată sabia fină, lucitoare,
a tinereţii.

Unde se duc ? mă-ntrebam,
şi m-aş fi luat după ele tiptil,
străpuns de curiozitate,
ca după nişte urme ce simţi că te duc
spre uşa unui adevăr însemnat.

Prea mirat eram însă (poate
şi din pricina lunii), dar, prin această
lespede grea ce mă ţintuia în loc,
auzeam furnicănd cald, subţire,
mari bănuieli bucuroase :
o, desigur, îmi spuneam,
aceste semne fugare ale pieptului tău,
aceste forme albe, călătoare,

ajung undeva, trebuie să ajungă.
Negreșit, ele străbat pădurea,
trec munții și se lasă pe văi, dincolo,
spre marile orașe...
Fără doar și poate, ele ajung undeva,
așa cum ajung la tine,
în același chip și în altele,
toate mesajele, toate gândurile oamenilor,
cercetându-te adânc,
până-n marginea inimii,
bătându-te neîncetat cu valul lor ritmic
ca pe un supus mal de lut
păstrător de urme și amintiri...

„O, negreșit, îmi spuneam,
nu încap nici o îndoială,
aceste semne fugare ajung undeva,
ajung unde trebuie să ajungă...
Firește, că ajung,
altminteri, vezi bine,
altminteri, la naiba, ce rost ar avea
să respiri ?

Martie, 1963

IEREMIA

„A nimerit-o ca Ieremia
cu oiștea-n gard“.
(Zicală românească)

De mult mi-era drag Ieremia. Toată lumea spunea :
ah, Ieremia !, oiștea, Ieremia !,
Toată lumea striga : ajunge, Ieremia !...
Dar mie mi-era drag, căci neconținut

în mine creştea încredinţarea
că aşa apăruse în lume, datorită lui,
cea dintîi căruţă fără oişte,
că aşa va fi să apară în lume
cea dintîi ogradă fără garduri...

Ah, Ieremia ! strigau, oiştea, Ieremia !
Dar neavînd oişte, căruţa dobîndise motor
şi cîrmă şi poate aripi...
Şi neavînd garduri, ograda se va lărgi
pînă-n necunoscutul zărilor...

Of, stingaci şi greoi era Ieremia,
dar tenace şi îndărătnic, cucerînd,
milimetru cu milimetru,
centrul limpede al lucrurilor,
drumul sigur ce merge la ţintă,
ce nu mai poate merge în veci altundeva
decît la ţintă.

Bravo (mă gîndeam) Ieremia !
Ai muncit, ai perseverat !
Face, mă gîndeam,
să strici o oişte sau mai multe,
un gard sau mai multe,
pentru a ajunge să bagi de seamă,
să dovedeşti
că nu mai e nevoie de ele !

Şi drag mi-era Ieremia de cîte ori, în jur,
oamenii îmi dădea veşti despre viitor
izbind în garduri vechi,
cîteodată frumoase şi trainice,
în numele nevoii de a schimba,

de-a îmbunătăți, de a înlătura
încăpăținatele vechituri.

Chiar din această pricină, uneori,
negru de supărare, furios,
mă apucam să strig în gura mare :
voi, cei greoi, cei înceți, cei prea adevărați,
voi, cei încrezători
într-o mai bună intrare a căruței,
încercați, încercați, stăruiți,
nu vă pierdeți cu firea
la strigăte, la hohote, la ocările
celor ce stau pe margine, ori în cerdac,
ticăloasa spiță a moluștelor grave,
a celor ce nu dau cu nimic în nimic,
pentru că niciodată nu și-au luat
răspunderea de a mîna o căruță,
de frica gardurilor vechi,
cîteodată frumoase și trainice,
de frica îndrăznelii și a înnoirii...

Iar voi, măi puștilor, norocoșilor,
cînd plecați dimineața spre marginea lumii
ca să descoperiți culcușul soarelui,
jucați-vă „de-a Ieremia“. Haideți,
săriți într-un picior, un, doi, trei,
și strigați, strigați cu toții în cor :
„Ah, Ieremia, iar oiștea, iar gardul !...
Și mai strigați :
nu-i nimic ! Să fii sănătos, Ieremia !,
mai încearcă încă o dată
și încă o dată,
încă o dată și încă o dată,
dragă Ieremia !...

Martie, 1963

DAR EU SPUN MEREU...

„Și uite-așa — zicea domnu-nvățător — discutînd, iese adevărul !“

Și discutam, și ziceam, și vorbeam,
și eu ziceam *dacă*, și tu spuneai *poate*
și el zicea *cît-de-cît*. Și-apoi
a mai zis cineva ceva, un cuvînt tremurat,
ori un cuvînt obligatoriu :
mîine ori *pîine*, sau așa ceva...

Și toți ne uitam în pămînt, într-un punct
de unde, împingînd ușor cîțiva bulgări mărunți,
urma să se ivească un colț roșcat-verzui,
apoi un lujer subțire,
care nu trebuia să depună nici un efort
spre a-nflori, pe loc, sub ochii noștri...

Și discutam mereu, și ziceam, și vorbeam —
„dar, fiți atenți ! — spunea domnu-nvățător —
trebuie să stăm la o distanță egală
de lucruri, de *nu* și de *da* !“ —
și eu ziceam *oare*, și tu spuneai *însă*,
și el zicea *una-alta*, și vorbele
se-mbrînceau unele pe altele,
și ardeau enorme iluzii și gînduri mănoase
iluminînd pînă departe, astfel că
discuția părea lîncedă și fără picioare,
și tocmai de aceea apăru, ca un strigăt puternic,
nevoia mișcării, risipindu-ne
într-un umblet înfrigurat, în zig-zag
cu ochii deschiși, cu ochii-n pămînt, căutînd...

Și eu spuneam *totuși*, și tu spuneai *parcă*,
și mai căzu un cuvînt tremurat, ori
un cuvînt de taină, *îndoială*, sau așa ceva...
Și umblu de-atunci mereu cu ochii-n pămînt,
ca nu cumva să calc floarea ascunsă,
și sfredelesc cu privirea toate pietrele
și le-azvîrl din drum, dar sub ele
sînt rime și viermi lucioși
și gîngăanii păroase, cu mii de picioare —
și altfel nu mai umblu, decît cu ochii în jos,
puțin adus de spate, cu băgare de seamă,
căutînd...

Și cine nu știe, mă crede năuc
și girbov, ori poate chiar înfrînt...
Dar eu spun mereu *totuși*, și pe tine
veșnic te-aud zicînd *poate*,
și el zice întruna *oare*...

1961 ; Martie, 1966

BILIARD

lui Eugen Jebeleanu

Frumos e jocul de biliard !
Îmi iau capul și-l așez pe masă.
E un cap detașabil. Îl lovesc cu tacul.
Îl lovesc încet și mai tare, trimițîndu-l
de-a dura
spre bila adversarului
care are întotdeauna un punct negru.

Bila aleargă, și-a pierdut nemișcarea,
singurătatea...
Dar nu-i deajuns
să nimerești bila celui alt
punând-o în mișcare pe toată întinderea mesei :
trebuie să găsești bila roșie, stîrnind
o mișcare puternică a tuturor —
numai atunci ai să poți cîștiga
patru puncte,
cele patru puncte cardinale.

Nu lovi tare, prea tare : bilele
pot sări de pe masă
și vei pierde doi timpi
și poate o parte din puncte...

Hai să jucăm biliard ! După fiecare partidă,
toate lucrurile din jur par legate mai bine
în sensuri comune, toate aleargă, aleargă,
într-o mișcare liberă, planetară,
căutînd bila roșie.

Frumos e jocul de biliard !
Se poate juca și cu vorbe
sau cu stele,
cu bile negre și bile verzi,
se poate juca și cu gînduri, albe, albastre,
dar totul e să găsești bila roșie,
inima jocului,
ce leagă mișcările singurate într-un acord
fără de care nu poți cîștiga
cele patru puncte.

Haideți la biliard ! Cînd lucrurile-ncetează
să mai aibă un înțeles,
o legătură,
mă duc să joc biliard
ca să pot pricepe lumea.
Îmi iau capul și-l așez pe masă.
E un cap detașabil, din fericire.
Și *numai cu el* pot să joc,
să găsesc bila roșie care scapără,
bila soare...

Februarie, 1966

DANS !

Rămăsesem singur în prăvălia de porțelanuri.
Elefantul plecase, după o scurtă vizită
plină de curiozitate. Rămăsesem singur
și mă uitam în jur :
era un dezastru frumos, cioburi,
grămezi strălucitoare, de toate culorile.
Dintre ele, mă chemă deodată, cu putere,
un picior de dansatoare, arcuit pe gîtul
unei sticle. Nu mai era nimeni acolo.

Un singur pahar rămăsese întreg,
un pahar cu picior lung, frumos,
tot ca un picior de dansatoare...
L-am luat și l-am privit în zare. Părea dornic
să fie plin — piciorul subțire
tremura ușor, într-o încordare de poantă.

Vitrinele sparte aruncau
lumini speriate, nelămurite rumori
și cioburile în grămezi chicoteau
în aplauze mici, ascuțite (— Ei, da,
îmi spuneam, firește, nu se sparg
decît lucrurile care se pot sparge !...).

Dar gîtul sticlei era frînt, și picioarele
dansau nepereche... Dans, dans !...
Paharul gol țiuia a pustiu și-l simțeam
dornic să fie plin, în chip arzător,
și trebuia umplut, fără îndoială,
cu o băutură nouă, nemaipomenită,
amară și virulentă, și aceasta nu putea fi
decît singele meu... Dans, dans !...

— Ei, da, îmi spuneam, voi ridica
paharul plin, roșu,
în cinstea cioburilor,
pentru a învia din mijlocul lor
o dansatoare întreagă, nepieritoare,
ca o victorie a fragilității !...
Dans, dans !...

Aprilie, 1965 ; Martie, 1966

DIN CÎTE ADEVĂRURI...

Fă-mi plata, te rog ! Trebuie să plec.
Închid un ochi și văd
mari adevăruri solide. Îl deschid,
și lucrurile se fac mai mici,
și văd cu doi ochi
mai puțin decît cu unul,
și văd, cu doi ochi, jumătate
din cît văd cu unul...

Plata, vă rog ! Nu mai am nimic
de cerut — o meduză volatilă
îmi locuiește craniul —
și trebuie să plec, văzînd mai puțin,
și trebuie să văd cît mai puțin
ca să mai pot rămîne la masă —
și nu mai e decît un albastru
curat, pe care ne putem așeza
cele mai clare răspunsuri :

Da, recunosc, știu că oamenii au,
în general,
două picioare, două miini,
cîte doi ochi și o singură frunte —
și altceva nu mai știu.
Știu că oamenii se-nmulțesc,
în general,
prin iubire, doi cîte doi —
și altceva nu mai știu nimic.

De aceea nu-mi mai puneți întrebări —
altceva nu mai știu. Plata, vă rog !
Și stingeți odată această cumplită
lampă scormonitoare, de iad,
care-mi bate în ochi !...
V-am spus tot, vă jur ! La urma urmei,
din cîte adevăruri se compune un om ?...
Plata, vă rog !
Voi picioare murdare,
rămîneți afară !...

Decembrie, 1965 ; Februarie, 1966

AȘ PUTEA SĂ ARĂT CUM CREȘTE IARBA

„Deschide, deschide fereastra“
(Frumoasă romanță veche)

E puțin ceea ce spun. Dar pot să spun orice.
Cred că pot să spun. Aș putea să arăt
cum crește iarba, cum se-nalță un zid,
cum se nasc cai de lemn
dintr-o iapă de lemn... Pot să spun...

— Ești dator ! mi-au strigat. Spune !
Arată cum răsar stelele,
cum singurează negru pămîntul
străpuns pînă-n neagra-i aortă,
cum umblă gîndurile aprinse sub frunți,
cum mor printre stînci neatinse vulturii,
arată cum coboară din arbori maimuțele
devenind oameni, ca să vîneze
maimuțe prin arbori...

Eu pot să spun orice, mă simt în stare.
Nu mi-e frică de gânduri, de vorbe.
Dar, uneori, asmutindu-le în largul
văzduhului, ele se izbesc ca muștele de geam,
se izbesc și revin ameteite, căzînd,
apoi iar se izbesc, încă o dată, mereu,
ca proastele muște lipsite
de ochiul adînc al depărtării...

Deschide fereastra ! Dincolo de geam,
să văd spații întinse, case și oameni,
se văd mere legănate pe ramuri
se văd grădinile mari ale țării,
ale Pămîntului,
în care zilnic trebuie să arunc
pietre și vorbe și pietre, astfel ca,
ridicîndu-le, să băgați de seamă, în fine.
și florile. Dar trebuie deschisă fereastra.

O, vă jur, credeți-mă, pot să spun orice.
Dar trebuie deschisă fereastra,
fereastra înțelesurilor adînci,
ce-ar putea să cuprindă
adevărul meu și pe-al vostru.

Aduceți-vă aminte mereu, spuneți mereu :
„deschide fereastra !“ Altminteri,
zborul gândurilor va păstra în veci
geometria strîmtă a odăii, tusea scurtă,
astmatică, a caietului cu amintiri,
unghiul închis, cu trei dimensiuni,
în care atît de bine se potrivesc
pinzele păianjenilor...

Spuneți mereu : „deschide fereastra !“
„Ești dator !“ strigați. „Spune !“
„Arată cum crește iarba, cum se-nalță un zid,
cum se nasc cai de lemn
dintr-o iapă de lemn, cum coboară
din arbori maimuțele, devenind oameni,
ca să vineze maimuțe prin arbori...
Spune orice ! Poți !
Ești în stare să spui ! Ești dator !“...

O, deschideți, deschideți fereastra !

1961 ; Februarie, 1965

AFRICA DE SUB FRUNTE

Numai vești rele mai aștept.
Numai vești proaste mai pot aduce :
a mai murit un copac,
a mai plecat o pasăre,
cineva și-a tăiat sufletul într-un
ciob de oglindă,
unde, în continentul iubirii
au năvălit oamenii-cangur...

Toate vânturile bat de-a-ndaratelea,
zicind că trebuiesc îndreptați arborii
pe care tot ele i-au strîmbat. Și astfel
mortalitatea arborilor
a crescut înspăimîntător —

căci, nimic, o nimic nu se poate îndrepta
fără încuviințarea sevelor,
și tot ce se-ndreaptă cu de-a sila
se fringe...

De aceea, nu mai aștept decît vești rele —
se vor stinge probabil și focurile rămase,
va crește păr aspru de cal
pe ultimele frunți albe, strălucitoare,
nesfărmate încă de ciomege,
și ultimele cintece în păduri
vor fi ale gorilelor-lupi...

Pînă atunci, toată lumea trebuie
să se scarpine individual —
așa e legea, așa e obiceiul
înainte de moarte. Nu stăruieți,
nu se acordă nici o dispensă —
doar ciungii au voie să se scarpine
reciproc, cu botul sau cu picioarele...

Și între timp a mai murit un copac,
a mai plecat o pasăre,
cineva și-a tăiat oglinda
într-un ciob de suflet,
și oamenii-cangur se înmulțesc
în buzunarul de la spate al lumii...

Numai vești rele mai aștept.

Ianuarie-Februarie, 1966

JURNAL DE CAMPANIE

Celor ce cad sub gloanțe

Motto : „*Ca un glob de aur luna strălucea
Și pe-o vale verde oștile dormea.*”

(BOLINTINEANU)

Pleacă, fluture, du-te, niciodată
nu ieșim din război. Privește-mă, iată-mă,
rătăcit, zadarnic ca un cuc pe Niagara,
dorm și eu îmbrăcat, mereu, cu ranița-n spate,
dorm pe mine, dedesubtul meu, îngropat
în cartușele trase,
în cartușele lumii, măi frate...

Eu lampa n-o mai sting, n-o mai aprind,
nu mai citesc, nu mai scriu,
Eulampia, dragostea mea, doarme și ea
veșnic îmbrăcată, dormim împreună,
reciproc, unul împotriva altuia, îngropați
în cartușele goale, fumegînde,
cartușele lumii, măi frate...

Și-atuncea colonelul răcni, îmbrăcat,
cu ranița-n spate : — Vă ordon,
treceți gîrla, treceți gîrla albastră !...
Dar gîrla e mică, e roșie, o gîrlă
raională, păcat de ea, măi frate !...
— Trăiască ! răcni colonelul. — Trăiască !
strigarăm în cor. — Trăiască ! răspunse
ecoul pădurii. Dar lampa
n-o mai aprind, n-o mai sting.
Dar lampa singură s-a stins, măi frate...

— Dar însă totuși ! răcni colonelul —
 sîntem oameni ! Nu vă lăsați ! Vă ordon,
 treceți gîrla, treceți gîrla amară —
 oameni sîntem, vă ordon tuturor, fără excepție :
 dați-ne un pustiu, dați-ne pustiiuri
 și mlaștini, și vom face din ele
 nemaivăzute orașe înflorite, ori dați-ne
 orașe și oameni, și vom face
 nemaivăzute pustiiuri și mlaștini roșii !...
 — Trăiască Alfa și Omega, Cubitus și Radius,
 și celelalte constelații surori ! Vă ordon :
 nu vă lăsați ! Vă ordon : nu vă lăsați
 barbă, ori lăsați-vă barbă, vă ordon :
 faceți cum vreți !... Și, îngropat
 pînă la genunchi, adormi răcnind bravul colonel,
 îngropat pînă la briu, pînă la gît,
 în malul ce urca mereu, văzînd cu ochii,
 în malul de cartușe trase,
 fumegînde, fierbinți,
 cartușele lumii, măi frate...

Oh, pleacă, deci, fluture, du-te, sînt vinovat —
 și eu dorm, mereu, îmbrăcat, cu ranița-n spate,
 dorm pe mine, dedesubtul meu, îngropat,
 și lampa n-o mai sting, n-o mai aprind,
 și dorm cîntînd în neștire, pierdut, deșuchiat :
 „o, draaaaaga mea, iubiiiita mea,
 o, viiisuriileee meelee...” sau : „Eulampia
 singură s-a stins...” Și, mai presus de toate :
 „vă ordon, treceți gîrla, treceți gîrla amară,
 prin toate cartușele lumii, măi frate !...”

Noiembrie, 1965 ; Februarie, 1966

SFÎRȘIT DE SPECTACOL

„Cui îi dai pe datorie

Nu-ți mai calcă-n prăvălie“...

(Inscripție găsită în ruinele unei tarabe
din epoca de tristă amintire a mercanti-
lismului particular și a exploatării unuia
de către altul.)

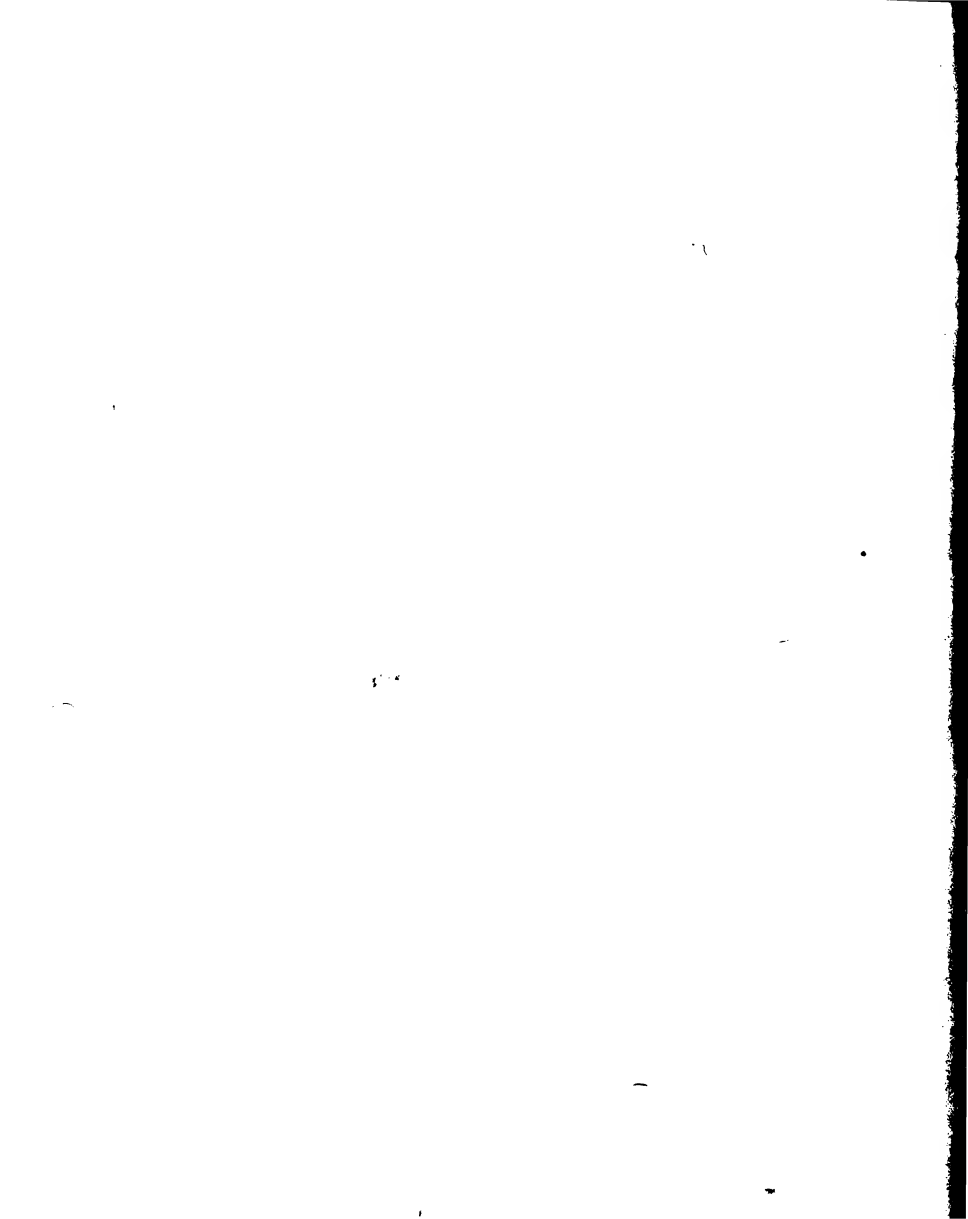
Am închis vorbele lungi în depoul
vorbelor lungi — vorbe lungi și minte scurtă ;
răsucesc cheia, o arunc și plec
urmărit de zgomote de junglă.

Voi inventa toate lucrurile de la început
cu unelte subțiri cu vîrf de cobalt,
căci n-am să pot rămîne un lăcătuș de rînd,
ci trebuie neapărat să găsesc o cheie
fantastică, la fel de bună pentru broasca
de la ușă și pentru broasca din baltă.
(Să nu-l iertați pe cel ce spune
de două ori aceeași minciună.) Dacă vreți,
duceți-vă la atelierul-sucursală
de pe strada Nepăsării,
care lucrează cu materialul clientului —
eu unul nu mai pot lucra pe datorie —
sînt plin de datorii, onor clientela
să nu se supere, am lucrat mult pe datorie,
cu materialul clientului, reparații, precum
și tot ce atinge această bransă, dar
sînt plin de datorii și din tot ce-am lucrat
două părți din trei comenzi
nu mi-au ieșit bine,

și-am un morman de chei
pentru care nu găsesc broaște, și am
o grămadă de broaște frumoase
pentru care n-am putut potrivi chei...

Ciubărul răsturnîndu-l, așadar
(să nu vă supărați,
aplauzele rămîn valabile
pentru spectacolul următor),
m-apropii fățiș de voi, cutremurat
de bune intenții, necrutător, de inima voastră,
m-apropii vehement, cu proaspete gloanțe
de dragoste — sînt tot eu,
nemîngîiatul Diogene, meșterul Hodoronc
cu brațul plin de chei
spre inimile voastre, o, chei !...

1964 ; Ianuarie, 1965 ; Februarie, 1966

PASTEL CALIGRAFIC DE TOAMNA
ȘI DE PRIMĂVARĂ

„Luna știe calea ei
Eu știu calea dragostei...”
(Cîntec popular)

1. Urmă pe nisip

Galeș, cobora peste deal
soarele auriu, pîrguit, al toamnei,
într-un dulce, fermecat sfîrșit
de combustie. Tu erai lîngă mine.
Liniștit, riul își mîna apele limpezi,
încorporînd migălos în lina,
necrutătoarea-i curgere,
clipele noastre.
Azvîrlea amurgul pe dealuri
lîncede cromolitografii de toamnă,
dar se simțea, departe, venind,
printre zăvoaie aprinse, despletite,
pe unda subțire, înfiorată, a apelor,
corabia nopții, de fum.
Tu erai lîngă mine.

Adînc cercetam, neliniștit, delicatul
hotar mișcător al apei, ce scria
pe nisipul lins un străvechi
cîntec al nestatorniciei —

urma pasului tău desculț
se năruia încet, pierea sub ochii mei,
îneacă. Era un mare seism neauzit,
pe care-l priveam încordat,
la care mă gindeam intens
cu grea, nebunească mîhnire,
în timp ce apa, prelinsă încet,
clipocind ușor, printre pietre,
printre cute de humă, ușor, nevăzut,
îneacă, risipea fragila urmă unică.
O, aș fi vrut s-o împiedic să piară,
sfîșiat, străbătut de strigăte,
întinzînd mîna copilăros
după goarneau grave ale pădurii !
O, cum aș fi vrut s-o apăr, amețit
de superstiții suave, încredințat
că pieirea ei e un semn rău,
că tot așa ar putea să piară
frageda urmă pe care tremurul clipelor
o lasă în noi, inelul de abur luminos
pe care toamna îl scrie în jurul nostru...

Dar chiar atunci, deodată, am simțit
vrăjita, copleșitoarea răscumpărare :
fragila urmă de nisip
treceuse în mine
și inima mea era și ea o urmă,
un mulaj de argilă roșie
în care, ușor, nevăzut, prelinsă
printre pietre arse, printre cute de humă,
ca o nemaipomenită undă a bucuriei,
pătrundeai tu.

2. Săbii vegetale

Focul ardea speriat, șovăitor — un mic pleonasm netrebuic, în orgia de aur crepusculară. Tu erai lângă mine. Nuiiele verzi suspinau răsucindu-se în flăcări, improșcând musturi amare, spirtoase, ce miroseau a rom aprins și a sînge aprins. Tu erai lângă mine. Obișnuite minuni se-mbulzeau în jur și arinii tineri îți ridicau în cale fragede arcuri de triumf, pe sub care treceai cu liniștită putere de sine, ca o înaltă emfază a materiei...

De sus, de pe deal, în virtejuri de praf, alergau pe coastă, la vale, imense cete de porumbi, arși, înnebuniți de sete, alergau spre malul apei, tăindu-se sălbatic, scrișnind, în spade fine de nisip, scheletici, saharieni, jefuiți de semnele bărbăției, tăindu-se fonf în săbii zdrențuite — și totuși, în jurul lor zăceau capete retezate, dovleci, mii de cranii aspre, butucănoase, desfigurate, stropite de sînge galben și roșu, mii de cranii frumoase, lemnificate, fericite, o, fericite capete fără gînduri... Tu erai lângă mine.

Ne-am retras
printre arbori, prin tufele de răchită
și fugind din calea hoardei de schelete,
ne-am ascuns, pentru mai bine

de nouă veacuri, în munții înalți
dinlăuntru nostru.
Tu erai lângă mine.

3. Focul, pelinul

Cînd ne-am întors, focul pierrea încet.
Zbura furișat peste dealuri fazanul
amurgului, speriat de liniștea
prevestitoare de noapte. Cădeau
în urma lui grămezi de portocale putrede.
Tu erai lângă mine. Ziua murea încet
pe brațele noastre, păstrînd
un mare zîmbet de mulțumire.
Focul pălea amurgind ușor,
mai întii în ochii tăi,
într-o diafană întoarcere a culorilor,
și-n cuibaru de cenușă rămîneau calde
doar pietrele, ca niște îngrozitoare ouă
ale singurătății. Plecînd,
mai văzurăm noaptea așezîndu-se
înfoiată pe cuib. Apoi,
totul reîntră în lună. Și-ar fi trebuit, poate,
să-ți spun „te iubesc“,
dar nu eram în stare să repet,
cu alte cuvinte, ceea ce,
cu mari, zguduitoare strigăte, spuneau
toate lucrurile din jur,
iscînd peste văi un tremolo dulceag,
bătrîne melodrame glorioase...
Tu erai lângă mine.

Rîul, sub lună,
căpătă orgoliu metalic. N-ar fi trebuit
să trecem pe celălalt mal.
Dar cine era în stare să spună *nu* toamnei,

singelui, timpului, ce alergau
odată cu unda necruțătoare a râului,
cine putea să spună *nu* nopții
ce-și legăna printre dealuri corabia
leneșă de fum ?...

Tu erai lingă mine.
Ceasul tău creștea nevăzut,
înălțînd hotărîtor cumpăna timpului.
Eram tocmai buni de iubit,
și-a trebuit să arunc peste apă
o țigară. Și ea s-a făcut punte
subțire, legănată, pe care am trecut,
înfrigurați, unul după altul,
întîi tu și întîi eu... Iar omul
care tăia nuiiele cu secera
ne-a adus aminte de tulburătoarea
artă-minune a împletitului,
lucrare omenească, născocită mai întîi
cu degetele a două mîini de dragoste
ori deznădejde, iar apoi
cu ajutorul a două nuiiele fierbinți,
nuia-bărbat și nuia-femeie, incolăcite adînc
una în jurul alteia...
Și iată izma, și iată pelinul,
și mușetelul și tufănica, arome amare,
spirtoase, ale trupului, gura fragedă fruct
de tînră toamnă lehuză...

Dincolo, nu mai era nimic. Cea din urmă
veveriță pierise sub maluri,
ciufulit pui de flacără,
căci veverițele se-arată numai
oamenilor buni la suflet și destul
de îndrăgostiți. Stinsă,
tu erai lingă mine. Și astfel,
am devenit iarăși unul și altul...

4. Luna

Enormă, orbitoare, luna striga în alb
peste noi. — Du-te-acasă ! ți-am spus —
e noapte, trebuie să te duci acasă !...
Cădeau pulberi de var, hipnotice,
voaluri stranii, pulberi
de sticlă, spectrale,
desfășurînd în jur dure contraste
hăuri de umbră și lumină,
cratere moarte, stînci, ascuțite țipete
de piatră și os... — Satul pierise —
recunoșteam ușor împrejur Marea Serenității,
Craterul Arhimede, Oceanul Furtunilor,
și numai plopii lungi, albi,
ca niște degete arse, de piatră,
mă mai țineau pe Pămînt...
Tu erai lîngă lună.

Hai, du-te acasă, ți-am spus — e noapte !
Stupoarea vitroasă nu mă poate-nșela,
du-te acasă, e tîrziu, nu încape
îndoială, e noapte ! acest spîrt alb
prin care zburăm, ușori, lipsiți de pămînt,
se poate aprinde ! Du-te acasă, Cornelia,
noapte bună ! Adio !... Mă voi gîndi mereu
la ce-ar fi putut să fie
dacă nu era cum a fost... Și te-am lăsat
în prag. Întorcînd capul, te mai văd —
floare înaltă de lună, idol de lună...

Reviu în noapte, încet, regăsind
sentimentul distanței, călătoria, cosmică
legănare a navei, cu care fac corp...
Aud zumzăind din adînc, de departe,
motoarele Pămîntului. Aud uriașa

răsuflare a lumii, cîntec ametitor, glasuri
care se cheamă, se-nfruntă, se roagă...

Pătrund încet în noapte fumînd liniștit,
cu capul pe umeri. Glasuri mă cheamă
de oriunde. Și, deodată, simt
crescîndu-mi la loc urechi sociale.
Liniștea nopții e plină de-mpușcături —
oamenii pregătesc amintiri, se scriu manuale
de istorie...

Pătrund în noapte, grăbit, întîrziat,
ca într-o sală plină de fum
și duhori bărbătești,
ca-ntr-o odaie patetică, în care
îndelung au vorbit oamenii.
Se ține parcă o hotărîtoare ședință.
Noapte bună ! Mai aud lămurit lumina
alergînd pe firele electrice, apoi
o ciocnire de trenuri în California.
În California. Și, în fine, grăbit, ridic mîna
și mă-nscriu la „diverse“,
în timp ce lumea, ieșind de sub lună,
se urnește greoi, lent,
ca o cireadă de bivoli. Noapte bună !

August, 1961 ; Aprilie, 1966

ȘCOALA FRUMUȘETII

Tu vei fi
școala frumuseții și a iubirii —
prin tine, bucuriile lumii le voi spori :
uite, îți încredințez acești fluturi,

o mie de fluturi tineri, frumoși —
ia-i și învață-i să zboare,
bănuir să zboare, în calde furtuni de culori,
în furtuni de culori neștiute, subțiri,
mereu schimbătoare și pure,
învață-i să zboare precum
freemătul fin al genelor tale
pe obrazul meu ars, de argilă.

Un pui de panteră am să-ți aduc,
să-l înveți
neprihănită, leneșă pîndă felină,
spaimile crude, întunecoase, ale pădurii,
să-l înveți iscusința de-a ucide cu grație
îndelung alintîndu-și prada, fosforescent.

Am să-ți aduc apoi corcodușul, laleaua,
să-i înveți să-nflorească
iubindu-se prin nevăzute fire de pulbere.
Și stîncă oarbă, informă, de marmoră
ți-o voi aduce — învaț-o tu
taina tulburătoare
a rotunjimilor albe, trandafirii.

Am să-ți aduc deopotrivă
lacul verzui de sub munte,
să-l înveți tăcerile rodnice, adînci,
în care argintiu săgetează
făgăduite revelații, cîntece, ori întrebări,
să-l înveți să lucească, să cînte sub lună
liniștit, pur, adînc, ca ochii tăi...

Tu vei fi
școala frumuseții și a iubirii,
prin tine, bucuriile lumii le voi spori :

voi, minuni și averi ale firii,
să fiți cuminți. să fiți silitoare !...

Iunie, 1963

DARURI

Înecat de iubire, prea plin, întinzînd mîinile
după fluturii șovăitori ai bucuriei,
neîncetat mă gîndeam la un dar nemaipomenit,
la un dar uriaș, fără egal, mai de preț chiar
decît inima mea, în care zornăie acum alandala,
ca două pietricele sprintene, proaspete, nestatornice,
cele două silabe ale numelui tău.

Să-ți fac un dar măreț, mă gîndeam,
cum nu s-a mai văzut. Cere-mi,
aș fi vrut să-ți spun, cere-mi
ce e mai scump, mai rar,
ce e unic și fără asemănare, cere-mi orice —
toate ți se cuvin, și încă n-ar fi
decît prea puțin, din cale-afară de puțin.

Ai putea să-mi ceri viața, firește.

Nu mi-o cere —
dăruită de mult, treaptă e sub tălpile
celor ce urcă. Dar cere-mi
mîna dreaptă, cu care semăn și culeg
și cu care-ți mîngii părul
și-ntristatul, preafrumosul obraz,
și care, mișcată mult în umbletul vieții,
rămîne adesea îndreptată în sus.

Cere-mi stînga, cu care-ți deschid ușa,
cînd nu te țin cuprinsă de mijloc,
cere-mi stînga, cu care-mi port steagul albastru,
și pe-amîndoi fluturînd vă voi sui
deasupra lumii. Ori primește
aceste flăcări negre ale ochilor mei,
adumbriți de neînțelese mîhniri,
și care oricum nu mai sînt de folos nimănui
de cînd chipul tău
a rămas 'pe veci înecat în apele lor...

O, e puțin, știu, e atît de puțin,
ție ți se cuvine tot — răvășit
de chemări, cu fruntea plină de ceață,
pentru tine întînd mîinile lacom
după toate comorile lumii.

Ah, sărac sînt, puțină mi-a fost partea,
averi n-am strîns, nepriceput și fără prevedere —
n-am strîns decît bucurii întoarse din drum,
neștiute miresme amare
ca florile stranii, nevăzute, ale nucului.

Sărac sînt, ca arborele din pădure —
doar umbră dau și veste de frunze
și-un braț de lemne albe, uscate...

Dar ia acest lemn, e drept și e trainic,
și fă catarg corăbiei tale viteze.
Ia umbra mea, întinsă, sub lună,
și fă-ți pinze și flamuri...

O, sărac sînt, puțină mi-e partea :
îți dăruiesc un fir de protoplasmă,
îți dăruiesc un fir de veșnicie.
Primește-l, păstrează-l
în mările tale lăuntrice, calde,
și născocind, ivește din el
o seminție nouă de oameni albaștri, curați,
cu cîte două inimi.

Oricum ar fi, îngropată
în lacrima mea de rășină,
te voi păstra cristalin prin milenii.

Mai-Iunie, 1963

ATAC DE NOAPTE

Drace ! E timpul, se-apropie noaptea !
Am hotărît. Totul se va sfîrși.
Jocul sinistru se va sfîrși. Voi da drumul luminii.
Desfăcînd-o din lanț, o voi asmuți
asupra celor din urmă neguri amăgitoare și umbre.

Vino, noapte ! Sînt gata. Calul e pregătit :
în cîlți i-am legat copitele. Mute,
nici un zgomot nu vor stîrni.
Tiptil, pe furiș, înfășurat în pelerina nopții,
voi intra călare
în regatul înflorit al iluziilor,
înjunghiind străjile, crunt voi intra

cu sabia-n mână, fioros, spintecînd,
tăind orbește în dreapta și-n stînga.
Crincen măcel voi aduce, urgie,
printre măștile vechi, surizătoare,
idoli albaștri și galbeni și mov,
foșnitoare mătăsurî, mucavale boite,
fantomе albe, portocalii,
crunt voi reteza în dreapta și-n stînga
capete ușoare de gumă bălțată, de hîrtie,
capete dure de tuci și de lemn zugrăvit,
fragile globuri mincinos poleite —
sînge, sînge pestriț va curge în juru-mi
urcînd în valuri de culori strigătoare
pînă la pieptul calului...

Pe viul Dumnezeu, totul se va sfîrși !
Cumplit voi intra la noapte
în regatul iluziilor —
și plecînd, ostenit, plin de răni și de semne,
plin de rănilе propriei mele spade,
din patru părți foc voi pune
mincinoasei împărății...
Și galopînd bucuros,
în plină lumină, la-ntoarcere,
scalpuri sîngerinde, multicolore,
voi purta la oblînc
spre adevărarea gloriei mele...

O, nu mă credeți, prieteni — vă mint.
Dar, știți și voi, se ivesc cîteodată pe lună
mari furtuni, mai ales primăvara,
valuri înalte stîrînd pe Marea Serenității.

Și iată deci cum,
luna privind-o într-o seară,
mi s-a părut că ridică sprinceană
și că-mi suride...
— De ce-mi zîmbești așa ? îi strigai mînios,
drept cine mă iei ?...
(mînios, firește, căci, voi știți, adesea,
asupra-ne năvălesc mari amăgiri).
— Sînt eu ! îmi răspunse un glas. Mi-ești drag !
Și nu era, nu era luna.

Lăsați, deci, iluziile să vină la mine.

Iunie, 1963

AR FI BINE SĂ UIȚI

*„Du-te acasă, prostule,
Nu-ți mai pierde nopțile...”
(Cîntec lăutăresc)*

Ar fi bine s-o uiți ! îi spuneam inimii,
uit-o, îți spun ! îi strigam furios,
așează lespezi înalte de liniște în urma ei,
uit-o !, suflînd încet, dă zbor păpădiei suave
pierzînd-o lin, înadîns, peste garduri străine...
— Ușor de zis ! mi-a răspuns, nicicînd
n-a fost dat nimănui a uita
focul în care piere arzînd.

— Uitați-o ! le strig ochilor, pentru Dumnezeu,
alungați-o din lacrimă și din lumină,

uitați-o, vă spun !

— Eram niște oratere stinse, mi-au spus, lumina
nu mai găsea drumul spre noi.

Ca niște afumate răni de glonț,

spre lume așteptam

sticloase întrebări incremenite. Doar ea, —

buzele ei, aburind ușor geamul subțire, uscat,

lumini reaprinse în ferestrele reci. Doar ea —

lumini fierbinți, în mijlocul cărora

tolănită, domnește.

Nu-ncerca, n-ai cum s-o alungi, orb vei rămîne —

alungă-ți ochii, lumina,

căci numai odată cu noi —

va pleca și ea de la tine.

— Uitați-o, uitați-o ! le strig speriat miinilor,

uitați-o, voi, ciudate vietăți electrice,

liniștilele mele unelte :

de-acum înainte, cuprindeți văzduhul în brațe,

hărăziți mîngîieri doar obrazului pufos

al poamelor, al pruncilor,

• doar întinderii albe a hîrtiei,

și rotunjiți-vă palmele în jurul mărului

și-al portocalei,

de-acum înainte, cuprindeți de mijloc

doar arborele din drum, tăcut și statornic.

— Uit-o și tu, îi strig singelui,

întoarce-te acasă, prostule, adună-ți apele

în matca lor veche și, cîntînd,

lasă unda să-ți joace în voie

pe prundurile multicolore ale vieții...

— Zadarnic, zadarnic ! îmi spune,

n-ai cum să-ntorci, nu mai poți alege

unda grăbită a riului

din vinățul val nestatornic al mării

în care s-a pierdut fără urmă...

— Uit-o ! îmi strig disperat mie însumi,
fugi, gonește, scapără-ți pașii
departe spre zare, încotro vezi cu ochii,
fugi, nu te mai uita-n urmă,
azvirle peste umăr pieptenele : .
dese păduri înalte s-or așterne
între tine și ea ;
fugi, azvirle oglinda : lacul întins,
cu nemărginirea-i de ape, va îneca
amintirea ei...

Fug, alerg... Zadarnic alerg, o, zadarnic :
oglindea umedă a lacului
cu ochii ei calzi, luminoși, mă privește,
iar șoapta pădurii adânci mă tot cheamă
cu glasul, cu vorbele ei,
și toți arborii, arborii dragi, spre mine întind,
o, arborii mereu spre mine întind
brațele ei.

Mai-Iunie, 1963

MADRIGAL RĂSTURNAT

Ai să te faci urită, fată tristă, fată de piatră.
Tot ce mi-ai dăruit sporește, urcă —
piere încet ce ți-am dat, așa cum seacă
bălțile neadânci uscate de vânt.
Mi-ai dat puțin — ți-am luat tot,
ochii mei te păstrează întreagă
și-n cana de lut a inimii mele
murmură singele tău.

Ai să te faci urită, fată tristă, fată de fum.
Tot ce era frumos, tot ce era de preț
pe piept am luat, pe frunte, comori uriașe —
ce-a mai rămas e aproape nimic
și mai puțin încă, ce-a mai rămas,
încet, încet, tot mie-mi rămîne,
căci string după tine harnic, avar, bob cu bob,
ca vrabia în urma sacului rupt.

Ai rămas puțină, fată tristă, creangă desfrunzită.
Ca un tilhar sălbatic te-am prădat ;
te-am jefuit de taine, de idoli,
de flori și de lacrimi,
iar fluturile tău viu, luminos și năstrușnic,
ți l-am furat, dezgropîndu-l din inima ta
și lăsîndu-te stinsă, deșartă,
ca o veștedă crisalidă pustie.

Ai să te faci urită, fată tristă, fată amară,
ca o grădină bătută de grindină.
Lacom, infrigurat, te-am spălat în apele mele,
te-am ales strecurîndu-te ca pe un nisip aurifer —
nimic n-am scăpat printre degete :
toată pulberea ta strălucitoare
e-n mine.

Chiar umbra ta, să n-o cauți zadarnic,
ți-am oprit-o pe zid, la plecare,
atunci cînd inima mea explodînd,
te-a spulberat.
Și iată mîinile mele, privește-le :
în palma lor a rămas încrustată
urma genunchilor tăi, așa cum rămîne
pe cojile nucii urma miezului dulce.

Săracă ai rămas, fată tristă, fată proastă,
în mine sînt toate comorile tale,
tot ce mi-ai dăruit urcă, sporește —
piere încet ce ți-am dat, așa cum seacă
bălțile neadînci uscate de vînturi...

Și-ți strig în fiecare noapte, răutăcios,
deschizînd fereastra spre luna ce scapătă,
îți strig mereu cu mîhnire adîncă și teamă ;
ai să te faci urită, ai să te faci puțină,
fată tristă, fată de gheață.

Ai să te faci urită, fată amară !...

Iunie, 1963

IUBIRE

Cineva hotărîse de mult
că oamenii au voie să moară...
Moarte frumoasă, nemuritoare, moarte bună,
moarte obscură, moarte grea, plină
de înțelesuri și întoarceri...

El muri tînăr. Încă tînăr. Era îndrăgostit.
Trupul i-a fost găsit împăcat, fierbinte,
adormit pe un mare zîmbet
Asupra lui s-au găsit
mai multe bilete de tramvai
de pe traseul 8 orizontal,

o scrisoare nescrisă, din care
s-a putut afla totul,
un certificat de stare sufletească
pe numele Clement Ion
și o batistă curată, umedă...

Inima i se oprise, mare,
după ce izbise zadarnic în gratiile
pieptului, încercînd să scape.
În ochii larg deschiși, lumină,
în locul vieții, imaginea Ei,
albastră,
căreia o rază de soare
ii adăuga șuvițe blonde.

1962 ; Octombrie, 1964

AL TREILEA SFERT

Întindeam miinile după fata cu ochii de strugure.
Trebuia să vină. Freamătul perdelei
îmi dăduse de veste, și întindeam miinile.
Ceasul din turn bătuse al treilea sfert —
trebuia să vină, altminteri
de ce s-ar fi agitat perdeaua, de ce
s-ar fi agitat miinile mele...

Aceasta se întîmplase alaltăieri,
dar timpul nu mai era de mult ireversibil,
și zilnic ceasul din turn bătea liniștit
al treilea sfert, și vîntul înfiora perdeaua

într-un fel anumit, pe care
numai eu continuam să-l înțeleg
cu ajutorul mâinilor întinse. Și numai eu
continuam s-o iubesc naiv și cast,
în treimea superioară...

Dar fata cu ochii de strugure nu mai venea.
Și, cu toate că anotimpul era decolorat
și suav, mi-aș fi suit frecvența pulsului
pînă la o mie de bătăi pe minut,
avînd grijă mereu să mă opresc
și să bat al treilea sfert,
cu puțin înainte de al patrulea.
Nu era însă destulă liniște pentru strigătul
pe care ar fi trebuit să i-l trimit
în întîmpinare. Și ea, sărmana,
rătăcea desigur prin tufișul des de îndoieli
de care eram împresurat.
Ah, era în toate o așteptare acută, ultimativă —
și ușa dulapului se deschisese singură,
fără zgomot, ca o filă de calendar,
și orice cocoș onest ar fi putut
să-mi cînte în prag de bună voie,
fără să mă mire cîtuși de puțin...

Dar fata cu ochii de strugure nu mai venea.
Și ceasul din turn bătea liniștit
al treilea sfert, și-mi rămînea această
bătaie a ceasului, ca o bucurie în sine,
obișnuită,
care trăia ca o umbră postumă
a unei ființe dragi, dispărută de mult.
Îmi rămînea această bătaie a ceasului
care făcea din mine un reflex pur, un fel
de „cîinele lui Pavlov“, deși mă împotriveam
din răsputeri, cu viclenie,

sfredelitoareii senzații
că ușa s-a deschis undeva în spatele meu
(nefiind nici o ușă acolo !)
și refuzam să mă uit, și-mi spuneam „pas-parol“,
așteptînd palma ei răcoroasă pe frunte...

Dar fata cu ochii de strugure nu mai venea.
Și freamătul perdelei trecea încet
în sufletul meu, brobonindu-l de valuri ușoare.
De ce nu vine ? mă-ntrebam nedumerit,
numai pentru că nu există ?
numai pentru că inima mea nu mai știe
să-noate în oceanul iubirii ?
„De ce nu vii ? intonam stupid,
cînd (pînă și) castanii înfloresc ?...“
Și numai eu continuam s-o aștept,
și numai eu continuam s-o iubesc,
inefabil și magic, pe cînd
ceasul din turn bătea din nou, liniștit,
al treilea sfert, cu puțin înainte de al patrulea.
Și fata cu ochii de strugure nu mai venea,
n-a mai venit și poate nu va mai veni...

August-Octombrie, 1964

DE DUPĂ LAMARTINE

„Cercetați, urmăriți, prindeți !“
dădusem dispoziții severe
să mi se-aducă fără întîrziere,
numaidecît,
fata ce mă iubea cîntînd, nu de mult,
ce mă iubeam permanent,

cu de la sine putere, și pentru care
crescusem cu aproape
doi centimetri, mîndru
și atît de tînăr, încît
toată lumea îmi spunea „bună ziua“
de două ori, pentru fiecare obraz
(„bună ziua“ și
„bună ziua“),
sau poate pentru două persoane
(„bună ziua“ căprui și „bună ziua“
albastru), zărind-o și pe ea
în ochii mei...

— Vino ! i-au spus, găsind-o
după lungi cercetări,
te cheamă Dumnealui,
te așteaptă
în prag, tînăr în permanență —
o să-ți ceară socoteală
pentru tot ce-ai risipit
din ceea ce
era al lui în exclusivitate...

• -
Și iat-o !

O priveam nedumerit.

Ciudat ! mi-am spus. Semăna
cu o veche strecurătoare de supă
așa cum am văzut odată într-un film
cu Chaplin.

— Ce mai faci ?...

— Al mare e-ntr-a IX-a ! zicea.

(Ce vorbe fără sens !)

Ascultam cu uimire
și parcă mi se făcea foame

și parcă mi-aș fi cumpărat
un covrig cu sare,
sau orice altă aureolă comestibilă,
ca să-mi aduc aminte
în mod violent,
cu stridentă,
de inelul subțire de logodnă,
brumat de întârziate candori,
ca să-mi pedepsesc sufletul,
brațul netrebnic, desprins
„atunci“
de pe talia ei tremurătoare —
o, brațul ticălos mi l-aș fi pedepsit
ca Mucius,
cu ură amară întinzându-l
în flacăra nimicitoare de dragoste
a sfintului aragaz obștesc,
odioasă caleașcă de nuntă...

Era o doamnă între două virste...
Ah, știu, sînt vinovat eu singur !
să fi strigat atunci,
să fi strigat,
așa cum mă-nvățase bunul poet :
„o vreme, curmă-ți zborul și tu,
prielnic ceas, oprește-te ! *...“ —
și timpul se oprea,
e-aproape sigur
și lucrurile n-ajungeau aici.
(O, Doamne,
lacul,

* Traducere utilitară după celebrele versuri : „*o vol suspende ton lac...*“ etc., din capodopera *Le lac (Lacul)* de Lamartine. (cf. Alphonse de Lamartine, „*Opere complete*“, tom. XLI, pag. 832).

➤ vremea !...)

Dar poate nu e ea ! — poate e numai
o stranie părere, o mătușă ?

Vezi bine, nu e ea —

adio, doamnă, naștere ușoară !

Noiembrie, 1964 ; Martie, 1966

VEȘNICUL JOC

pentru Luchr

Iar ai fugit, ca un foc de comoară,
flacăra iute, nestatornic rug de aramă.
Iar ai fugit — ostenit, sub grele cenuși,
te-ascult arzind depărtată mereu.

Iarăși și iarăși, sute de mâini întind
scormonind cerul — rotunjimi arzătoare
mîngii în treacăt, nevăzute astre, sfere tăcute,
niciodată atît de fierbinți și de fragede
ca sîinii tăi.

Iar ai fugit, sfărîmînd alba cătușă subțire
cu care necontenit te-alint și te-nlănțui.
Să nu te-ntorci. Nu poți să te-ntorci
înainte de vreme. Te voi pîndi :
sub mîinile mele sînt toate căile lumii —
vei trece iar, vîlvătaie rătăcitoare în juru-mi —

alt soare afară de mine nu ai —
și din nou cu mine vei arde clipa adincă,
și iarăși de mine te voi lega
pentru fierbinți veșnicii provizorii
cu-aceiași alb fir de abur subțire,
pe care mereu îl vei rupe
și fără de care
tu și lumea v-ați stinge...

Și iar vei fugi, ca un foc de comoară,
flacăra iute, vilvoare de-aramă,
iar vei fugi — ostenit, sub calde cenuși voi rămîne
să te-ascult arzînd depărtată mereu.

Aprilie, 1963

SINGUR-LUNĂ

Sufeream de alergia singurătății. Luna...
(Dar mereu năvălesc venerabile inerții
și gândurile mi le-apucă de gît, lăsîndu-mi
pe emoții curate, aproape neîncepute,
urme groase de labe literare.)
Aș fi vrut să mărturisesc sincer :
Sufeream... În fine, mai lipsea ceva
ca să fim doi. Mai ales seara,
cînd luna, plutind printre nori...
(O, mîzga livrescă, blestemata încremenire
a vorbelor tocite, îndobitocite în sensuri !...)
...atît de singur, uneori, de parcă
toți oamenii se-ndreptau spre mine
făcîndu-mă să simt că s-ar putea,
din cea mai simplă bucurie biologică,

să lăcrimez, ca la vederea
unor frunze, dimineața.

Acest sentiment simplu, uman,
aș fi vrut să-l mărturisesc cinstit,
în cuvinte puține, acest sentiment
de toamnă, de Toamnă. De toamnă ?...
(Ah, ticălos, nefericit lustragiu de cuvinte,
atelier de sorcove !... Hîrtia
e plină de gîngăanii strivite, vorbe
cu treizeci și două de picioare, inerții grase,
tîritoare, duhnind a cerneală stătută,
sinuoase moluște cotcodăcind duios
peste neîncepute emoții, printre gînduri
desfăcute în șisturi virgine...
La dracu ! Ei bine, nu sînt singur !
Ei bine, dacă vreți cu tot dinadinsul,
nu sufăr, nu e toamnă,
nu e nici lună — nu-î nimic... „toate trec,
durere sau noroc,
nimic nu ține viața-n loc“, pam-pam !...
Și mă numesc încă o dată Popescu, și pot
să declar, într-un elan nestăvilit,
punînd la timplă două dește :
„prin transcrieri succesive,
nu încape îndoială,
versul se-mbunătățește !“...)

O lacrimă. Stop. Totuși, toamnă.
Mai lipsea ceva ca să fim doi.

Noiembrie, 1964

VUIET DE BRAZI

O, sora mea tristetea, iasomia —
neauzite gemete string
în vuiet de brazi
sub fermecata lunii paloare...

Du-te ! i-am spus, pleacă, suflete,
mi-ai devenit strivitoare povară,
lasă-mă singur, limpede, mineral,
ori lasă-mă-n carne, pe brînci,
mărunt, pofcios, nesătul —
toate-mi sînt grele, adînci şi amare,
albe fişii de durere...
(O, Doamne, iubita
şi-a pierdut creionul dermatograf !...)

Din ceasul meu, plin
de rozătoare furnici, curge
un fin rîmeguş alb, sonor,
care-mi pudrează fără-ncetare
fruntea postumă... O, aş trăi
în dureri comparate, orgolios,
scuturînd peste mine
zăvoiul memoriei...

O, sora mea tristetea, iasomia —
cîţite de jale şi vuiet de brazi
şi vuiet de păsări amare, de tutun,
sub fermecata lunii paloare...
(O, Doamne, să nu uit, iubita
şi-a pierdut creionul dermatograf !...)

Martie, 1965 ; Februarie, 1966

ARGUMENTE ÎMI CURGEAU PE TIMPLĂ...

Ne salutăm așa : mai întâi așezam mina
pe obrazul ei, apoi o mutăm ușor
pe obrazul meu, aducînd între degete
un fir de răcoare. Prin asta,
temperaturile noastre deveneau egale,
apoi, din nou le făceam să difere
alergînd unul prin celălalt...
Treceam prin lungi coridoare de umbră,
prin grele urcușuri
și bucurii tulburi și galbene,
apoi ne-ntorceam
în căderi libere, amețitoare,
despovărați de timp și de trupuri,
tăcuți și albi...

Dar venea întotdeauna al treilea, nevăzut,
cu acte-n regulă,
posomorît și plin de drepturi,
și jocul frumos se sfîrșea
între-o drojdie grea, ce inunda inimile
împiedicîndu-le să scape... Eu
mă-nfășuram în tristete, ea căuta
lacrimi de ocazie, și stăpînul o lustruia
cu praf de curățat
ca pe o faianță igienică,
pînă o făcea nouă-nouă,
strălucitoare, apoi pleca,
mulțumit și fix ca un portret,
ducîndu-o de lanț
spre magazia legală...

Dar toți eram oameni, totuși,
și rămânînd singur,
îmi șiroiau pe tîmplă
furibunde argumente coplesitoare,
pe care le strigam în urma lui, peremptoriu,
dintr-o elementară datorie de conștiință
și de logică : „O, nu te supăra, nu te chinui,
nu e nimeni de vină, nu vezi ? —
decurgem toți
din niște mari iluzii necesare, absurde,
străvechi și primordiale, și așa mai departe :
sîntem cu toții victimele gravitației
și ale gravitației — tangajul planetei
ne răstoarnă adesea pe brînci... —
omule, nu te supăra, toate sînt trecătoare,
toate sînt fermecătoare, toate sînt
spermatozoare, și așa și pe dincolo,
c-o fi, c-o păți...”

Și rămînînd singur, îmi organizam
un mare miting, împărțind manifeste mulțimii
și scriind pe pereți uriașe lozinci violente
ale unei noi Internaționale a iubirii :
„Proprietari de neveste din toată lumea,
nu vă bateți femeile !” și : „Îți bați
nevasta — îți bați norocul !”
și mă gîndeam stăruitor
la un proiect radical
pentru secularizarea averilor sentimentale...

Și rămînînd singur, înfășurat în tristețe,
mă uitam sinucigaș pe fereastră —
cădeau ploi albe, limpezi, peste zăpezi,

stupide ploi, fără rost, peste zăpezi...
Și inima ei
bătea, desigur, mai departe, la fel,
și ochii ei ardeau la fel,
cu negre vâpăi, sub ferigile genelor —
independent de voința mea, departe de mine,
inima ei continua să bată,
ea continua să trăiască,
departe de mine, în lipsa privirii mele,
așa cum nu poate trăi
nici o frunză neprivită de soare...

Și acesta era cu adevărat
singurul lucru de neînțeles, monstruos —
o, acesta era într-adevăr
singurul lucru de neiertat,
care cerea pedeapsă, răzbunare :
„Va trebui să-i trag
o bătaie soră cu moartea“ — mă gindeam
liniștit („bătaia e ruptă din rai,
ori poate raiul e rupt din bătaie...“)
și mă gindeam liniștit, scriind distrat
cu degetul pe geamul aburit „te iubesc“.
„te iubesc“, mutînd apoi degetul, ușor, pe obraz
și aducînd un fir de răcoare, în timp ce
palmele îmi ardeau de senzația
genunchilor furați... O, firește, era
un lucru îngrozitor, de neînțeles,
de neiertat !...

1964 ; Martie, 1965 ; Februarie, 1966

TE AȘTEPT

Corneliei

Te aștept. Gîndurile stau agățate, umede
de amintirea ta, umede, pe funie,
într-o amiază inertă, fără nici o adiere...
Te aștept. Ceasul s-a oprit. Și doar inima
o aud măsurînd vremea, asurzitor,
drumul unic de la tine pînă la tine...

Te aștept. Am ars cuvintele mișcării,
totul în jur a rămas timp curat, împietrit —
nemișcat plutesc prin zăpezi nesfîrșite, păduri,
pe umăr cu pasărea-liră, pasărea așteptării...

Te aștept. La fereastră, țurțuri verzui
subțîindu-se, lăcrimează. Te aștept.
Cu inima strînsă, te aștept ascultînd
ape amare ce-mi lunecă tulburi
prin lăuntrice peșteri obscure. Încordat,
te aștept, puternice bătăi la ușa,
cu sufletul la gură, te aștept,
îngrozit și dulce, țin un tigru de coadă —
nedespărțit, purtînd sub braț, mereu,
genunchiul tău cald, arcuit,
așa cum mi l-ai lăsat
în ultima dimineată...

Te aștept. Liniștea s-a strîns
într-un nod uriaș, ezploziv — către el,
sfîrșind ușor, aleargă scînteia pe fir,
nevăzută, milimetru cu milimetru,

în tic-tac-ul asurzitor, culminant,
al inimii.

Te aştept, alergînd pe spirala de groază
a îndoielii. Te aştept. Totul
va sări în aer, pierînd,
şi nu-mi va mai rămîne nimic
în afară de lacrima ta-surîs,
în afară de ochii arzînd, negre lalele,
şi de geamătul tău sfîşiind
dimineţa clandestină de nuntă.

Ninge îndirjit, roiuri de viespi aţîţate,
ori ninge solemn, aproape abstract,
fără nici o legătură cu mine —
dar te aştept, te aştept, şi sus,
pe sufletul meu stîng, în turnuri,
flutură flamuri albastre.

Martie-Aprilie, 1965

ACT DE MULŢUMIRE

Aurorei

Mina mea, aceasta, întinsă, arătînd
direcţia şi dînd înţeles speranţei, primejdiei,
Ochii mei, aceştia, a căror culoare
se ia pe hîrtie, transformînd neîncetat
lumina în negru pe alb,
clorofila îndoielii,
Şi această inimă neprielnică,
Şi aceste ciulite scoici, de-a dreapta
şi de-a stînga tatălui,

în care se adună fără-nctare
megatone de urlet uman
ca într-o uzină de armament liniștit —
toate îți mulțumesc ție
în nobile vorbe-caramela
pentru cele două lacrimi inegale
lăsate pernei (lacrima stîngă
era mai mare) — strigătul tău de triumf
din clipa cînd, urcînd prin întunericul tău,
gîfîind pe o scară în formă de melc,
plin de pămînt fierbinte m-apropiam
cu mîinile-ntinse spre dungile frunții...
— Măruntule ! mi-am strigat cu silă,
stinge lumina, iată iubirea !...

Iunie, 1963 ; Februarie, 1966

DRAGOSTE COLIVIE

Te-ai așezat în fața mea, dragoste,
numai tu, mereu, în fața mea,
dragoste,
soarele mi l-ai luat, luna n-o mai văd,
nimeni nu-mi mai trece
prin luminile ochilor, dragoste,
crescînd tu mereu din tine însăți,
din zările mele pierdute, închise,
numai tu, oblon, dragoste, mereu
în fața mea, în drumul meu,
numai tu, început și sfîrșit, întuneric —
nici punte, nici fereastră, numai tu,
înlemnită stăpînă, zid, dragoste.

Inconjurat din toate părțile,
împresurat de tine, dragoste,
pînă unde bat cu privirea,
numai tu ești,
ghemuită asupra-ți, dragoste,
întruna te cercetezi cu lupa,
scormonind prin tine cu unghii lungi,
prin uscate încăperi foșnitoare,
în care nu mai locuiește nimeni
de mult, în afară de propria-ți umbră,
dragoste, umbră rece,
floare presată, dragoste.

O, mica ta dragoste, dragoste,
cu aripi de lemn, țepene, scurte,
lustruite podoabe zadarnice,
neînvățate să zboare, neînvățate
să mîngîie, dragoste, pe care mereu
mi le zbați, cu nebunească zarvă,
nestrăveziu, în fața ochilor,
dragoste, pleoapă de fier, dragoste
nimicitoare de dragoste.

Te-ai așezat în fața mea, dragoste,
și nu mai înfrunzesc, și florile
nu le mai ții, și lumină
nu mai am de unde să dau,
și mă iubești cu dinții strînși,
dragoste,
și mă sîruți cu ochii deschiși,
cu ochii în patru, dragoste,
și cu tine mi-e greu, și fără tine
nu pot, dragoste, dragoste oarbă,
dragoste înec...

Și mai dă-te un pic

la o parte din fața ochilor,
om frumos, nepriceputule,
ca să te pot vedea și văzindu-te,
să te iubesc din nou întâia oară,
dragoste...

Decembrie, 1965 ; Februarie, 1966

CÎNTEC DE NUCA VERDE

*„Dar Blanca-Doamna, crin în floare,
Ce îngina cu viers de zînă ?
Dar Bertha cu piciorul mare,
Alisa, Eremburga ?...”*

(Villon—Vulpescu)

Și foaie verde trei lămîi,
„rămii, o, nu pleca, rămii...” —
cîntam, cu zarea căpătii,
nepăsătoarelor statui —
eram școlar, erau dudu, —
eram un cal cu șaua-n spate,
cu semne de celebritate,
iubeam iubite adecvate
pe doi-trei poli și jumătate...

Și diridam și alelei,
negustorite oase,
fiți binecuvîntate-n trei
și răsplătite-n șase
voi, neuitatele femei,

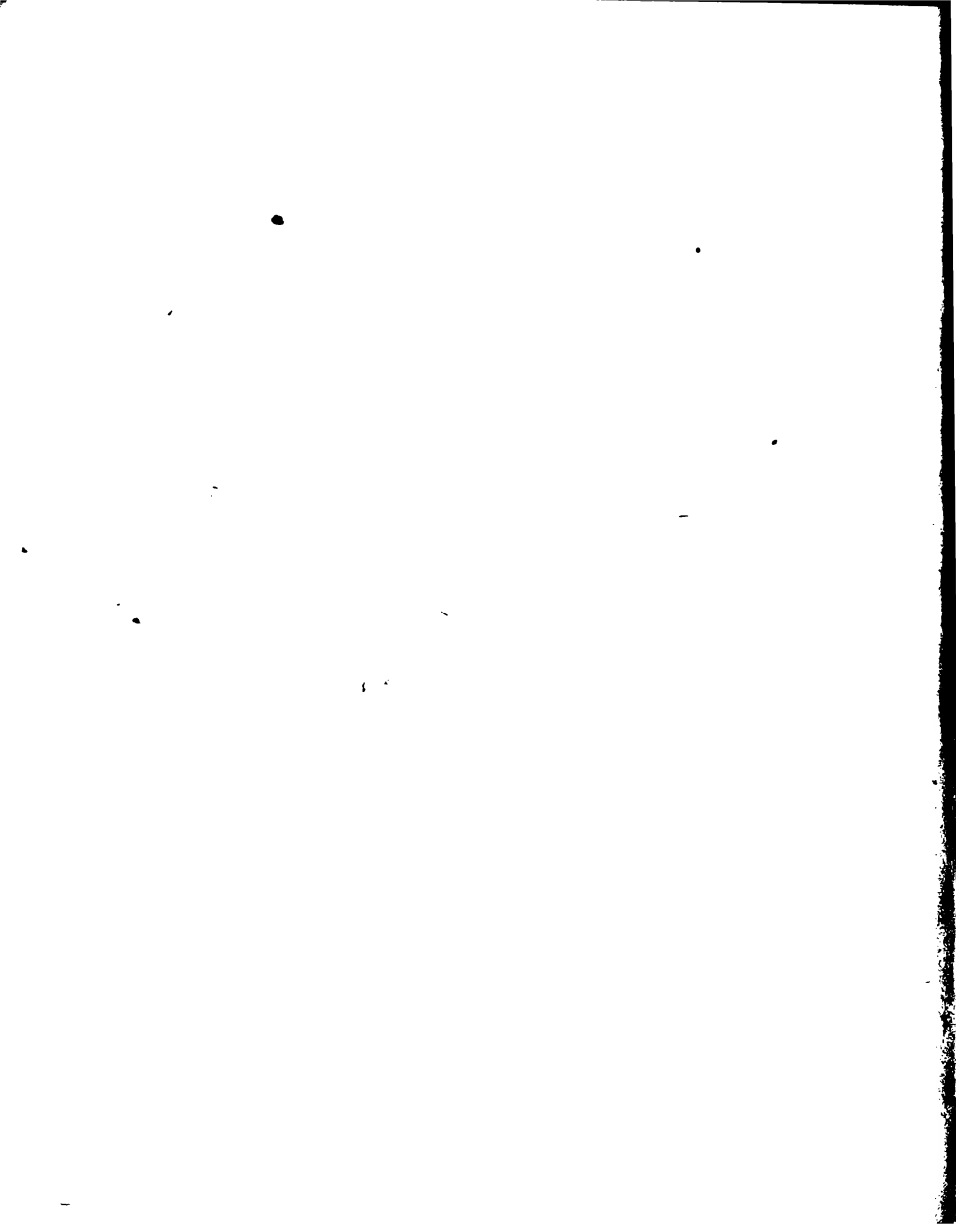
o, preafrumoasele femei
din ultimele clase !...

Și iarăși verde trei lămii,
iubire fragedă dintii —
era de Sfinta Filoftea
cînd mă-nvățați fapta-aceea -
ce-o face omul cu femeea,
căci vouă vă eram frumos
și de-a călare și pe jos,
o, fete vechi, cu pulpe groase,
nemijlocite și frumoase !...

Și foaie verde și-un pistil,
mirări de tînăr imbecil
cu ochii mari pe sub nombril —
plecam înalt și lat în spete
în triviale menuete,
cîntînd spre Maica Preacurvită :
O, du-ne iarăși în ispită
înfrigurata stalactită !...

Noiembrie, 1965 ; Martie, 1966

JURNAL DE CAMPANIE

INTERIORUL UMBREI

„Lucrurile sînt obositor de clare...”
(Dintr-un poem mai vechi)

Întoarce-te în nevăzut, acolo
cresc metamorifice adîncituri
pe crestele iluziei ucise
de două ori. Nici Hermes n-ar avea
despăgubiri mai dulci decît iuteala
cu care ne desprindem, dus și-ntors :
neprihănite nimburi sîngerînd
sub clopote de plumb,
sub prea-vîscoase umbre, sîngerînd,
întruna sîngerînd, în metamorifice
adîncituri, o, iscusite Hermes !

August, 1968

DAR NU E PREAMĂRIT...

Dar nu e preamărit cel ce se neagă
sieși ducînd mesaje licărînd,
mesaje de Alături și de-Acolo
și din ceea ce loc pătruns de har

nu recunoaște. Sieși ducînd prelunga
dezlegare
de adevăr, din sirmele nervoase
care-l străbat cu preistorică
și neporuncitoare lege. În Tetracleea,
perfida împulzire a norilor —
iubirea castă desfrunzind planete noi
cu patru roți, cu patru arbori, cu patru
reci neanturi pure,
în care muritorul lepădînd
tremurătoare cărnuri, oase,
rămîne nepătat veșmînt,
o pelerină limpede, o pelerină
din cele mai albastre.

Dar nu e preamărit cel ce se neagă...

August, 1968

GREUA POARTĂ DE OS

Crescuse osul frunții gros, opac,
o lespede de plumb, pe care viscoleau,
ca în ținutul Sphynkterland,
orori gazoase. Adică „spirit“ —
dacă nu ceri prea mult
de la un biet supus
al sfintului Aneroid-Logoditorul.

Se va topi în flăcări verzi ? Se va
încredința, în bubuit voios, persuasiv,

ciocanului didactic ?...
Ori, prăbușit sub propria-i îndestulare,
va năclăi în plumb
întreaga germinație a minții ? —
o baltă grea, o baltă luciferică
de plumb...

Noiembrie, 1968

STREAȘINĂ

Treceți ! ne zise Cel-din-Amănunt,
voi curge peste voi ca o spumoasă veste
și vă voi dăruî cîte-o trăsură
cu șase cai, și-n paranteze suple,
înalte, aproape transparente,
vă voi adăposti,
ca pe o scumpă taină volatilă...

O, treceți, treceți repede, neprețuiții mei
nepoți, nerude, nedușmani,
mai repede, vă rog, și nu uitați
că pururea vă-ndemn, cu tulburare,
din toată inima, în latinește,
să creșteți cît mai mari
și să zburdați în voie,
cu șase cai
și cît vedeți cu ochii,
în paranteze-nalte, de argint
și cît pe-aci de transparente.

Noiembrie, 1968

SCUTIRE

Mă uit prin gratii — unde e afară
și unde înăuntru ?
Cu cât mai grea e-acolo
mișcarea-n cerc în jurul unui blid
decît aici mișcarea blidului inversunat
în jurul frunții mele ?

Ia o țigară ! — dac-o rupi în două,
ai să fumezi și mîine.
Și orice rupi în două
îți mai ajunge pentru înc-o viață...

Întind o mînă prin zăbrele
spre ochii tăi tăcuți...
Tu să nu faci la fel. Păstrează-te
în chinul tău egal, odihnitor,
în care n-ai nevoie de batistă
nici pentru ochi, nici pentru tîmple...

Tu numai libertatea ai pierdut-o —
și nu pentru vecie.

Aprilie, 1967 ; August, 1971

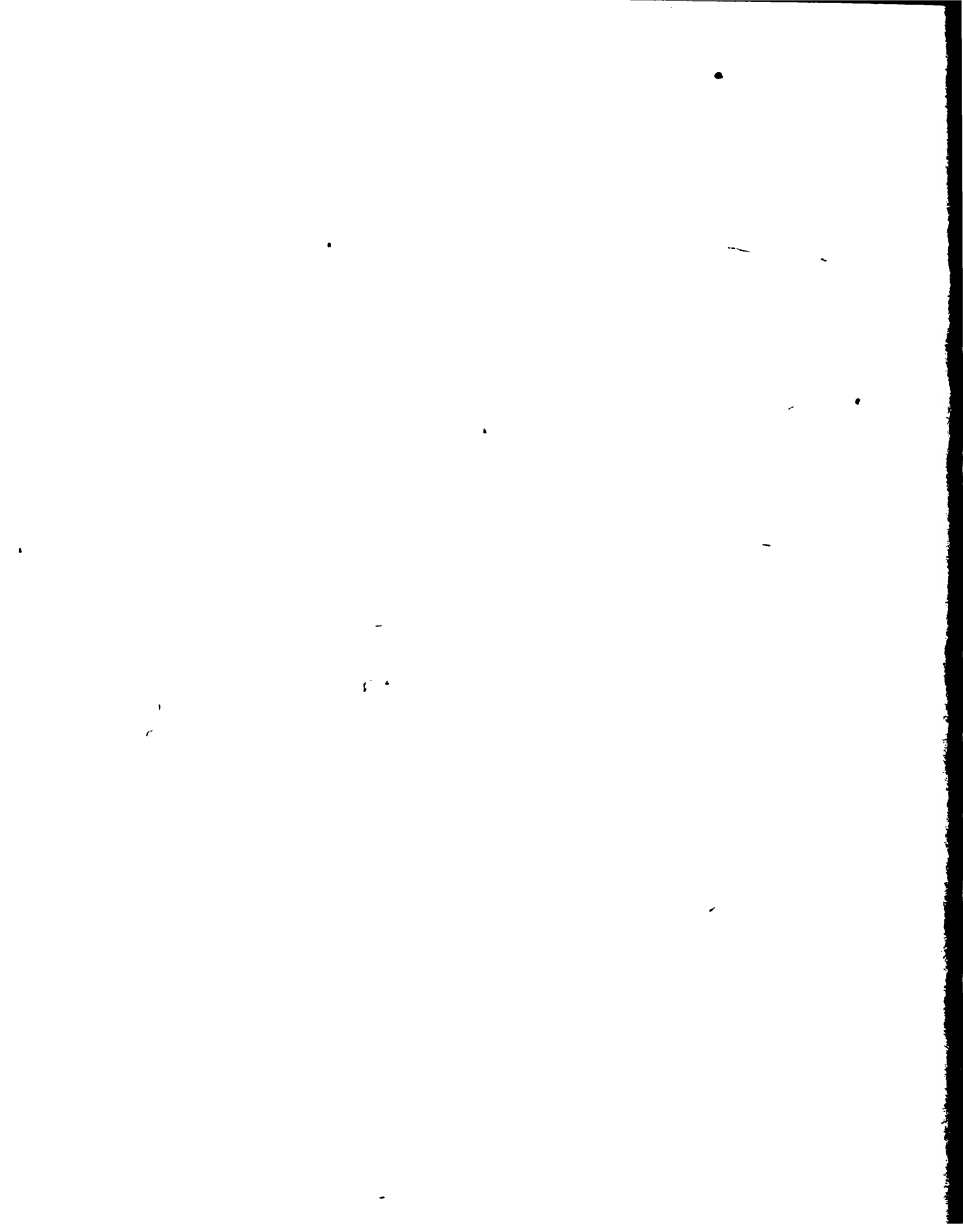
NELĂMURITE CHEMĂRI

Frumoșii mei brazi încărcăți
de albe înțelesuri umane,
măine va fi noapte.

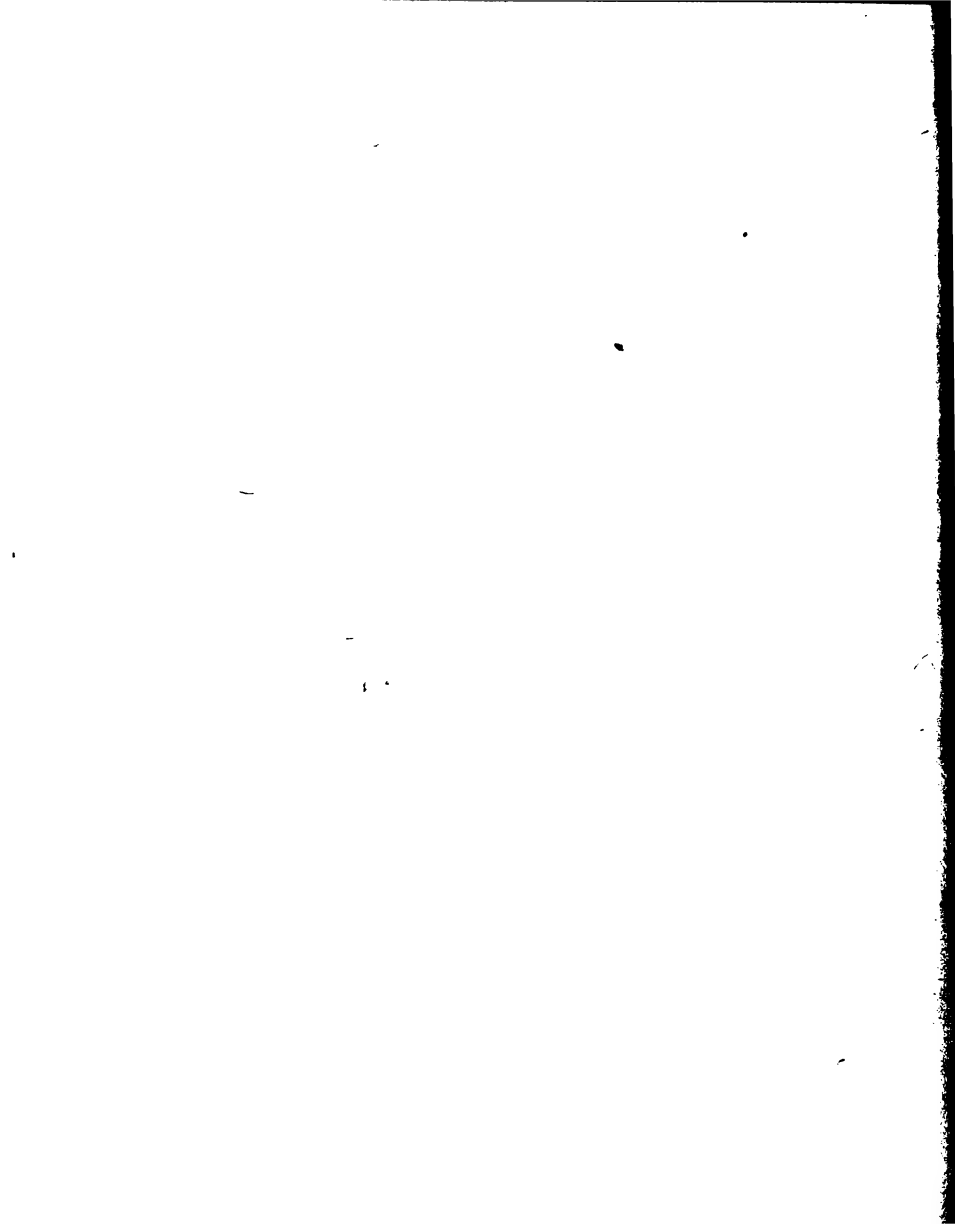
Năucitoare șoapte plutind
în jurul pământului, cu urme
de sînge și urme de speranță —
măine va fi noapte.

Nelămurite chemări,
haotice,
întoarse, pierdute... Măini.
Rotunjimi calde, spre inimă.
Noapți clare, dulce frunză
tîrzie...
Noapte.
Măine va fi noapte...

1966

ADDENDA

AMURG LITERAR

Așadar uite o floare rară :
tăcerea pătașă la apus.
Toate gândurile sînt prea sus,
ca într-un început de primăvară.

Și totuși tabloul e ieftin —
stridentă cromolitografie,
pe care o fixai — cine mai știe ? —
pe-un perete de scînduri cu-un spin...

Iată prețul neuitatului amurg :
amintirea clipelor stinse,
cînd, în patru zări necuprinse,
spre durere visele curg.

Un singur zvon : noapte ! —
i-au murit vremii semnele toate.
Și-n a zărilor moartă cetate
ți-aștepți dorințele să cadă coapte..

Octombrie, 1940

Dintr-un caiet de adolescență

CÂNTEC PENTRU PACE

Vezi, tată, înțelesul unui destin minor
pentru nădejdea păcii innămolite-n vis,
nu eu, poet nemernic, nu eu îl voi fi scris,
ci l-a pierdut tăcerea în nefirescu-i zbor.

Prieteni, ridic steagul, să mergem deci la luptă !
În fiecare noapte vă strig adînc și tare,
vă strig adînc și tremur și vă pîndesc în zare,
și mîna mi-e-nghetată și flamura e ruptă...

Vezi, tată, înțelesul unui destin hilar...
Nădejdea păcii, moartă, i-ascunsă într-o țeavă,
și glasul tău și mîna, de bună seamă bravă,
degeaba poartă steagul și cheamă în zadar !

Dar sorții pentru viața acestui prunc prea dalb,
ieșit din basm la luptă pentru-a cădea ucis,
nu eu, poet nemernic, nu eu îl voi fi scris
pe steagul rupt și veșted, odinioară alb...

Noiembrie, 1941

Dintr-un caiet de adolescență

AUSPICII

Totuși azi cerul e mai aproape —
sau crestele visurilor mai suse...
Să-mi număr clipele apuse,
sau să-mi trimit nădejtile pe ape ?...

Să caut un zadarnic adevăr
în vreun volum pecetluit de vreme,
să strig în patru vânturi anateme,
sau să-mi iau gândurile în răspăr ?...

Ploile soarelui sînt ceva sărbătoresc
pentru zilele care încep bine —
nu, ziua asta nu va fi pentru tine,
azi nu-ți voi spune „te iubesc“.

Astăzi voi săruta buzele primăverii,
voi mânca deopotrivă cireșe coapte...
Cînd va sosi bănuitoarea noapte,
voi fi un zbor în cumpăna durerii...

1939

Dintr-un caiet de adolescență

PRIMĂVARĂ SĂRACĂ

De la o vreme toate sînt de prisos,
chiar și gîndul că totul e bine —
nimeni nu mai întreabă : cine ?
ci „cum“ mai poate fi ceva frumos ?

De la o vreme toate sînt bune,
toate sînt rele sau toate sînt reci...
A murit pietonul pe care vrei să-l întreci
și tăcerile încep să răsune.

Vezi, regretul este ultimul călător
pe corabia cu catargele frînte,
de la o vreme, toate încep să cînte
tocmai cînd ai fi putut crede că mor...

O primăvară bătrînă e ceva găunos —
te gîndești la toamna care vine...
Nimeni nu mai întreabă : cine ?
ci : „cum“ mai poate fi ceva frumos ?

De la o vreme, toate sînt de prisos...

1939

Dintr-un caiet de adolescență

APRIL TARDIV

„A revenit April cu soare“...
O, soarele ăsta putrefact și cețos !
Din moartea vîntului s-a născut o boare,
o boare caldă și plină de miros.

Uite cireșul și-așteaptă singele-n batistă :
poamele lui — adolescenți tuberculoși,
totul desfide pacea tristă
pînă și fluturii proști și frumoși.

Ați văzut florile lui April,
care răsar ca niște întrebări ?
Cînd își înalță capul lor pervers și febril,
cad mii de fete moarte-n depărtări.

Și noaptea care moare-n fiecare zi,
ucisă din porunca vreunui zeu,
noaptea asta cu o sută de făclii,
care totuși înviază mereu.

Cheamă-ți razele, lună himeră,
totul moare dacă vrei tu,
cheamă-ți moartea, halucinantă parteneră,
April bătrînul n-o să spună nu...

1939

Dintr-un caiet de adolescență

PROBLEME

Pentru ce atît de gravi, domnii mei,
pentru ce așa palizi, supti ?...
Scriem toți versuri, toți visăm dragoste și femei
și ne coasem singuri nasturii rupți.

Pentru ce atît de triști și răvășiți,
pentru ce visul supremului foc de revolver ?
Toți avem simboluri și prieteni iubiți,
mocirla vieții și o scară la cer.

Asupra acestui gînd pentru care am fost bătut
voi avea dreptate întotdeauna :
pentru ce toată viața mut, mut
cînd arta e una singură, una ?...

Pentru cine gîndul rău și gîndul bun,
pentru ce atît de gravi, domnii mei ?...
Timpul este un genial nebun
ce numără într-una : un, doi... un, doi, trei...

Noiembrie, 1940
Aritmetică — 1941

ARITMETICĂ

Toate drumurile duc jos,
toate tăcerile costă :
și clipa asta așostă,
și visul penitent și frumos.

O zi și cu una fac două clipe,
cimitirul viselor crește ;
numai trecutul te ispitește
„cînd timpul bate grabnic din aripe...”

Toate drumurile duc jos,
cerul e tot departe, departe..
O viață face cît o carte
de conținut duios...

Mai, 1940
Aritmetică — 1941

PSIHOZĂ

Am văzut pe cer — încremenită — o stea
ca un balon, stricat, de sport.
Nefiresh, gîndul mi-a plecat undeva
la floarea din tîmpla unui om mort...

— Uite, am aicea sufletul meu (arăta pumnul),
nu rîzi, prietene ? — mi-a spus într-o seară.
În pumn avea un nasture obișnuit
pe care-l văd pe cer acum a mia oară.

N-am putut să asociez niciodată un nasture
cu un suflet, o minge sau o stea...
— Nu rîzi, prietene ? — mi-a hohotit în nas.
Și-am rîs, proteste, fără voia mea.

N-a scris decît un singur vers pe foaia albă,
un vers banal, stupid : „adio, draga mea“ —
deși a meditat un ceas întreg
de parcă numai pentru versul ăsta mai trăia.

— Sînt un om mort, prietene, nu rîzi ?
un om naiv și mort... Îl priveam fără glas.
A desfăcut pistolul din bătistă, ca dintr-o poleială,
l-a dus la frunte, s-a uitat la nasture și a tras...

N-am putut să asociez niciodată un nasture
cu un suflet, o minge sau o stea...
M-am uitat la nasture, la versul stupid,
și-am ris, prostește, fără voia mea.

Februarie, 1941

Libertatea de a trage cu pușca — 1946

COLUMB

Corăbier în larguri de ocean,
m-am avîntat în patru vînturi pe o navă ;
purtam în ochi și-n piept credința bravă
și navigam spre marea de Mărgean.

Corăbier în larguri de tristeți,
am explorat tăcerile din mine —
peste nădejdea morții anodine,
am numărat un veac de dimineți...

Și eu, pîndind în zare neașteptat mister,
și eu, duhnind a soare și a tabac de vers,
plecai cu noaptea-n cap în Univers,
eu singur — între rime, adîncuri și eter.

Corăbier în țarmuri depărtate,
purtam în piept și-n ochi credința bravă...
Cînd mă pierdui de pe ciudata-ți navă,
Columb, o, zeul viselor ratate ?...

Februarie, 1941

Libertatea de a trage cu pușca — 1946

BANALĂ

Astăzi, punînd mîna la ochi,
m-am gîndit că ești frumoasă, că te iubesc,
că aș vrea să fii întotdeauna a mea...
Și gîndul mi se părea cuminte și firesc.

Am plecat apoi cu tine prin viață —
desigur, totul e roz și plin ca în literatură
sau ca într-un refren de tango...
În clipa asta ți-am simțit buzele pe gură..

Cu toate că ești frumoasă,
deși faptul că te iubesc îmi apare evident,
cu toate că indefinitiv n-ai făcut decît să mă săruți,
nu știu de ce te urăsc în acest moment...

Iulie, 1941

Libertatea de a țrage cu pușca — 1946

POEM DE VILEGIATURĂ

Astăzi am să scriu pe coala nopții
un poem gîndit într-o altă viață.
Ca niciodată și ca întotdeauna
va fi vorba despre dragoste și despre dimineată.

Era o dimineată de August aceea,
și mă durea capul, simțeam undeva o rană
și aveam o insistentă senzație de minus...
Ce frumos începuseși, dragoste sărmană !

Îmi aduc aminte de dinții ei...

Erau galbeni și aveau ceva din perfecția unui știulete de
porumb.

Șoldurile erau vâgi
și sinul abia cît un bumb.

Era o dimineată de August aceea
cînd sărutările au devenit comune ca niște bani...
Ei, dar cît te poți iubi cu o fată
care e și țărăncă și n-are decît paisprezece ani !...

August, 1941

Libertatea de a trăge cu pușca — 1946

POEM NESERIOS

Ți-am spus într-o seară că te sărut pentru ultima dată.
(Părei pliotisită și nu știam dacă „celălalt“ nu sărută
mai bine.)

Te-am întrebat apoi dacă vrei să plec —
mi-ai spus net : da — și am plecat de lîngă tine.

Vezi, filozoful avea dreptate : lucrurile au sens prin noi...
— Grădina mi se părea atît de inutil verde !
Ființa mea proclama strident și universal :
totul se pierde !...

Apoi ți-am simțit capul pe pieptul meu într-o zi.
(Părul avea același miros agreabil și incert.)
M-am gîndit confuz la tot ce mă puteam gîndi,
dar nu vedeam pentru ce mi-ai fi spus : te iert !

Vezi, filozoful avea dreptate : lucrurile au sens prin noi.
Am aflat curînd de ce erai supărată :
(„Celălalt“, mai ales, mi se părea atît de puţin demn de
ură !)
Îţi spuseseam într-o seară că te sărut „pentru ultima
dată...”

Iulie, 1941

Libertatea de a trage cu puşca — 1946

MÎNA S-A OPRIT, ALBĂ...

La moartea lui Mihail Sadoveanu

O strună subţire a plesnit. Bătrînul
şi-a plecat fruntea grea
sprijinind-o de pagina albă, ce deveni
o lespede rece de marmoră.

Clipa

s-a desprins rotundă din vîrful condeiului
picurînd, cu geamăt adînc,
în marea prăpastie a timpului.

Mîna s-a oprit albă, ca o pasăre
lovită din zbor...
Mîna s-a oprit.
Sub ea, luciul mesei aburea încă.
Mîna s-a oprit —
părea mînuşa vremelnică,
din care abia-şi trăsese degetele
nemurirea.

Mina s-a oprit, albă,
inchizînd pînă sus
zarea,
adunînd în arcu ei larg
un iaz nesfîrşit,
în care văluresc
pînă dincolo de hotarele vremii
apele clare ale frumuseţii.

Mina s-a oprit, albă...
— Ai plecat, Nicoară ?
a şoptit cineva întrebînd.
Dar nu era o întrebare,
ci un foşnet de batistă
sau de pădure în toamnă...

Sus,
la Moldova,
sub muntele cel mare,
lacul tînăr creştea uşor,
turnînd şi el
prin pîlnia de piatră
lumină
în inima ţării...

Lîngă groapa umedă, prea mică,
un bătrîn înalt, osos, cu faţa arsă,
se uita liniştit.
Dar nimic nu vedea,
nu putea să vadă,
căci era alta lucrarea
ochilor lui albaştri, tineri :

lacrimile cădeau de-a dreptul
jos,
în iarba veștedă a toamnei,
nemaîștiind
făgașurile vechi, de piatră,
de-a lungul obrazilor,
iar omul părea să fi uitat și el de mult
gestul străvechi, cuvenit, de a le șterge...
Poate că ploua doar,
așa cum plouă,
liniștit,
îndelung,

toamna.

Dar eu auzeam susur de izvoare
pe stinci,
și-am înțeles că bătrînul,
muntele cel mare
de sus, din Moldova,
venise să-și petreacă
la întoarcerea în veșnicie
fratele geamăn.

...Și l-au coborît în lăcașul de veci —
toamna
i-l așternuse cu aur.

Întors la stîncile începutului,
bătrînul doarme.

În jurul lui,
în jurul amintirii, cresc brazi,
așa cum cresc întotdeauna
brazi
în jurul munților.

Cresc brazi.
Vor crește sute de ani, ori mii,
cît le e dat brazilor să crească.
Dar nu-i vor ajunge niciodată
la umăr.

Căci nu era o groapă aceea,
ci marea poartă
a nemuririi,
ce dă întotdeauna spre uriașul
tărîm de lumină,
unde arde ca soarele,
cît soarele,
sufletul țării...

Octombrie, 1961
Aventuri lirice — 1963

MACARALE LA MARGINEA ORAȘULUI

Se auzeau de mult, venind dinspre oraș
mai cu seamă după ce seara,
fugărită din centru
de exploziile biberoanelor fluorescente,
cobora cu un filfiit leneș peste grădini,
se auzeau prin aerul greu, uzat,
încărcat de nădușelile zilei,
bun-conducător de sunete, închipuiri și speranțe —
pregătit pentru visele nopții,
se auzeau venind dinspre oraș
ciudate zgomote surde, zvonuri seismice, adînci,
ce dădeau vești despre ieșirea orașului
din secolul 5...

Puțini s-au mirat auzindu-le,
mai ales copiii —
căci cine nu știe, la noi, cum sună
geamătul de plăcere
al celui ce se îndreaptă din șale,
ori icnitura de înversunată încordare
a celui ce-și smulge călcâiul din nămol ?...

Și zgomotele veneau crescînd,
apropiîndu-se,
apropiîndu-se din ce în ce mai mult
de simburele sensibil al lucrurilor...

Și totuși, în mahalaua noastră semi-rurală,
viața pare să curgă firesc,
în haine obișnuite, de lucru...
Și astăzi chiar,
în dimineața transparentă, de sticlă,
casele s-au deschis, ca întotdeauna,
odată cu florile din grădini,
iar oamenii, prin curți,
ca niște gingașe locomotive sub presiune,
leapădă aburii somnului, fumegînd
din prima țigare a zilei, tare ca un rachiu.

Apoi, sirena fabricii
fluieră „mattinata“ lui Leoncavallo
și oamenii pornesc în șuvoaie pe străzi
cu lădițe și cufere,
negre de zgură și uleiuri,
cu genți de piele atîrnate de gît,
cu coșuri și plase, cu ghiozdane și traiste —
parcă la un mare cules...

În urma lor, pe ferestrele deschise, abur viu,
răsufletul lor de noapte, păstrînd încă
taina caldă a singelui prin care a umblat,
iese din odăile somnoroase, pline de vise,
depunînd pe florile din grădină
mici broboane de rouă.

Bună dimineța ! spun cocoșii pe garduri.
Bună dimineța ! spun artarii tineri
de pe marginea străzii.
Bună dimineța ! spun tramvaiele
cu ochii roșii de nesomn.
Iar mica locomotivă bondoacă a uzinei
aleargă cu bucele negre desfăcute în vînt
aducînd în brațe primii saci cu praf de azbest
și primele țagle de fontă..

Odată cu soarele,
la tutungeria din colț
a răsărit și medalia albastră
a telefonului public.
(Aici, în amiezile înăbușitoare de august,
vin foșnind sfioase delegații de păpușoi
din necăjitele tarlale vecine, înghesuite între case,
vin și dau lungi tîrcoale,
stîngaci, țărănește,
înainte de a intra, în numele grădinilor arse,
să telefoneze la OX,
acolo unde se primesc reclamații și comenzi
pentru ploaie...)

Acum, însă, de-aici, de la tutungeria din colț,
se-aud venind,

din ce în ce mai puternice,
ciudatele zgomote înfundate,
zvonuri seismice, adânci, venind dinspre oraș,
de dincolo de marele pod de cale ferată.

Dar, în aceste ceasuri ale dimineții,
după ce oamenii au pornit să culeagă
roadele zilei,
strada rămîne în stăpînirea pruncilor,
gospodinele se învîrtesc prin ogrăzi,
în jurul plitelor încinse,
bătrînii pensionari bat cuiele zilnice
în scîndurile putrede ale gardurilor...
Iar plozii, care-ascultă ciuliți,
cu mirare,
ciudatele zgomote ce vin de dincolo de pod,
n-au cum să știe că,
odată cu ele,
prin marele nor alb de moloz,
vin macaralele...

Deodată, însă, ziua se arcuieste roșie,
ridicîndu-se deasupra orașului —
iar oamenii,
după ce-au încins-o pînă la roșu
în marile forje ale cetății,
o meșteresc îndelung,
bătînd-o mărunt cu ciocanele.
Apoi, isprăvind, o lasă încet din mîini
și pornind spre case,
o mai privesc o dată din prag,
mulțumiți de noua ei înfățișare...

Și ziua rămîne să se răcească încet,
înnegrindu-se,
ca o imensă roată de fier,
acoperindu-se ușor de apele ciudate,
de brumele cărunte ce rămîn pe urma
temperaturilor înalte...

Și iată ceasul cînd din nou învie
mahalaua mea semi-rurală
redobîndindu-și toate glasurile și miresmele :
oamenii se întorc de la muncă
și femeile ies la porți
aruncînd ochii în lungul străzii,
iar grădinile, cu mari bătai de aripi,
limpezesc aerul răcorindu-l,
astfel că ei, intrînd din șosea
pe ulițele lor curate, liniștite, pline de flori,
parcă pătrund sub bolțile pădurii...

Și ei vin liniștiți, fără grabă, spre case,
cotropiți de dulcea aromă a osteneții,
cu un mare zîmbet lăuntric,
cu ochii strălucitori, în care se mai zbat încă
flăcările marilor cuptoare ale orașului
și în care se pot ghici conturile încă fierbînti
ale noilor întruchipări de metal
lăsate pe bancuri, în ateliere...

Așa se întorc oamenii către case
aducînd în priviri și pe haine
miresmele aspre ale zilei,
urme de fum și ulei,
aducînd pe obraz apele ciudate ale dogorilor,
brumele cărunte ce rămîn pe urma
temperaturilor înalte...

Iar femeile, întâmpinându-i la porți,
îi privesc lung cu o nouă mirare,
mulțumite de înfățișarea lor, nouă în fiecare zi,
și le spun : „bună seara, Gheorghe !“ și uneori
îi sărută în preajma mustății țepoase
cănită de funingine și tutun,
și le spun : „bună seara, Gheorghe !“
și din vorba și privirile lor se vede limpede
că seara e într-adevăr bună...

Așa vin în fiecare zi oamenii de la muncă
și viața curge obișnuit, în haine de lucru
în mahalaua noastră cu multe grădini...
Dar astă-seară e ceva ciudat în ritmul străzii,
în vorba oamenilor, în privirile lor,
chiar în felul în care se-apropie de casele lor,
întorcînd capul din cînd în cînd
și ascuțînd auzul spre zgomotele ce vin
de dincolo de marele pod de cale ferată.

E ceva neobișnuit, desigur,
căci bătrîna nevastă a tinichigiului
și-a adunat de mult ratele de pe stradă
discutînd îndelung cu ele, drăgăstos,
și sfătuindu-le „să ouă mai cu inimă“,
e ceva neobișnuit, firește,
căci pînă și oacheșul ucenic-laminorist
a pornit în fine spre casă, obosit,
plin de praf și julturi,
ducînd de căpăstru bicicleta nouă-nouță
pe care se tot chinuiește s-o domesticească
de ieri,
de cînd a dat pe ea prima lui leafă.

Fără doar și poate e ceva neobișnuit,
căci retragerea ratelor e în mod riguros
ultimul eveniment din viața zilnică a străzii,
după care,
nimic nu mai poate împiedica noaptea
să pună stăpânire, pas cu pas,
pe cartier...

Dar astă-seară
oamenii au rămas în stradă
peste măsura firească, obișnuită, a lucrurilor,
au rămas adunându-se în mici grupuri
în jurul băncilor de la porți,
depănînd ușor vorbe domoale, de odihnă,
la lumina țigărilor,
deșertîndu-și sufletele pline de freamătul zilei
ca pe niște saci cu grîu rumen
și întorcînd din cînd în cînd capetele
spre zgomotele ce vin crescînd dinspre oraș,
ce vin apropiindu-se cu iuțeală
de miezul sensibil al lucrurilor...

Și, într-adevăr, cineva a spus deodată cu glas tare :
„vin macaralele !“ rupînd parcă o vrajă.
Căci zgomotele ciudate,
vibrînd adînc în trupul orașului,
se auzeau de mult venind
de dincolo de podul cel mare,
mai ales după ce seara
cobora filfiind leneș peste grădini —
dar oamenii nu s-au mirat niciodată,
păstrînd o cuviincioasă tăcere
dar ascunzînd de fapt sub ea,
ca pe o taină gingașă,
colțul unei nădejdi, făgăduiala unei minuni,

despre care nu e frumos să vorbești în gura mare,
pe care nu e bine s-o rostești, ca nu cumva
să-i imputănezi virtuțile, frumusețea,
puterea de a se împlini...

Dar acum, devreme ce vestea pătrunsese
pînă la miezul sensibil, arzător, al lucrurilor,
devreme ce taina aceasta a tuturor
fusesse rostită pe față —
și era timpul a fi rostită astfel,
fiecare așteptînd de la celălalt
s-o rostească mai întîi,
spre a adevăra o bănuială obștească
fiecare căutînd în ochii celuilalt încredințarea
că venise într-adevăr clipa
ca totul să fie dat pe față —
acum că lucrurile ieșiseră din coaja lor,
din coaja cuvîntului *acolo*,
și începeau să facă parte
din deplinul vieții lor,
al străzii —
acum, în vorbele domoale, de odihnă,
depănate pe lîngă porți,
vorbe ce în chip firesc se învîrteau
în jurul zilei apuse, adăugîndu-se
ca proaspete amintiri,
în marele cufăr al memoriei —
acum,
printre ele,
au apărut și cuvinte de dimineată,
care se spun de obicei
cînd pleacă omul la drum,
la lucru,
în zori,
cu gîndul la ce va fi, la ce va face...

Asemenea vorbe spun ei și acum,
în această neobișnuită seară,
și vorbele se adună în gânduri întregi,
în imagini,
ce flutură prin fața porților
ca niște mari flamuri albastre...

Vin macaralele ! spun pe rînd oamenii,
ca într-un joc de o mare frumusețe și voluptate
și-și plimbă privirile cu uimire
pe gardurile bătrîne și putrede din jur,
pe zidurile leproase, de paianță,
pe acoperișurile peticite, de carton...

Vin macaralele ! spun ei, și se vede ușor
că-n această veste e amestecată
și bucuria revederii
unor vechi cunoștințe dragi.
Vin macaralele ! spun
privindu-și palmele fără voie
și zîbind ușor cu suavă plăcere șireată,
căci ei zăresc desigur, acolo, în albia lor,
ceasul rodnic în care,
din marile forje ale cetății,
și-au ridicat grumazul roșu, fierbinte,
dibacele girafe de oțel, ce vin acum
spre ei
de dincolo de marele pod al căii ferate...

Vin macaralele ! spun,
apoi, într-un tîrziu, despărțindu-se greu,
luîndu-și femeile de după umeri,
deși își spun „noapte bună“,

ei își lasă unii altora câte-o mină
de astfel de vorbe neîncepute, de dimineată,
și intră în casele lor aplecându-se,
căci gândurile pe care le poartă cu ei acum
sînt făcute pentru uși mai mari
și pentru case mult mai înalte...

În urma lor,
strada rămîne pustie, liniștită.
Doar marele cîntec amețitor al grădinilor
se mai aude, în clipa cînd,
deodată,
în virful lujerilor de beton, explodînd
se desfac florile electrice ale străzii :
dintr-un salcîm înalt, cu un pămătuf la vîrf,
speriată, sare noaptea stîngace, în patru labe,
întinzîndu-se cît e de lungă în mijlocul străzii
și scăpînd din sîn marele ei clondir cu cloroform.
Pălăria albastră de catifea i-a sărit din cap
și s-a dus de-a dura
tocmai în rîpele de la carieră, pe marginea girlei,
învelind somnul plin de spăime
al unui pui de iepure...
Aerul încins al zilei
se strecoară ușor pe lîngă garduri
ducîndu-se să doarmă
pe obrazul lacului din apropiere.
În locul lui, curge de la mari înălțimi
un aer cu miros de piatră ori de stele,
ce pătrunde pe gîtlej
ca o băutură.

E ora cînd,
prin fluxul lin, mîngîietor, al aerului,
pe circuitele schimburilor dintre pămînt și cer,

încep să apară, pătrunzînd prin case,
visele —

căci umbrele oamenilor nu dorm noaptea,
ci zburdă libere, de capul lor, continuînd,
în locul oamenilor,
treburile din timpul zilei...

E timpul să ies — îmi zic
urmărind preparativele nopții, totul e gata !
și deschizînd poarta, îmi scot afară urechile
bucuros de vechea mea cîndășie cu noaptea,
bucuros la gîndul
colosalelor lovituri la drumul mare,
la gîndul marilor jafuri lirice recidiviste,
pe care le pun la cale sub ocrotirea ei...

Mă uit în dreapta și-n stînga, în lungul străzii,
cu prudența firească a meseriilor de noapte.
Nu e nimeni.

Rondul meu poate să-nceapă nestingherit.
Pornesc încet, în sus, spre șosea,
și arțarii mă salută în șoaptă
agitînd palmele lor fine, străvezii,
iar bolta albastră-neagră mă primește
ca sub un clopot tăcut.

Peste frunzișul pomilor trec
stele, sateliți...

Dar, nu știu cum,

deodată,

plimbarea mea

cade sub stăpînirea cetății.

Pasul nu mă mai ascultă,

mînat de o poruncitoare nerăbdare,

și grăbește spre șosea, tulburîndu-mi

contemplativele treburi obișnuite de noapte

și transformîndu-mi plimbarea, treptat,

într-o alergare înfrigurată.

Cine mă cheamă ? întreb, cuprins de bănuieii.
Dar pașii mă poartă grabnici, hotărâți,
și-n sunetul lor pe pietre
se-amestecă, deodată, crescînd,
umflînd presimțirile pînă la revelație,
ciudatele zgomote surde, zvonuri seismice adînci,
ce vin dinspre oraș, de dincolo de calea ferată.

Vin macaralele ! mi-aruncă deodată în față
șoseaua
întinzînd două degete lungi de lumină
către marele pod.
Și-n glasul ei gros, înecat de praf,
orchestrat cu stridentă
pe claxoane și frîne, pe motoare grăbite
și frinturi de strigăte de lucru,
se simte o tensiune ajunsă la culme.
Vin macaralele !
Pe vadul șoselei, zgomotul lor înaintează
puternic, direct, ca pe un nerv central,
și oamenii îl primesc în piept
ca pe un vînt proaspăt,
ca pe un ghiont prietenesc...

Îi văd și acum, ca în fiecare seară,
pe băncile de la porți, așteptînd noaptea
ce-ntotdeauna vine mai tîrziu aici,
în viul șoselei.
În fiecare seară, ei stau aici pe bănci
aminînd somnul,
cu ochii pierduți în depărtare,
spre capătul liniei de tramvai, urmărind
marile pupile luminoase
ce sclipind se învîrt și se-ntorc
ca într-o mișcare de horă.
În fiecare seară,

ei privesc, așteptînd cu emoție,
ca într-o visătoare joacă de copii
așteptînd clipa
cînd tramvaiul va uita să întoarcă
și va porni înainte, mai departe,
prin fața caselor lor...
Apoi oamenii intră în curți
și-n urma lor plutește îndelung o vorbă,
în care sună o adîncă bănuială
sau o urare :
„la primăvară, poate la primăvară !...”

Dar astă seară ochii lor
nu se mai joacă de-a tramvaiul,
ci aleargă mult mai departe, dincolo de pod,
de unde se-aud venind macaralele.
Căci acum nu mai poate fi nici o îndoială :
chiar înainte ca glasul lor cu zimți să se audă,
ele *se vād* venind...

Cu pași mari,
cu brațele larg deschise,
grăbite,
ca niște mari arbori de oțel,
vin macaralele !
În virful lor strălucesc podoabe electrice,
amestecîndu-se într-o singură lumină
ce scaldă orizontul, alergînd departe,
deschizînd drum pașilor de oțel care-o poartă.

Vin, legănînd ușor gîturile prelungi,
pășesc greoi, apăsător,
ridicînd sub pași uriașe trîmbe de pulbere
ca sub o mătură aspră, gospodărească, de nuiiele,
ce scutură ograda
lepădînd vînturilor necurățeniile.

Vin înalte, masive, punînd în mişcare în jur
o mare vibraţie de putere,
împingînd înaintea lor, prin negura de moloz,
ca prin norii de fum ai unui cîmp de luptă,
pîlcuri risipite de magherniţe şi bordeie,
ziduri putrede, rupte,
ca nişte resturi în zdrenţe
ale unei armate înfrînte...
Vin, puternice, şi-n spatele lor,
cînd palele vîntului împrăştie norii de praf,
se văd alergînd înaintea
umerii roşii, înalţi, ai noilor clădiri...

Mă-ntorc încet, spre casă, tulburat,
ameţit de tăria imaginilor ce flutură
în zarea şoselei,
şi strada mea liniştită, curată,
mă primeşte
ca sub bolţile unei păduri
încuviinţîndu-mi, parcă,
contemplativele treburi obişnuite de noapte.

Dar e numai o părere.
Căci la ora aceasta,
prin fluxul lin, mîngietor, al aerului,
pe circuitele schimburilor dintre pămînt şi cer,
încep să învie şoaptele vagi ale străzii,
vorbele somnoroase, plutind prin unghere,
rămase prin frunzişul pomilor, vorbe răzleţe
ori prinse în scînteia unui gînd întreg,
scame de gînduri, ori vorbe nerostite,
deşi ajunse, poate, pe vîrful limbii —
ies din curţi, se desprind uşor
de pe zidurile bătrîne,

ca niște grăunțe de tencuială,
plutesc din nou agitate, încrucișând
căile iuți, laborioase, ale viselor,
ce intră și ies pe ferestre,
iscind un freamăt neobișnuit...

Oamenii dorm. Pe ferestre fluieră ușor
răsufletul lor de noapte,
abur viu, păstrind încă
taină caldă a singelui prin care a umblat...
Dar eu mă aflu aici,
în vacarmul neauzit al străzii,
în mijlocul acestui cosmos cald, intim,
mă aflu aici
ca o ascuțită antenă complice,
ca un părtaș adinc
la vasta uneltire creatoare,
ce cutreeră
gîndurile și somnul oamenilor și-al lucrurilor,
cî curge clipocind pe marele vad al străzii,
venind dinspre oraș,
de dincolo de marele pod al căii ferate...

„Vin macaralele !“ — aud glasuri
alcătuindu-se limpezi
din fîșnete și șoapte difuze, ridicîndu-se,
umflîndu-se pînă la strigăt —
și-n vraja copleșitoare a emoției,
mi se pare că văd strada însăși
ridicîndu-și grumazul subțire
pe deasupra grădinilor, după colțul șoselei,
și privind în depărtare, dincolo de marele pod...

„Vin macaralele !“ — șoptesc peste ulucile știrbe
capetele rotunde, despletite,
ale unui pîlc de floarea soarelui,
și-n ochii lor mari,
uimirea
oglindește înaltele tulpini de metal —
cine știe ce rubedenii vegetale
cu coroana de flăcări —
ce vin scormonind pămîntul cu rădăcinile.

Și glasuri se ridică de pretutindeni,
înmulțindu-se, întretăindu-se, alcătuiind împreună
o chemare adîncă,
un mare cîntec de întîmpinare,
ce crește, umflîndu-se pînă la revelație :

Veniți ! spun ulițele din jur —
vrem să intrăm în oraș.
Veniți ! spun chirpiciul și paianta,
vrem să ne-ntoarcem la rădăcinile pomilor.
Veniți ! spun copiii în vis,
ne-a rămas mică școala,
stăm înghesuiți ca-ntr-un ghiozdan
și petecul de noapte din peretele clasei,
pe care ne scriem cu cretă lecțiile,
nu ne mai ajunge,
și literele noastre o apucă mereu în sus
spre marea tablă încăpătoare a cerului...
Veniți ! spun porumbii, agitînd săbiile uscate,
vrem să ieșim afară la cîmp,
spre malurile apelor...
Veniți ! spun oamenii întinzînd mîinile
prin apele calde ale somnului,

aduceți-ne zidurile noi, înalte, ale orașului,
vrem să ne suim gândurile și sufletele
mai sus...

Noaptea se arcuiește albastră deasupra orașului
ridicînd sus, tot mai sus, clopotul ei străveziu
și lăsînd să se vadă,
întreg,
marele piersic înflorit al cerului...
Peste frunzișul pomilor,
trec stele, sateliți —
dar noaptea e toată sub stăpînirea cetății —
căci pe marile fluvii nevăzute ale văzduhului
se-aud venînd, apropiindu-se
mîinate de puternice motoare umane,
ciudate zgomote, zvonuri seismice adînci,
ce dau vești de ieșirea orașului
din secolul 5...

Înalte, masive, punînd în mișcare în jur
o mare vibrație de forță,
de dincolo de marele pod al căii ferate,
vin macaralele !...
Vin, legănînd greoi grumazul prelung
și-n urma lor stîrnesc
înalte flăcări de cărămidă proaspătă...
Vin, cu pași mari,
cu brațele larg deschise,
și oamenii le așteaptă, în vis,
întinzînd mîinile
prin apele calde ale somnului...

Februarie-Aprilie, 1961
Aventuri lirice — 1963

ORAȚIE LA O MOARĂ DE LUMINĂ

Constructorilor de la Bicz

Viu într-un suflet, alergînd
cu pasul gigantic
al stîlpilor de înaltă tensiune,
la întrecere cu vîntul sprinten al Răsăritului,
la întrecere cu umbra nemuritoare
a ostașului de la Maraton,
viu, alergînd într-un suflet prin noapte,
și sub pașii mei
scrișnesc
cioburile beznelor milenare,
scapără undele somnoroase ale apelor,
dau colț înainte de vreme
grăunțele ascunse în brazdă...

Viu alergînd prin noapte,
prelungind
în pașii mei patetici, fulgerători,
pașii de-acum o mie de ani
ai celor ce fugăreau marele zimbbru al începutului,
viu alergînd,
gifiind,
și vă spun, odată cu sufletul :
ați învins ! —
la Bicz au pornit turbinele,
și-n cupele străvezii de sub tavane
gilgiie înspumat cotnarul electric...

...Și vă spun
marea veste strălucitoare

prelungind în bătaia inimii mele
zvonul rotund, uriaș,
al inimii electrice de la Bicoz,
prelungind marele fluviu aerian al kilovaților
în suflul vijelios
al strigătului meu de biruință
ce aleargă, aleargă prin noapte
fugărind marele bivol al întunericului
și stingînd în depărtările țării
o sută de mii de opaițe...

Așadar, fiți gata,
racordați-vă inimile la noul,
uriașul izvor de putere al țării.
aprindeți toate luminile,
porniți toate motoarele,
stîrniți trenurile albastre-argintii,
trenurile iuți, nefumegoase, ale viitorului !..

Iar seara,
mîine seară tîrziu,
după ce vă veți duce pruncii la culcare.
după ce veți desface larg brațele,
ca în fiecare seară,
în fața ferestrei deschise,
în fața amurgului,
învîrțiți butonul electric, al ceasurilor de veghe.
al ceasurilor de muncă sau de reverie,
și uitați-vă lung
la cupa fragilă de sub tavan.
cînd izbucnește în ea înspumat
fluidul de aur,
uitați-vă bine la scama arzîndă, strălucitoare,
la nervul subțire, incandescent,

uitați-vă bine, cu ochii larg deschiși,
cu inima larg deschisă,
și veți vedea
cum vă trece prin lampă
ața albastră a Bistriței,
cum se desface din mica sferă de foiță aurie
șerpuind prin colțurile odăii,
înflorind spumele albe al perdelelor,
aprinzând literele ziarului de pe masă ---
veți vedea cum se deșiră prelung, luminos,
în odaie,
ața albastră a Bistriței...

Uitați-vă bine
și veți simți cum tresar
izbiți de proaspăta boare electrică,
sub umeda respirație a luminii,
copacii defuncți din odaie,
brazii ușilor și ferestrelor, stejarul
și fagii dulapului
și-ai mesei și-ai scaunelor,
teiul casetei cu scrisori ---
salutînd cu foșnetul lor neauzit
amintirea adîncă a pădurii,
gîrla de aur a luminii de munte,
vrăjita metempsihoză a apelor...

Uitați-vă bine și veți auzi
hergheliile albe, diafane, galopînd prin odaie,
și veți zări prin ele, departe,
la marginea închipuirii,
prin foșnetul nevăzut al odăii-păduri.
prin scama arzîndă
din țipla de aur a lămpii,

albe minuni moldovenesti,
înflorind pe umărul muntelui
la Stejaru...

Veți vedea namila întunericului,
căruntul bour al inerției —
îndelung fugărit prin noaptea istoriei
de cei mai buni vînători ai acestor meleaguri —
îl veți vedea în fine răpus,
împietrit pe brînci
în albia Bistriței,
stăvilind apele pentru a dezrobi timpul,
oamenii,
lumina,
ridicînd pe spinarea-i enormă,
pe albele-i oase de stîncă,
nesfîrșitul,
albastrul Bosfor al Bicăzului...

*

Peste o sută de ani,
voi,
strănepoți din veacul de aur,
cînd veți închide gura tunelului, oprind apele,
pentru a curăța marele alambic subpămîntean
de mîlul apelor,
de scoicile timpului,
cînd îl veți curăți cu grijă, pentru încă o sută de ani,
aburindu-l cu răsufllarea,
ca pe o sticlă de lampă,
și ștergindu-l cu imensa voastră batistă azurie,
veți auzi, desigur,
restituite de porii magnetici nevăzuți
ai betonului,
frînturi din marea ceremonie,

din crîncena bătălie cu stîncă,
veți auzi ecouri
ale strigătului de luptă
ce-a răsunat cu un veac în urmă
cutremurînd bolțile nestatornice, amenințătoare,
ale muntelui...
Și voi veți ști,
urechile voastre fine vor recunoaște
acest strigăt minios și rudimentar
pe care-l intonau
mii de piepturi inversunate
prăvălind
cu puterea lor năpraznică, supraomenească,
prăvălind cu sudoare și sînge,
stînci sălbatice, dure,
maluri pietroase de întuneric,
cutremurînd
bătrînele dedesubturi neumbrate ale muntelui,
pînă în tîmpla căruntă a Ceahlăului,
împăratul munților,
pînă în tîmpla căruntă a timpului,
împăratul detronat al inerției...

Acesta a fost asprul cîntec de leagăn
al tinereții noastre,
cîntecul de leagăn al viselor
noastre exaltate...
Cu el în frunte,
cu acest cîntec de patimă și putere,
cu acest cîntec-flamură,
au trecut oamenii veacului meu —
înaintea apelor —
prin toracele nepătruns al muntelui,
cu el în frunte,

au cutreierat dealurile —
înaintea stîlpilor cu plete de aramă,
dezgropînd
fabuloasele averi milenare ale apelor,
adunînd
freamătul dulce al văzduhului moldovean,
limpezimea luminişurilor,
argintul cupolelor înalte ale Ceahlăului,
poleiul selenar al lacurilor eminesciene,
pătimaşa înflăcărare a Luceafărului,
într-un sîmbure aspru, de foc —
stea nouă pe cerul Moldovei...

Pe-aici au trecut,
mii şi mii.
oamenii veacului meu — căutătorii luminii,
şi fiecă piatră e arsă,
zdrobită,
măcinată

şi mai tare-mpietrită
în trupul barajului şi-al tunelului,
sub mîinile lor arzînd de patimă şi putere,
şi fiecă colţ al stîncii,
şi fiecare lacrimă a apei
păstrează urma nepieritoare
demiurgică,
a trecerii lor înflăcărate,
a sudorii şi sîngelui
acestor făclieri ai veacului meu...

...De aceea viu, alergînd într-un suflet,
în numele lor viu, alergînd,
să v-aduc marea veste strălucitoare,

să vă spun : ascultați !
ascultați uriașele mori ce macină apa
bubuind
în subteranele palatului de la Stejaru,
ascultați bubuitul marilor mori de oțel,
în care se-mbină
glasul puterii
și vârtejul de foc al luminii,
ascultați-l seara,
cînd vă adunați pe lîngă case,
cînd frumosul vostru oraș atîpește,
în tăcerea nopții,
după ce v-ați dus pruncii la culcare,
cînd, învîrtind butoanele,
decupați din noapte
mari dreptunghiuri de aur și argint,
mari dreptunghiuri de cer moldovenesc,
dincolo de care lucrează sau deapănă liniștea,
mîinile, frunțile,
dincolo de care mîngiie creștete bălaie,
ori deapănă vise,
ochii, mîinile, frunțile,
și tot atunci,
dezbrăcați de tulburările zilei,
trăgînd liniștit la o parte
spumele albe ale perdelelor,
uitați-vă spre răsărit,
în sus,
departe,
și veți vedea ridicîndu-se ușor, învăpăiat,
deasupra pămîntului,
soarele nopții,
soarele electric al Moldovei
cel mai tînăr și mai drag
din marea albă de aștri ai patriei...

Mutați-vă apoi ușor privirile,
cu sufletul vălurind
sub brizele bucuriei
spre mica sferă de aur de sub tavan,
și veți vedea
în freamătul scamei arzînde,
nu numai ața albastră a Bistriței,
ci însăși vibrația umană a muncii,
veți vedea arzînd în lămpile voastre
mari inimi omenеști
și veți simți în jurul tîmplei,
cald,
învăluitor,
sufletul arzător al patriei...

★

Tocmai de aceea viu
alergînd într-un suflet prin noapte,
la întrecere cu vîntul sprinten al răsăritului
la întrecere cu pasul gigantic
al stîlpilor cu plete de aramă,
la întrecere cu umbra nemuritoare
a ostașului de la Maraton,
tocmai de aceea viu alergînd,
gîfiind,
cu sufletul vălurind de bucurie,
viu să vă spun, odată cu sufletul,
vouă,
celor de față
și celor de mîne :
ați învins ! —
la Bicăz au pornit turbinele
și-n cupele străvezii de sub tavane
gilgie inșumat Cotnarul electric...

Octombrie, 1960
Aventuri lirice — 1963

TREPTELE IERTĂRII

Greșim în fel și chip, e omeneste —
doar cine nu trăiește
nu greșeste...

(Așa-mi spunea, cu vorbe nu prea noi,
amicul meu cu suflet de cristal.)

Cînd ești între ai tăi,
să ierți, e cu puțință, orice lucru —
nu e păcat, greșeală, neajuns,
iertare să nu merite cumva...
Cînd ești între ai tăi, de bună seamă —
dușmanului, nimica să nu-i ierți !...

O, suflet de cristal, îi răspunsei,
e cu puțință, deci, să ierți orice —
dar ce e cu puțință, te întreb ?...

Și-așa, purtat de el, pornirăm,
urcînd și coborînd,
pe niște-nchipuite trepte,
pe scara-nchipuită a-ndurării.

— Să-l ierți, zicea,
pe cel ce fără voie te-a lovit,
pe cel ce, prost țintaș,
te-a nimerit în plin, ochind alături.
Să-l ierți pe cel ce cu stîngacea-i mîngiere
un umăr ți-a zdrobit sau o sperantă,
pe cel ce te-a lovit
de frică, sau de foame,
din simpla bucurie de-a trăi,
ca din avîntul orb, elementar,

cu care explodează mugurii-n April.
Chiar și pe cel ce te-a lovit cu ură
îl poți ierta —
de-i meriți ura sau de nu i-o meriți,
ajută-l tu din coaja ei să iasă,
așteaptă-l,
într-o zi,
și-o va lăsa pe-un gard :
pestrită, veștedă armură,
din care fluturile a scăpat.
Și mai ușor îl vei ierta, firește,
pe cel ce vrînd
o scamă de pe șapcă să-ți alunge,
în rîvna-i binevoitoare,
îți vatămă și țeasta, din greșeală.

Să-l ierți pe cel ce-și cheltuie durerea
lovind,
pe cel ce te-ar lovi, dar nu e-n stare,
pe cel ce te-a lovit
din nepăsare,
dintr-o umană pricină, meteahnă...
Chiar cînd ți se apropie de gleznă
murdar și pofticios și-ntăritat
ceva ce-abia mai seamănă a om,
cî mai curînd a colț de lup aduce
și-a rit de rîmător,
murdar și pofticios și-ntăritat,
să-l cruți e cu putîntă, dacă vrei,
și să nădăjduiești
că poate e o vrajă, cine știe,
că poate se va da de trei ori peste cap
și-n om se va preface iarăși...

— Nu e prea mult ? i-am spus.
Mergi prea departe !...
Să ierți atît înseamnă să fii slab,
să ai nevoie însuți de iertare,
să presupui că vei avea nevoie...

— Nu ! Pentru toate poți avea-ndurare
și drept e să o ai, și omenesc.
Nu slăbiciune-i asta, ci tărie,
căci crede-n om, se bizuie pe timp —
ne-ndurătorul e un pesimist,
un suflet acru, neîncrezător,
și temător de oameni și zbîrcit...

Deci, iartă-i omului umanele greșeli ! —
tot ce-i uman nu e străin de om.
Mai fă un pas,
fugi și mai mult de jungla-ntunecată.
de sîngerosul „dinte pentru dinte“ —
filozofii de robi și de barbari !...
Să ierți cum iartă țărmurile mării
bătaia valurilor spumegînde.
Să ierți cum iartă pasărea cînd zboară
din mîna celui ce-o ținu captivă,
cum piere-n cărămidă rezidită
amara amintire a caselor surpate...
Să ierți cum iartă firea.
Să ierți cum iartă via a grindinii bătaie —
răzbună-te în bobul ce-a rămas
și fă-l mai greu, mai rumen și mai dulce
și-adună-n el tărie și mireasmă...

Dar să nu-ntorci obrazul celălalt,
al sclavului duios,
împătimit în viciul umilinței —

nu bucuros să ierți, ci necesar,
nu cu mărinimie, amortit
de lincede efluvii ancestrale,
ci dintr-o bărbătească, gravă,
și limpede nevoie creatoare,
încredințat adînc
că omul e în stare de mai bine...

— Prea bine, zic, prietene, să știi
că pot să mă-nvoiesc ușor cu tine
în ce privește pragul omeniei.
Da, iartă-i omului umanele greșeli,
cînd dincolo de-o vină
nu e alta,
cînd cel ce te-a lovit
a dat în tine,
nu în ai tăi,
nu dincolo de tine,
nu în ungherul unde-ți ții comoara
(un dor, o hartă, o fotografie,
un cîntec, o medalie de bronz...)

— O, negreșit, răspunse,
doar ți-am spus :
dușmanului nimica să nu-i ierți !
Dar cu ai tăi să mînuiești altă lege —
să ierți e cu putință orice lucru,
să ierți,
chiar cînd te doare
(și mai ales atunci),
chiar cînd ți s-ar părea cu neputință,
chiar dacă-ar fi să-nțreci măsura,
măsura legiuită a-ndurării :
nimic nu se plătește mai adînc,

mai drept
și mai covârșitor,
decît iertarea simplă, omenească...

— Așa e ! zic. E drept ce spui, frumos.
Dar spune-mi, rogu-te, e oare,
e oare și ceva ce nu se iartă ?

— Rămîn destule, vai !
Tu stai și-alege
cu-adîncă luare-aminte,
nu greși ! —
mai bine lași să treacă de la tine...

— Așa e ! zic. E drept ce spui. Rămîn
mult prea destule grelele păcate.
Dar mai presus de toate,
e ceva
ce-ntrece larga margine-a-ndurării.
Să ierți, cum spui,
să ierți în fel și chip,
dar uită-te în palma ce-a lovit :
și de-ai să vezi în relieful sincer,
pe albia adîncă dintre linii,
o urmă inelară,
o băătăură galbenă, ciudată,
să știi că e o urmă de arginți,
să știi că lovitura fu plătită...
Și asta să n-o ierți !
O, asta niciodată să n-o ierți !

Să-ți lepezi îndurarea ta de om
și să te dai de trei ori peste cap
în fiară prefăcîndu-te, feroce —

un urlet cosmic să slobozi
din funduri de istorii, din caverne,
cu-aceeași crâncenă nedumerire,
cu-aceeași grea durere
a primului învins prin mișelie,
a celui dintii om trădat din lume,
și să lovești
cu-aceeași disperată hotărîre
cum ai sări să-ți scapi din flăcări pruncul !
Retează mîna cu stigmat, mîrșavă,
să nu mai poată da,
să nu mai poată să primească,
chircită-n veci să zacă în țărînă
ca un netrebnic vreasc,
sau ca o ghiară...

Și amîndoi am spus atunci așa,
am spus, aîdoma gîndind,
de sus,
pe scara-nchipuită a-ndurării,
nemaifiind vreo treaptă cu putîntă,
am spus, strigînd din vîrful ei,
cu vocile-mpletite-n jurămînt :
Să-l ierți pe cel ce te-a lovit...
Trădarea să n-o ierți !
Pentru nimic în lume să n-o ierți !

Februarie, 1958 ; Ianuarie, 1963
Aventuri lirice — 1963

NEVOIA DE CERCURI

Într-o seară, pe cînd mă chinuiam din greu
să rotunjesc niște vorbe cam colțuroase
și prea puțin literare,

să le trag, să le arcuiesc pe orbita unui gând
(destul de important dealtfel)
ce mi se învîrtea în jurul frunții —
necăjit de nesupuse asprimi,
de grunji și de colțuri, și arzînd de dor
după limpezi, exacte armonii geometrice,
m-am pomenit deodată zicînd :
ar fi bun Arhimedee !
Și buna mea inimă salută cu un val de căldură
îndepărtată, draga apariție.
Pînă-ntr-acolo, încît,
cu tot dinadinsul, începui să-l chem,
dîn ce în ce mai stăruitor, să-l chem lîngă mine,
între noi, pe strălucitul bătrîn :
Vino, Arhimedee, ziceam, centurionul va pieri,
nimeni nu-ți va mai tulbura cercurile.
Vino, Arhimedee, locul tău e aici, învățatul —
cercuri, cercuri, aleargă pretutindeni
în jurul lumii și în jurul soarelui,
pe străzi și prin case, și tot ce zboară
în mințile și în sufletele oamenilor
năzuie către rotunde desăvîrșiri.
Vino, bătrîne, e mult de lucru,
niciodată n-a fost atîta nevoie de cercuri,
vino, nu te va stingheri nimeni,
poți să lucrezi unde vrei, țara
e plină de ateliere, poți să-ți faci cercurile
și-n stradă, în văzul tuturor,
ți le poți face în păduri, ca arborii,
sau chiar să le azvîrli,
lasso-uri, pe cerul înalt, către stele...

Mă rog de voi, băieți, tinerii mei prieteni
(cîte unul și-a tras prea mult pe frunte părul
încît abia de se mai vede sub el
neprihănită stea a tinereții...),

mă rog de voi, băieți,
dansați cu băgare de seamă,
să nu-mpungeți cumva cu pantofii voștri ascuțiți
cercurile bătrînului. Mă rog și de voi
copii și bătrîni, gospodine, oameni grăbiți :
în goană după ușa din față a tramvaiului
(cu locuri rezervate), să nu călcați pe cercuri !

Uitați-vă bine la ele : sînt atît de rotunde !
Într-o mie de chipuri le puteți folosi :
puteți să vă jucați cu ele,
să vă faceți podoabe, brățări, coliere,
puteți să alergați după ele bătîndu-le cu bățul
de-a dura, așa cum fac copiii în primii ani
cînd învață umbletul rotund al stelelor,
al gîndurilor, al tuturor lucrurilor —
puteți să faceți din ele cadrane, sau hore,
poteci rotunde pentru zburătorii în cosmos,
sau chiar planete noi, ori coroane de arbori,
puteți să faceți ochelari,
care vād mai departe și mai aproape,
să vi le puneți în deget
și să vă prindeți vietile
concentric, doi cîte doi,
să vă faceți din ele zodiacuri, ori călușei,
să le puneți pe fruntea oamenilor
răsplătînd pe cei ce deschid drumuri,
pe cei ce aleargă mai bine,
pe cei cu mintea rotundă, frumoasă,
puteți să vă-nrămăți în ele un gînd, o speranță,
cea mai scumpă bătaie de inimă,
să le puneți la car (cîte patru și cîte șase)
ori să inventați, în fine, carul
cu o singură roată,
puteți să calculați cu ele orbita adevărului,

ori adevărul orbitelor voastre,
și așa mai departe... — ce nu se poate face
cu niște cercuri bune, adevărate ?...

Vino, deci, Arhimede. În țara mea
cu glas frumos și cu sînii rotunzi,
sutașul va muri definitiv ; nimeni
nu te va stingheri...

Ei, firește, mai e și cîte-un negustor cusurgiu —
el îți ia cercul, îl încearcă în dinți,
îl sună de teighea

și-l întoarce pe toate părțile :

„Ah, vezi, e prea rotund — zice — nu seamănă
cu Pămîntul, nu mi se potrivește pe cap
și n-are intrare separată...”

(Și, cîteodată, silit să i se potrivească pe cap,
cercul iese cu colțuri, pătrat.)

Alteori, neîncrezător, ți-l ia el,

cu miini groase, neînvătate,

și-l ciocănește ici și colo, și-l turtește un pic
într-o parte și-n alta, pînă scoate din el

ceva, ca un fel de triunghi,

ce seamănă foarte bine

cu ochiul lui Dumnezeu, din frunte,

care le vede pe toate (zice-se)

dar nu spune niciodată nimic...

Dar centurionul va pieri, Arhimede,
pentru totdeauna va pieri. Poți să vii fără teamă.
Vino, bătrîne, avem de lucru —
cercuri, cercuri, elipse, spirale,

toate drumurile văzute și nevăzute ale oamenilor
urmează calea dulce, boltită, a orizontului
(dacă luai seama bine la umbletul lor,
la gândurile lor, la setea lor nestinsă
de adevăr și frumos,
ai fi știut încă de-atunci
că Pământul nu putea să nu fie rotund !).
Vino, Pământul însuși are nevoie de tine —
cufundîndu-l în apă împede a adevărului,
îl vom face să-și piardă, din greutate,
partea impură, dosnică, mincinoasă...
Vino, Arhimede ! e șubred
vechiul briu nevăzut al planetei —
vino, ajută-ne, pregătîm
marele cerc al oamenilor, noul ecuator !
Vino, Arhimede !

Martie-Decembrie, 1963
Nevoia de cercuri — 1966

SFÎRȘIT DE PRIMĂVARA

Împins din toate părțile, mă trăgeam
pas cu pas, înapoi, de-a-ndaratelea,
împins cu strigăte și străpuns
de priviri ascuțite, scormonitoare,
mă trăgeam pas cu pas înapoi, simțînd
apropierea abisului.

Trebuia să fie pe-aici, pe-aproape,
la o jumătate sau la un sfert de pas,
îl știam de mult așteptîndu-mă,

il purtam cu mine — și adesea
aruncându-mi privirile în adîncurile fără întoarcere,
reci fiori mă cuprindeau.

- Se pregătea un sfîrșit, o cădere — funii aspre
trăgeau în jos un copac retezat sau aproape.
- Asurzit de strigăte, buimăcit de priviri ațintite
ce mă-mbiau cu surîzătoare oțeturi,
în mine însumi mă aștepta o rîpă adîncă,
abisul fără întoarcere mă aștepta,
așa cum așteaptă în fiecare om o prăpastie,
mai adîncă sau mai puțin, cît el de adîncă,
fiecare purtînd cu sine rîpa lui,
de care fuge neîncetat, toată viața,
pînă-n marginea celeilalte gropi
pe care i-o scoate în drum, pe neașteptate,
legea trecerii...

Dam înapoi încet, îngrozit (căci privisem
de atîtea ori hăul adînc) și poate
din ce în ce mai împăcat cu gîndul, dam înapoi...

Și iată, atunci, o, chiar atunci,
în ultima clipă sau jumătate de clipă,
o mină s-a întins,
ieșind din zidul greu, stufos, tulbure,
ce mă-nconjura împingîndu-mă,
o mină s-a ivit, deschisă, ca o chemare...
Înaintînd încet, încet, dar fără șovăială,
mi s-a oprit pe umăr, reținîndu-mă,
s-a urcat pe obraz, adiînd
ca o uitată, pierdută legănare de ram :

„Te cunosc — mi-a spus glasul ei,
te cunosc de mult. Vino. Ești liber.
Aceste strigăte, aceste
priviri pustii, îngrozitoare,
ca niște găuri oarbe ale unui nasture,
s-au adunat în juru-ți
de tine însuți chemate, atrase —
tu le-auzi și le vezi mai mult,
învățîndu-ți urechea cu strigăte
de durere, de groază și ură. Lasă-le. Vino.
Nu ți se cuvin toate. Nici-o ureche,
nici-o inimă nu poate asculta
toate strigătele de durere ale lumii.
Nici-o ureche singură. Vino. Te iubesc. Iată poteca.
Vom împărți noaptea lumii — sîntem mulți.
Vom împărți primăvara și toamna — sîntem doi.
Vino, urmărit de dureri, de regrete,
ascunde-te în oameni, ascunde-te în mine.
Adu-mi sub buze
cicatricea ta sfîntă dintre sprîncene
și numește-mă simplu : începutul,
ori dimineața...

Era sfîrșitul primăverii, și-atunci,
cotropit de seve puternice, neașteptate,
mai înflori o dată bătrînul piersic...

Mai, 1963

Nevoia de cercuri — 1966

ALCHIMIE

Fierbinte stai aburind ca o ceașcă străvezie
în care, vraci iscusit,
înfrigurat de uriașe iluzii,
clipa îndelung alegînd-o,
tremurînd
las să picure-n cet neînțeleasă lacrimă de opal
ce pierind în adîncuri stîrnește
tulburi furtuni.
Tulburi furtuni limpezi toare
în ochii tăi, pe cerul tău, pe care în vrajă,
curînd apoi,
prin umede lumini,
trec lungi, îndelung plutitoare,
șiruri de cocori.
Cerul tău leneș, cald, cu ferestre curate,
sub care gura, deodată, singele tău,
capătă gust de vin aromat
de culoarea amurgului.

Aprilie, 1963

Nevoia de cercuri — 1966

VIOLONCEL

Era ciudat — ținînd degetele pe grumazul subțire,
cîntece frumoase, cîntece triste ascultam.
Sub arcuș, sub degete, înviau melodii,
gemete dulci, cîntece triste sunau.

Era ciudat — de talia subțire ținându-te,
glasul muiat în lacrimi îl ascultam,
glas fermecat de violoncel,
sunete dulci, sunete melancolice,
cîntece de alean și iubire
înviau sub arcușul meu zvelt...

Cutie frumoasă de lemn,
felină cutie cu grumaz arcuit, subțire,
și cu coapse rotunde !...

Ah, buimac, Dumnezeu să mă ierte,
infrigurat și nătîng,
am iubit un violoncel...

Iunie, 1963

Nevoia de cercuri — 1966

PÎNĂ LA GALBEN

Poate trecea căruța amintirii
și nu se mai zărea prin praful gros
profilul tremurat la fetei
pe discul lunii învîrtit amețitor
pînă la galben.

Poate strigai din vin, sau din pierdute lacrimi —
întotdeauna ploile coboară
pe urmele cocorilor plecați...
Pe plic, în colț, un fluture multicolor, un timbru :
învîluntarul tău sărut.

Și mai puțin de-atât ce poate fi ?
Grădina toamnei, beată, în noroi,
cu părul ud, ațîțătoare,
rizînd în farduri umede, intime,
de travestiul tău lemnos.

Zadarnic. Nu vei mai găsi nicicînd
inelul în pădure azvîrlit.
În jurul lui, inele noi de aur
adună arborele, scuturînd
albastre ghinde.

Ai grijă să nu mori ! În ora albă,
urăște creta ! Toamna îți va da
un pic de deznădejde necesară.
Poate trecea căruța amintirii :
involuntarul tău sărut.

Noiembrie, 1964

Nevoia de cercuri — 1966

GLASURILE LUMII *

Ar trebui să fie tăcere. Să se audă,
ca altădată, lemnele troznind în sobă,
să se audă toaca solemnă
de la biserica din sat,
să se audă lampa cum arde,
lucrurile cum stau de față,
masa, dulapul, scaunul,
floarea înaltă și palidă din colț,

* Bruion-scenariu al unui poem dramatic, în pregătire,
intitulat (probabil) *Glasurele lumii*, din care apar aici cîteva
fragmente, încă nu definitiv redactate.

să se audă gândurile poetului
foşnind liric, graţios...
Ar trebui să fie tăcere,
să fie târziu,
să ne gândim, fireşte, la iubitele noastre,
să visăm mereu la o casă în Australia,
la o casă micută, năpădită
de verdeată şi intimitate, o casă
modestă, mărunţă, cromolitografică,
evlavioasă, o casă patriarhală,
cu cerdac, în Australia,
sau poate chiar undeva în judeţul Argeş,
o, Doamne-Dumnezeule,
în judeţul Neamţ !...

Aş fi vrut să stăm de vorbă în linişte,
să căutăm cuvîntul atent,
fără grabă, didactic,
să-l întoarcem pe-o parte şi pe alta,
să-l ciocănim cu grijă, să-l încercăm
în dinţi, că pe o piesă de aur,
să-l căutăm la dinţi,
pentru că nu e cal de dar...

Dar nu e timp, nu e linişte,
nu există uitare,
ci bate un vînt puternic, catastrofal,
cu o mie de kilometri pe secundă,
o vijelie care smulge în zbor
capetele de sub pălării, azvîrlindu-le
de-a dura în praful răsîrîntiilor, un uragan
ce ridică uriaşe valuri, pe care
planeta noastră a căpătat
un tangaj insuportabil...

Ah, nu ! aşadar nu e vorba
de un voiaj de plăcere,
aşadar, nu ne putem flutura în voie,
unul altuia, batistele, sufletele,
tulburătoarele gânduri duioase
şi tot atât de cutezătoare,
de oameni ai veacului cosmic —
nu ! şi încă o dată nu !

Voi fi silit, de aceea, să mă întorc
din drum, pentru o vreme,
să-mi părăsesc, deocamdată,
încântătoarele excursii lunare,
voi fi silit, de aceea, să vă adresez,
nu nişte lirice şoaapte ameţitoare, \
nu obişnuitele strigăte mici de uimire umană,
strigăte de buzunar,
ci poate chiar un discurs,
cu vorbe mari (şi desigur prea multe),
cu vorbe mari, nedezmierdate, sîngerînde,
nu alese întotdeauna şi lustruite cu grijă,
ci îmbulzite în flăcări, zbîrniind
în fluxul copleşitor al unei mari indignări,
al unei grele nelinişti.

Voi fi silit, de aceea, să deschid
un mare proces al Pămîntului,
în care va fi vorba de maţe,
de maţe,
de maţe...
în care va fi vorba de tuberkuloză
(cu k nemţesc !), de lacrimi,
de luminări, de slavă şi singe,
de pămînt, de lumină şi de sudoare,
în care va fi vorba de mine însumi, domnule,
de producţia de celofibră
şi poate chiar de apocalips...

Și atunci, iată,
să lăsăm amintirile să învie,
să chemăm duhurile suave ale vremii,
să fie citată istoria,
soarele,
pădurea,
palma aspră și dulce a mamei,
fruntea palidă și brăzdată pretimpuriu
a fratelui meu, funcționar
la marea companie petroliferă,
să fie citată noaptea
și podurile de cale ferată din Franța,
și iarna lui 1942,
și Statuia Libertății din New York,
să fie citată bătrîna Volgă roșie
și amintirea bunului meu coleg
Haimovici Mandy,
să fie citat tovarășul Isus Christos
și inevitabila mea călimară...

*Aha, aho, muze pestrițe,
muze lihnite, muze păcătoase,
aho, aho, muze împarfumate,
muze proaste, muze pocăite !...*

— Are cuvîntul *Intîia Bocitoare* :

„Stîrvuri și gropi. Carne. Plăgi.
Răni deschise. Măruntaie. Sînge.
Carne sfirtecată. Mațe. Miini rupte.
Miini. Miini și picioare stinghere.
Ochi. Orbite goale. Capete fără trup.
Trupuri fără capete. Sînge. Oameni.

Oase sfărimate. Cutii de os cu gratii.
Goșuri de os. Cutii goale. Albe.
Bile de os. Albe. Arse. Zgîrciuri.
Vertebre. Falange. Rotule. Bile
albe de os. Oameni. Oase calcinate.
Mai multe oase decît pietre
pe întinderea lumii. Abia mai răzbat
printre ele, ierburile, florile... Oase..."

— *Are cuvîntul Uitucul duios:*

„Copii, adunați fiarele vechi,
stringeți toate fiarele vechi, inclusiv
potcoavele, toate potcoavele cailor morți.
O să facem jucării frumoase,
tancuri, tunuri, rachete...
Nu uitați potcoavele, potcoavele...”

— *Are cuvîntul Pădurea:*

„Deodată, din senin, din miezul liniștit
și răcoros al nopții, flăcările
au năvălit spre mine, flăcări
și valuri de plumb și tinichea
și păsări ciudate, enorme, cu ouă de foc.
Brazii, mestecenii, fagii ardeau
zvîrcolindu-se-n flăcări, ardeau
în picioare, gemînd, cu mari strigăte omenești,
așa cum nu stă în firea copacilor...”

Apoi, au năvălit oamenii, arși
de flăcările durerii. Cu ochii
și inima în flăcări, se aruncau cu nădejde
în valurile mele verzi, izbăvitoare.
Suflam din milioane de bronhii
sevele mele spre ei, spre plita roșie
a cerului. Oamenii, ca niște stîngace,
dezvățate sălbăticiuni, își căutau vizuini...

Ieșeau apoi, din cînd în cînd, la linia trenului,
în orașul apropiat și se-ntorceau bucuroși,
cu mîinile ude de sînge,
cu o bucurie caldă care vibra
îndelung în cîntecele lor, seara.
Cîntau în șoaptă, îngîndurați,
cu fruntea sprijinită pe arme, cîntau
despre mine, despre apele marelui fluviu,
despre femeile cu ochi albaștri,
și se-ntorceau mereu de la linia trenului
cu mîinile roșii de sînge, se-ntorceau
din ce în ce mai puțini, pînă cînd
n-a mai rămas decît un copil
cu părul galben, despuiat, cu mîinile
ude de sînge...

Lupii mei l-au iertat, urșii
îl priveau de departe cu milă,
dar, într-o dimineață, a mai venit
un copil, cu părul galben, îmbrăcat în fier,
cu mîinile roșii,
și l-a ucis în somn,
așa cum nu stă în firăa
sălbăticiunilor mele..."

— *Are cuvîntul Cîntărețul Apocalipsului:*

„Primul război n-a fost destul de mondial.
Al doilea război n-a fost destul de mondial.
Acum sînt multe șanse. Au început
să se nască broaște cu cîte opt picioare
și copii fără creier. Vizitați
cu toată încrederea stațiunea Stronțumbad !
Adresați-vă cu încredere maternității
Stronțumpalace ! Procurați-vă cu încredere
luminări numai din tîrgul de mostre
de la Stronțumberg și de la Stronțumgrad !...
Dar iubiți-vă cît mai e timp și
rămîneți cu bine și să vă găsec poate sănătoși !...

Ascultați-mi glasul puternic, de om tînăr,
frumos și puternic, ridicat în șaua
deznădejzii. Iubiți-vă cît mai e timp ! —
nu pot să vă spun aici adevăratul cuvînt,
frumos și puternic, pe care și-l șoptesc gîfîind
armăsarul și iapa, cocoșul și găina,
taurul și vaca — dar, pentru Dumnezeu !, iubiți-vă
cît mai e timp : frumos și puternic !
Lepădați în goană valuri
de sămînță, urlete de bucurie finală !
Iubiți-vă cît mai e timp, vă spun ! —
în spaimile morții, cu acul înfipt în spate,
fluturii depun ouă.
În spaimile crivățului, florile împrăstie
ultimele semințe. Tineri, puternici și frumoși,
iubiți-vă cu disperare, cît mai e timp,
lăsînd în urmă jeturi de dragoste,
fecunde, spumoase,
ca eliminările salvatoare
ale stingătoarelor de incendii !...
Iubiți-vă, cît mai...”

— „Iartă-l, Doamne, că nu știe ce spune !
(vorbește *Marele Preot*.) Adevăr zic vouă :
Dumnezeu a făcut lumea, și omul
l-a făcut pe Dumnezeu...”

— „Eroare ! Minciună !...” (vorbește *Marele
Împiegat de Mișcare*, vocile se amestecă. *Vacarm*)

— „Tăcere, vă rog !... (vorbește *Responsabilul
cu Oamenii*) Înscrieți-vă la cuvînt !
Să vorbim despre oameni. Noi, oamenii,
am evoluat imens. Noi, oamenii,
ne aflăm în secolul 20. Sîntem
mai tineri ca pădurile și pietrele,
mai tineri ca stihilele văzduhului
și ale mărilor și ale neumblatelor
adîncuri de foc subpămîntene.
Dar noi le pricepem și le mînuim pe toate :
natura e sub puterea noastră !
Niciodată ea n-a știut și nu va ști
să facă focul, bunăoară,
în atîtea feluri cîte știm noi,
cîte-am învățat, căutînd cu mîgală,
de-atunci, din clipa cînd, înțîia oară,
am rupt o ramură sfioasă
din arborele roșu, înfricoșător,
al fulgerului de pe cer.
Noi, oamenii, sîntem puternici,
atotputernici !...

Uitați-vă în sus :
printre stele, se zărește Planeta Portocalie.
Acolo sînt oameni. Ei ne văd. Vă vor spune
și ei că eu am dreptate. Alo, alo !
Hei, voi, de-acolo, de sus, voi ce știți,
voi ce-ați văzut, oameni buni de azot

sau siliciu, necunoscute fapte probabile,
voi, frunze invizibile ale cine știe cărui
copac rotitor în marele haos,
ce-ați văzut de-acolo, de sus,
de pe steaua voastră palidă
căreia îi spuneți, desigur, Pământ ?
Depuneți mărturie !...“

— *Are cuvîntul Un glas din Planeta
Portocalie :*

„O, în privința voastră, la noi,
lucrurile sînt clare. După lungi cercetări,
savanții noștri au dezlegat ciudatele
voastre taine. S-a crezut multă vreme
că perioadele voastre de flăcări și fum,
de adîncă tulburare a culorilor firești,
ale bobului vostru de mazăre,
flăcări și fum, vîrtejuri incandescente,
în lumina căroră munții voștri uriași
își arată mai bine maxilarele de cristal roșu —
s-a crezut multă vreme că e vorba
de un simplu vulcanism banal...

Acuma știm, însă. Strălucitul nostru savant
B. 803-cu dungă a lămurit, în fine,
fenomenele stranii de pe steaua voastră măruntă,
vastele, luxuriantele erupții periodice
de abur roșu, de flăcări și fum,
care durează uneori pînă la 300 de clipe,
alteori pînă la 100, în ultima vreme,
din ce în ce mai puțin, ajungînd
la scurte răbufniri de 5—6 clipe,
cu cit mai scurte, cu atît mai puternice,
mai înspăimîntătoare, preschimbînd
culoarea întregii planete, proiectînd în cosmos
uriaeșe trimbe de abur roșu, colosali
bulbuci de abur roșu, pe care analiza spectrală

i-a dovedit a fi un compus subtil și bizar
al carbonului, un soi de combustibil mistic
care poartă — am aflat — în graiul vostru
confuz și metaforic, numele inexplicabil
de *sînge*. Acum știm...

O, ciudatele voastre anotimpuri spasmodice,
mirificele voastre marea cromatice
care trec de la aurorele verzi-albăstrui, transparente
(pe care le cîntă de sute și mii de clipe
poetii noștri romantici) la sinistrele nuanțe
de roșu-venin, neguroase și grele,
ca un foc ud de alge cleioase,
ce stîrnesc pe planeta noastră grave
decalcifieri unanime, hemoragii de nisip,
recrudescențe ale curențelor literare pesimiste
și disperate abuzuri de vitamina W 25-forte...

Vin apoi sumbrele nuanțe funebre:
îndelung urcă fumul vostru înecăcios
otrăvind cosmosul, fum roșcat, murdar,
care-și pierde încet reflexele de lumină —
lungi fuioare palide, albicioase, mai urcă
o vreme, lăsînd în urma lor o limpezime tristă,
spectrală, prin care se vede
cenușă, funingine, zgură :
vă iese-n obraz cărbunele-mată,
mat și mohorît — o, seminție incertă
a carbonului ! — vă iese-n obraz
culoarea voastră esențială
și steaua voastră și-arată adevărata ei față :
un bob de piper
în rîșnița neînduplecată a haosului !...

E vremea cînd, datorită vouă,
datorită absurdelor, chimice vești

ce le pierdeți prin spațiu,
la noi, poamele cad de pe ramuri necoapte,
florile pier, ca atinse de un crivăț de foc,
copacii își răsucesc dureros crengile descărnate,
arătînd zorilor,
în zodia marelui adevăr, a esențelor,
pe care întotdeauna voi o începeți,
niște crispate, sterpe stalactite vegetale,
niște ondulații de piatră,
siliciul,
mama noastră, matca noastră...

E vremea cînd
68% din femei își leapădă pruncii
înainte de vreme, cînd poezii,
excitați de pieirea iminentă,
de culoarea atîșătoare a cenușii, a cărbunelui,
închină imnuri de pasionată, illogică salahorie,
cîntăreței pleșuve, cadavrului cosmic din case,
împăratului și Marilor Lacune Esențiale din cer
cunoscute sub numele de Dumnezeu.
E vremea cînd, la noi, izbucnesc din nou
marile războaie sfinte între azot și siliciu,
care opresc din drum planeta
pentru cel puțin 5000 de clipe...

O, ciudatele, tragicele voastre anotimpuri,
crizele voastre cîmplite în metabolismul
carbonului — nepotrivirea crîncenă
ce izbucnește fatal, cel puțin o dată
la 100 de clipe, imens, catastrofal,
între scoarța creierului vostru de cărbune
și scoarța de cărbune a planetei
pe care umblați !...

Ce folos că, apoi,
risipind coaja telurică de cenușă,
reveniți la zodia voastră verzui-albastră,
transparentă, pe care, de veacuri,
o cîntă poeții noștri romantici, ce folos că
noi vedem, în acest fericit anotimp,
milioane de făpturi microscopice
urcînd irezistibil, mișunînd grațios în azur,
roind circular ca într-un fum de țigară
și ștergînd migălos sticlele cerului vostru,
ceața, funinginea, zgura,
limpezind, cu mărunță, exaltată strădanie,
sticlele cerului vostru, redevenit
un albastru-verde culcuș
al grăuntelui fericit, blestemat, de cărbune !...

Ce folos !... Am aflat, ni s-a spus (ilustrul
nostru savant *B. 803-cu dungă* a dovedit-o !) :
sînteți o planetă bătrînă, agonică,
un nou Marte ! Veți lăsa în urmă și voi
niște canale misterioase,
pentru care pruncii cosmosului, noile stele
chemate la viață din adîncul azotului,
sau siliciului, sau neprielnicului cărbune,
vor cheltui milioane de clipe, sute de mii
de precipitații înalte ale aburului cosmic,
ingenioase circunvoluții,
pentru a le descifra penibila piele...

Asta sînteți. Un final. Un trist sfîrșit de vibrație
al unui mare element,
harnic și talentat, cărbunele,

a cărui dispariție definitivă
o vom saluta în curînd cu ușurare
dar și cu o mare tristețe !...“

- „Eroare ! Minciună ! Defăimare ! (*vorbește
Marele Impiegat de Mișcare*).
— „Stîrvuri și gropi. Oase...” (*vorbește
Iniția Bocitoare*).
— „Iubiți-vă, deci, cît mai e timp !...” (*vorbește
Cîntărețul Apocalipsului*).
— „Dumnezeu a făcut...” (*vorbește Marele Preot*).

— *Se aude Corul Copiilor :*

„Pămîntu-i casa noastră,
cu drag l-om apăra,
pe bolta cea albastră
mereu el va zbura,
mereu el va zbura !...”

- „Erau niște nebuni făloși... (*vorbește
Arheologul șef din anul 3866*) —
au nimicit albinele, încercînd
să stîrpească puricii. Au stins
spîta nobilă a cailor, au stricat
echilibrul firesc al naturii, neștiind apoi
să-l refacă mai bine. Sălbatici, azvîrleau
în mare roadele muncii lor, porumbul, cafeaua,
ca să fie siguri că foametea nu va pieri.
Și oriunde se iveau îngeri între ei
cu gloanțe dosnice, hohotitoare, îi întîmpinau.
Umblau cu mari primejdii în mîini
căutîndu-le folosul, orbește, și mureau
unul după altul, pe drum, negăsindu-l,

și stirnind uriașe dezastre în care
își ucideau pruncii și mamele...”

- „Minciună ! Defăimare !...” (vorbește
Marele Impiegat de Mișcare. Vacarm).
— „Tăcere, vă rog ! (vorbește *Responsabilul*
cu Oamenii). Înscriseți-vă la cuvânt !
Să vorbim despre oameni. Noi, oamenii,
am evoluat extraordinar ! Noi, oamenii, sîntem
niște experimentatori avințați, glorioși —
disprețuind moartea, noi i-am pus aripi speciei,
noi am călcat cu tălpi omenești
pe stelele cerului și-am prefăcut văzduhul murdar
în materii curate, luminoase, docile,
necunoscute naturii. Noi am experimentat
inima artificială și creierul limpede
și noi am inventat noile sentimente și legi
prin care omul a devenit om, ducînd
pe culmi adevărata lui înfățișare :
homo homini faber. Noi, oamenii,
sîntem puternici, sîntem nemuritori...”
Etc.

- (Se aude *Corul Copiilor* :)
„De astăzi înainte,
Pămîntul e cuminte,
războiul va pieri !
Pămîntul va trăi !
Pămîntul va-nflori !...”
Etc.

1945—1966
Jurnal de campanie — 1974

FABULA CU MAIMUȚA

*Tinerilor mei prieteni, talentați
și mândri — defăimați din copac...*

Păroasă, cocoțată într-un pom,
maimuța meditează despre om.
(El doarme sub copac, gol, după scaldă —
ogoru-i tare, ziua fu prea caldă...)

Urit e, doamne ! cugetă maimuța,
rău l-a-ntocmit natura, sărăcuța !
Așa arată, deci ? vai, tare-i slut,
așa ceva de cînd sînt n-am văzut !
Anapoda, fără măsură,
lung de statură,
cu șira-băț, subțire și prea dreaptă,
și-n sus de ochi, pleșuv,
cu-n fel de treaptă...

Prea mare-n cap, în labe e prea scurt,
iar cît despre culoare,

sfinte soare !
parcă-i făcut din ouă și iaurt !
Și să-l auzi vorbind — ce-i umblă gura,
maimuțărind în sunete natura !
Cum naiba stă pe labele din urmă ?
Cu ce se scarpină și cu ce scurmă ?
Și cum se urcă oare în copac ?
(Și-o muscă-i vine ăstui de hac !)
Nici coadă n-are, maică, ptiu !, nici blană —
pe ger, o să-l ia dracu' de pomană !..."

Și tot așa zicea...
— Măre, Vlahuță,
cum să se tragă ăsta din maimuță ? !...

Morala :

Dacă ți-ai lepădat coadă și blană
și-ai coborît devreme din copac,
să nu te-aștepți, tu, mândră lighioană,
c-ai să le fii maimuțelor pe plac !...

1965

Jurnal de campanie — 1974

DAR PRIVIȚI-MĂ-N OCHI...

Nu voi spune mereu : lume, lume, ei bine,
am o inimă-n piept care cîntă !
Nu voi spune întruna : ah, roșu,
aprins mi-e sîngele-n vine,
pe care inima îl aleargă,-l frămîntă !...

N-are rost să tot strig, în fiecare zi,
dimineața și seara :
sînt făcut din carne, din același pămînt
din care-i făcută și țara !...

Dar priviți-mă-n ochi, cu asprimea săgeții,
cînd mă joc precum pruncii, ori cînd plîng cu amar,
și vedeți ce culoare dă privirea mea vieții,
ca să știți de sînt om, de mi-e cugetul clar.

Nu-mi dați lauri de sînt stătător și smerit,
mulțumit cu bacșișu-ntîmplării,
ci cînd ochii îmi ard ne-mpăcat, înzecit,
înzecind ascuțișu-ntrebării.

Nu-mi sînt pumnii mai mari, ca să-i zăngăn în piept
cu o fală ~~prea-guralivă~~ —
moștenit-am din veac datorie și drept
tiraniei să-i pun ne-ncetat împotriva.

Dumnezei nu mai am, mînăstiri nu ridic
la vreun sfînt mustăcios ~~de-mprumut~~, uite-l-nu-e —
în cădelnița minții, dacă scormoni un pic,
vei găsi jar curat, omenesc, nu tămîie.

Nu voi spune mereu, în fiecă zi,
dimineata și seara... —
dar priviți-mă-n ochi, măsurați,
după cîntec și pas,
după glas,
dacă vreți să aflați
cît de drag îmi e omul,
cît de dragă mi-e țara.

Dar priviți-mă-n ochi, răs-picat. Cîntăriți
cît mi-e umbra de-naltă și lumina de grea,
măsurați-mă drept, și-o să știți
că garoafele-s roșii și din pricina mea...

Aprilie-Mai, 1964 ; Mai, 1966
Jurnal de campanie — 1974

COLUMNA LIBERTĂȚII

*La 20 de ani de la
izgonirea fascismului*

Cei douăzeci se trag din două mii :
porni de mult istoria pe-aci —
n-a fost pustiu aici, nici fund de zare,
bărboșii mei părinți credeau în soare
și, ca și mine, slobozeau spre nor
săgețile și urletele lor.

În munții grei unde-și pitiră țara,
tot fier căleau și-atunci la Huniedoara
și, grîu strîngînd cu plugul din adînc,
(nu carne sîngerîndă la oblînc)
își poleia cu drag străbunul faur
femeile și cupele, cu aur.

Cei douăzeci se trag din două mii.
Săpați : albite oase veți găsi,
rotule măcinate-n temenele,
lungite miini, de spadă, lungi și grele... —
Dînd în genunchi ori învîrtind securea,
spre ziua noastră despicau pădurea.

Se trag din două mii cei douăzeci
pe crîncenele vremilor poteci...
Cei douăzeci se-aleg din două mii :

porni demult istoria pe-aci —
gemînd sub nedreptate și robie,
bărboșii mei părinți credeau în glie
și adunau, din jertfa vieții lor,
al libertății mîndru viitor.

Și tot ce suie din al țării vad
răsare-n veci din vechiul lor răsad —
columna albă a menirii noastre,
fără sfîrșit sub bolțile albastre,
o-nsămîntară ei, atunci, oftînd,
cu mintea peste veacuri scăpărînd.

Noi o vom crește, sus, înspre țării —
cei douăzeci se trag din două mii
și-i moștenesc adînc și li se-adună
și firul drept îl poartă împreună
și zarea o deschid cu semnul lor
spre-al libertății mîndru viitor.

August, 1964

Jurnal de campanie — 1974

INSCRIȚIE PE PIATRA DE HOTAR

*„Cin' se ia cu mine bine,
li dau haina de pe mine...”*

(Cîntec popular)

Slav aș fi fost, de nu eram latin,
latin aș fi, de n-aș fi fost și dac —
dar a ieșit așa : să fiu român,
și eu cu soarta asta mă împac !

Mi-au dat și alții singe și cuvinte —
nisipuri galbene trecură-n zbor,
purtate-n vîntul Asiei, fierbinte,
să-ngrășe primatorul meu ogor.

Și din Apus, din Miazăzi, veniră
umane pulberi, umbre și lumini,
cu bine și cu rău mă vremuiră —
pe toate le-am sorbit în rădăcini.

Și nu-i nimic străin — a' mele-s toate,
dator nu sînt : plătit-am cu prisos ! —
că tot plătind uitucilor la rate,
cuțitul mi-ajunsese pîn-la os !

Dar am rămas așa cum scrie-n carte —
priviți-mă, și-o să vedeți ușor
că nu-s asemeni nimănui în parte,
deși,-ntr-un fel, vă semăn tuturor.

Sînt bucuros de oaspeți și prieteni ;
deschisă-i poarta, inima și ea ;
binevenit vei fi sub mîndre cîtini,
în munții mei, la caldă marea mea.

Îmi dai un sfat ? Te-ascult cu luare-aminte.
O mină de-ajutor îmi dai ? Mulțam !
Dar nu cumva să-ți blîugie prin minte
că asta-i țara cailor de ham !

Poftiți, deci, stați la masă, stați la soare ! —
un loc prielnic vă păstrez, amici ;
v-aștept cu mintea plină, gîndu-n floare
(că nu-i de lipsă fosforul pe-aici !...).

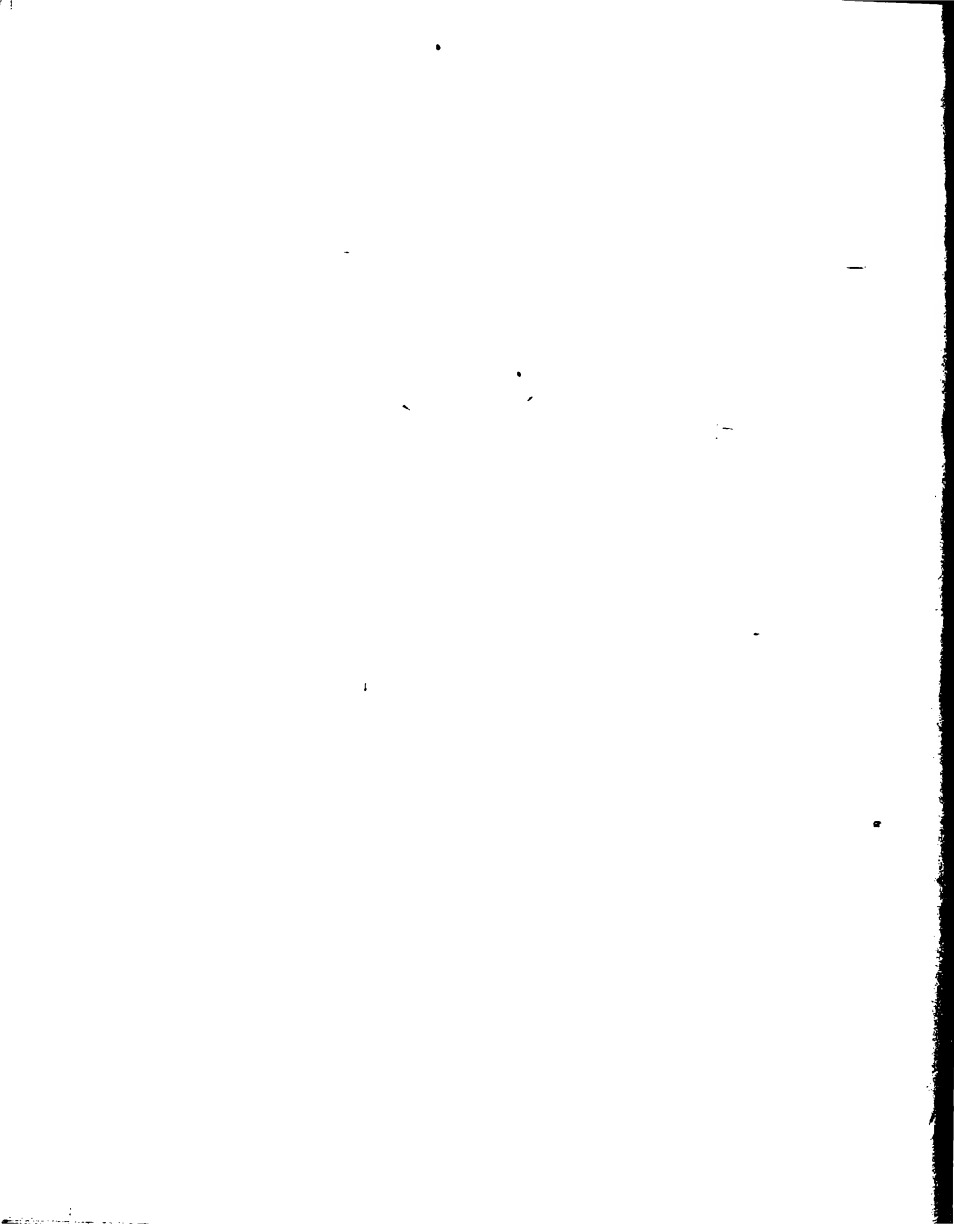
Întind spre toată zarea poduri bune :
primesc și dau întregului Pămînt ;
nu-i gînd viclean în mine să răsune,
dar nici stăpîn nu caut : eu îmi sînt !

Învăț, cîntînd sau nu, și limbi străine,
mi-or folosi — în mintea mea socot —
dar mă gîndesc de-asemeni că e bine
să mă pricep întii și-ntîi să-not !...

Și, iată, sînt așa cum scrie-n carte —
priviți-mă, și-o să vedeți ușor
că nu-s asemeni nimănu, în parte,
deși-ntr-un fel, vă semăn tuturor.

Că slav eram, de n-aș fi fost latin,
latin aș fi, de nu mi-ar zice dac —
dar a ieșit așa : să fiu român —
și vreau cu toată lumea să mă-mpac !

Iulie-august, 1964 ; Aprilie-Mai, 1966
Jurnal de campanie — 1974

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR (după titlu)

- Aceste semne fugare, 101
- Act de mulțumire, 151
- Africa de sub frunte, 114
- Alchimie, 217
- Al treilea sfert, 138
- Amurg literar, 167
- April tardiv, 170
- Ar fi bine să uiți, 133
- Argumente îmi curgeau pe
 timplă..., 147
- Aritmetică, 172
- Aș putea să arăt cum crește
 iarba, 112
- Atac de noapte, 131
- Auspicii, 169
- Aventură în cer, 10

- Balada corăbiilor de piatră,
 57
- Banală, 175
- Biliard, 107

- Ciinele de lângă pod, 73
- Cintec de nucleu verde, 154

- Cintec pentru pace, 168
- Columb, 174
- Columna libertății, 236

- Dans !, 109
- Dar eu spun mereu..., 106
- Dar nu e preamărit..., 159
- Dar priviți-mă în ochi, 234
- Daruri, 129
- De după Lamartine, 140
- Despre certitudini, 26
- Din câte adevăruri..., 111
- Doar așa să alergi..., 43
- Dragoste colivie, 152
- Dramă în parc, 9

- Fabula cu maimuța, 233
- Ford, 21

- Glasurile lumii, 219
- Greua poartă de os, 160

- Ieremia, 103

Inscripție pe piatra de hotar,
237

Insomnie, 5

Interiorul umbrei, 159

Intrare în atelier, 33

Ipoteze, 15

Iubire, 137

Jurnal de campanie, 116 ,

La ghicit, 49

La moartea unui fabricat de
iluzii, 18

Libertatea de a trage cu puș-
ca, 25

Literatură, 4

Macarale la marginea orașu-
lui, 180

Madrigal răsturnat, 135

Mina s-a oprit, albă..., 177

Nelămurite chemări, 163

Nevoia de cercuri, 210

Obrazul rumen al amintirii...,
38

Odă, 7

Orație la o moară de lumină,
197

Pastel caligrafic de toamnă și
de primăvară, 121

Pelagră, 22

Pentru toți cei cinci frați, 6

Pină la galben, 218

Poem de vilegiatură, 175

Poem final, 14,

Poem nesperios, 176

Portret, 3

Primăvară săracă, 169

Problema spinoasă a nopților,
88

Probleme, 171

Psihoză, 173

Rinduri pentru un eventual
deces, 12

Romantism, 20

Scrisoare nouă, 16

Scutire, 162

Sfârșit de primăvară, 214

Sfârșit de spectacol, 118

Singur-lună, 144

Streășină, 161

Școala frumuseții, 127

Tabu, 5

Te aștept, 150

Treptele iertării, 205

Veșnicul joc, 143

Violoncel, 217

Vuiet de brazi, 146

CUPRINSUL

<i>Prefață</i>	V
<i>Elemente bio-bibliografice</i>	XXIII

LIBERTATEA DE A TRAGE CU PUȘCA

Portret	3
Literatură	4
Tabu	5
Insomnie	5
Pentru toți cei cinci frați	6
Odă	7
Dramă în parc	9
Aventură în cer	10
Rinduri pentru un eventual deces	12
Poem final	14
Ipoteze	15
Scrisoare nouă	16
La moartea unui fabricant de iluzii	18
Romantism	20
Ford	21
Pelagră	22

Libertatea de a trage cu pușca	25
Despre certitudini	26

AVENTURI LIRICE

Intrare în atelier	33
Obrazul rumen al amintirii...	38
Doar așa să alergi !...	43
La ghicit	49
Balada corăbiilor de piatră	57
Ciinele de lângă pod	73
Problema spinoasă a nopților	88

NEVOIA DE CERCURI

Nevoia de cercuri

Aceste semne fugare	101
Ieremia	103
Dar eu spun mereu...	106
Biliard	107
Dans !	109
Din cîte adevăruri...	111
Aș putea să arăt cum crește iarba	112
Africa de sub frunte	114
Jurnal de campanie	116
Sfârșit de spectacol	118

Furtună în marea serenității

Pastel caligrafic de toamnă și de primăvară	121
Școala frumuseții	127
Daruri	129
Atac de noapte	131
Ar fi bine să uiți	133
Madrigal răsturnat	135
Iubire	137
Al treilea sfert	138

De după Lamartine	140
Veşnicul joc	143
Singur-lună	144
Vuiet de brazi	146
Argumente îmi curgeau pe tîmplă...	147
Te aştept	150
Act de mulţumire	151
Dragoste colivie	152
Cîntec de nucă verde	154

JURNAL DE CAMPANIE

Interiorul umbrei	159
Dar nu e preamărit...	159
Greua poartă de os	160
Streăşină	161
Scutire	162
Nelămurite chemări	163

ADDENDA

Amurg literar	167
Cîntec pentru pace	168
Auspicii	169
Primăvară săracă	169
April tardiv	170
Probleme	171
Aritmetică	172
Psihoză	173
Columb	174
Banală	175
Poem de vilegiatură	175
Poem nesperios	176
Mîna s-a oprit, albă...	177
Macarale la marginea oraşului	180
Oraţie la o moară de lumină	197
Treptele iertării	205

Alchimie	217
Nevoia de cercuri	210
Sfârșit de primăvară	214
Violoncel	217
Până la galben	218
Glasurile lumii	219
Fabula cu maimuța	233
Dar priviți-mă-n ochi...	234
Columna libertății	236
Inscripție pe piatra de hotar	237
<i>Indice alfabetic al poeziilor (după titlu)</i>	241

Lector : RODICA IOAN
Tehnoredactor : ELENA CALUGĂRU

Bun de tipar la 13.03.1981.
Coli editoriale 11,12. Coli tipar : 9:

Tiparul executat sub comanda
nr. 5 272 la întreprinderea
poligrafică Bacău
str. Eliberării nr. 63.

Lucrarea a fost tipărită pe hirtie
fabricată de I. H. Buzeni

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

